Ročník XXXI. (1954) Sešit. 1.—2. Číslo 1.—4.

ČASOPIS ČS. HOUBAŘŮ (ČČSH)

Mykologický sborník

ACTA SOCIETATIS MYCOLOGICAE ČECHOSLOVENICAE

Škraloupová (povrchová) plodnice dřevomorky (obecné) — Merulius lacrymans (Wulf.). Zmenšeno.
Пленковое (поверхностное) плодовое тело Merulius lacrymans (Wulf.) (уменьш. снимок).

Z OBSAHU: Dr Vávra: Znaky Smotl. věd. školy mykologické. Prof. Macků: Much. císařská na Moravě. Dr Zoltán Kalmár (Budapest): Muchomůrky v Maďarsku. Prof. Machek: Staročeská jména (příště). Igor Fabry (Bratislava): Hubná flora Bratislavského kraja. B. P. Vasilkov (Leningrad): Výzkum nižších hub. R. Kovanda: Hřiby různobarvé. Prof. Orlov (Moskva): Zajímavosti o houbách. T. Cernohorsky (Wien): Holubinka se závojem. Ing. Jenko, V. Obermayer, Dr Hlaváček: Pěstování penízovky sametonohé. Jaro Miškovský, Cink, Šilhová: Mumifikace hub. Sezima: Dřevomorka. Dušánek: Kalamita smrčin. Smotlacha I.: Hradecko vysýchá. II. Houby dřevokazné. Dále: Novák, Borovský, Fechtner, Kedyk, MUDr Janovský, Dr Štěpánek, Pavlousek, Kola, Krejčí, Pešek, Honz, Perútka, Vodička, Otáhal, Ježek, Spálený, Kozlík, Jech, Vtelenská, Srb, Ing. Smotlacha, Macek, Dvořáková, Pilný, Šída Vilková-Volfová, Mášová. Rudolf, MUDr Wurm, Skopec, Nejedlo, Havel, Dr Kaupa, Ing. Pittner, Dr Rejha, Dr Picbauer, Trázník, Buriánek, Kovařík, Kahler, Neumann, Burý, Dr Hilgartner, Ing. Klepetko, Melzer, Pacovský, Dr Pecánek, Šmolík, Valoušek.

Передовицы: Д-р Р. Вавра: Смотлахова научная школа микологическая (резюме на стр. 9). — Проф. д-р Ян Мацку: Кесарев гриб на Моравии. — Д-р Золтан Калмар (Будапешт): Мухоморы в Венгрии. — Проф. д-р В. Махек: Старочешские названия грибов. — Игор Фабри: Грибная флора Братиславской области 1953 г. — Д-р Ф. Смотлаха: I. Грибы портящие дерево с иной точки зрения (см. резюме на стр. 40). — II. Кралевоградецкая область обезвоживается (см. резюме на стр. 47.)

Vědecký a odborný list, orgán Čs. mykologické společnosti (ČMS), Mykologického ústavu (MÚ), Střediska pro prakt. mykologii • Vydává Čs. mykologická společnost • Založil (r. 1919) a řídí dr. Fr. Smotlacha s redakční radou a kruhem spolupracovníků

Spolupracovníci (I. polovina) Smotl. vědecké školy mykologické (SVŠM) čili pracovníci a referenti ČMS, MÚ, MSB (od r. 1907—1954) podle stavu v lednu 1954. Vědeckou oporou a záštitou školy byli a jsou akademici a profesoři vysokých škol: Baudyš, Brunhofer, Hanuš, Macků, Machek, Němec, Obenberger. Spolupracovníci školy: V. Adámková, K. Adamička, Andres, Almer, R. Antoš, Ing. C. Balcar, E. Barešová, Ing. Bartoš, Bartoš, M. Bauckmanová, J. Bauman, MUDr Bečvář, V. Bém, J. Benada, Beneš, M. Bejčková, Ing. R. Benda, Fr. Bergl, B. Berková, D. K. Bernard, J. Bílek, K. Bišof, Vl. Boloňský, Borovička, Borovský, Dr Boucha!, Ant. Brabec, V. Brož, MUDr Z. Bruderhans, Fr. Brázda, Dr Brunner, MUDr Břínek, Jar. Břicháček, J. Bubla, Jan Bučínský, Jan Bulíř, Jar. Buriánek, St. Buriánek, R. Burý, Ing. Bušta, St. Cejnar, F. Cink, Fr. Cón, Ant. Čábela, Čacký, MgPh. Částek, B. Čejka, M. Čepičková, A. Čermák, A. Čermáková, Černá, J. Černohorský, V. Černý, Červený, Čeřovský J., Fr. Čouka, Ing. Čvančara, V. Čvančara J. Datel, Ing. Davídek, J. Dědina, J. Demel, A. Dobiášová, Dr Doležal, Dr Dölfler, J. Doruška, MUDr Držkovič, F. Dřevíkovský, L. Dudzík, Dr Dušánek, J. Dušek, H. Dvorník, O. Dvořák, M. Dvořáková, J. Dynybyl, Džbánek, Dr Eisler, J. Eberle, B. Ertlová, MUDr Ende, I. Fábry, Fantiš, Ing. Fejfiek, J. Fiedler, F. File, F. Filip, J. Fiala, J. Fišer, Ing. Florian, Z. Fišer, S. Fechtner, Ing. J. Flek, J. Francl, Z. Frič, M. Fridrichová, V. Fritz, Boh. Franěk, F. Fuchs, J. Foitschek, Dr Fürst, R. Gabriel, Ing. Grinwald, Jar. Grodl, Ad. Goliáš, V. Hanibal, Hájek, Jar. Hák, St. Hák, Hampl, Dr Hanuš, Dr Hanzal, J. Hanzlík, Ing. Hanzlovský, J. Hásek, A. J. Havel, Dr PhMr. Havel, Ing. Havelka, Mil. Havelka, Dr Fr. Hejlek, MUDr J. Helcl, Fr. Helmer, M. Maršíková, Dr Hilgartner, Vl. Hindrák, Dr Hlaváček, Ing. L. Hlaváček, B. Hladík, Dr PhMr. Hladík, B. Hlůza, Ing. J. Hoetzel, J. Hofmann, O. Hochmanová, O. Holub, J. Holčák, A. Hollegcha, Dr M. Holý, A. Honz, A. Horák, B. Horák, R. Hrček, F. Hořčička, V. Hořínek, M. Hřebík, M. Hruška, E. Humňal, J. Hubka, M. Hrobařová, V. Hromádková, J. Huráb, Chlebec, V. Chmelík, J. Chytil, MUDr Jáger, J. Janouch, J. Jánský, MUDr Janovský, MrPh Jaroš, Jar. Javůrek, J. Jelínek, Ing. Jenko, Jar. Jeřábek, B. Ježek, M. Ježová, M. Jindřichová, J. Jindřich, J. Jirous, F. Jiroušek, L. Jerglová, S. Jetmar, S, Juhan, J. Juránek, A. Kabele, J. Kabrt, B. Kahler, A. Kaleta, J Kánský, Karel, B. Kasala, B. Kašpar, Dr Kaupa, J. Kavka, V. Kedyk, K. Klapač, Arch. Klaus, Dr Ing. Keil, St. Kerber, Ing. Klepetko, Dr Klicman, V. Klouda, Fr. Kmínek, O. Knap, Zd. Komínek, M. Kmochová, V. Knejfl, Knoflíček, Arch. Kocourek, B. Kočí, V. Kočmíd, L. Kola, Fr. Kolařík, Dr A. Konečný, V. Kořenský, J. Kouba, Dr Kotrouš, A. Konrád, Em. Kopecký, Fr. Kovář, R. Kovanda, Kovařík, J. Kovář, J. Kozlík, Vl. Krabovský, B. Krásná, E. Kraus, K. Krčan, Ing. Krečmer, J. Krejčí, K. Krejčí, Sp. Krejčí, V. Krejčíková, K. Krejčík, M. Krajčová, A. Krištof, V. Krt, J. Krůf, J. Kříž, K. Kříž, F. Kuba, J. Kubát, Kubík, Ing. Kubík, Kubín, F. V. Kučera, Fr. Kulka, Dr P. Kurz, Dr Kuthan, V. Kutman, R. Kuželka, J. Kvíčera, Dr Kvíd. Dr Kyrčiv, J. Kvas, M. Langer, J. Láska, Dr Láska, Arch. Lázníčka, V. Lego, M. Lemberková, Ing. Lesník, T. Líbl, RNDr Lhotský, Vl. Likař, St. Lír, Liška, E. Lohr, J. Lorenz, Ing. Loužek, K. Lupíček, A. Mach, J. Macek, Č. Magerstein, Fr. Macháček, Dr Mácha, MUDr Machalová, Fr. Maliňák, L. Malura, J. Mangl, M. Marek, M. Mareš, A. Marešová, F. X. Margold, Ing. Maštěna, Fr. Mašek, P. Matas, J. Matějů, Fr. Matoušek, J. Mečíř, Ing. Meisner, MrPh Mejstřík, Dr Melčák, V. Melzer, Michal, Dr. Minář, J. Miniberger, Ing. Mikulecký, Jaro Miškovský, Zd. Moravec, M. Morávková, A. Mothejzík, K. Mottl, Z. Mrázek, M. Mudrochová, J. Murgaš, R. Mužík, Ing. Dr. Musil, Dr Mykysa, Dr Nečásek, Vl. Nejedlo, Dr Ing. Nemejc, prof. Nábělek, V. Nepokoj, MUDr Nevole, Jar. Němec, Ing. Nový, Jiří Neuman, V. Nosek, Dr J. B. Novák, F. Odvárka, F. E. Ondryáš, A. Otáhal, Jar. Pacák, J. Pačes, J. Paroulek, F. Patera, M. Pavlát, M. Pavlíková, JUC J. Pavlousek, Dr Pecánek, J. Pecher, S. Pěnčík, V. Peršt, J. Perútka, J. Pešek, Dr Č. Petera, F. Peterka, Ing. Z. Petr, A. Petráš, B. Petřík, K. Petránková, Dr Picbauer, L. Pilný, Z. Píša, J. Pišvejc, Ing. H. Pittner, St. Pitrman, L. Plachý, B. Plánecký, Plechatý, J. Podobský, J. Poláček, Bř. Polák, Ing. Polanský, Jar. Poledna, MUDr Polívka, Fr. Prášil, V. Preisler, F. Probošt, Procházka, Ing. Procházka, Dr Procházka, Dr Protivenský, Jos. Prokeš, Dr M. Pulec, J. Protiva, Dr Mir. Pulchart, Al. Rak, Ant. Reban, Dr B. Rejha, Em. Riegel, Vl. Riegl, Milan Richter, M. Richtrová, Ing. Vojt. Rimpl, Ing. Dr Zd. Ryska, Ing. Rozehnal, Al. Rollo, K. Rudolf, L. M. Růžička, O. Růžička, Č. Rychetský, Sv. Rychlý, V. Rozum, J. Řehounek, Fr. Řezníček, Fr. Semeráková, J. Sezima, A. Sedláčková, V. Schůt, J. Schneider, V. Skála, A. Skálová, V. Skalník, J. Skopec, B. Sládečková, Ing. Slouka, K. Sládek, Jar. Sluka, A. Smetánková, V. Smolík, Dr Smotlacha, Ing. M. Smotlacha, R. Smotlachová, Jar. Sobotka, L. Sochorová, Ir. Sokolová, Vil. Sokol, Jan Soukup, J. Spálený, Dr V. J. Staněk, Js. Srb, N. Stallich, Fr. Steinbrenner, Jan Strañák, L. Strouhal, Jindř. Strejt, V. Strejček, Fr. Suchý, Jos. Svoboda, Svobodová, A. Šafrová, Ing. Šafr, Jan Šantrůček, Sv. Šebek, Dr Šedivý, R. Šedý, O. Šetelík, Fr. Šíbl, Jar. Šicner, Fr. Šilhová, Em. Ševčíková, B. Šilha, Ing. Šimánek, Dr Šípek, Al. Šisler, Šístek, Jiří Šmaha, V. Šmolík, Vl. Šimáček, Dr J. Šindelář, Ing. Široký, E. Šnajdrová, R Šťastný, Zd. Štěpán, Jan Štefl, Ing. Štěpánek, Dr Štěpánek, A. Štěpánková, Jar. Štěch, K. Štencl, K. Štěpán, Ing. Štěpán, Dr K. Štolba, J. Štifler, L. Švec, Dr Taxler, A. Tejkal, K. Trautner, J. Tošnar, Fr.

Dr Robert Vávra:

Znaky Smotlachovy vědecké školy mykologické (SVŠM) a její význam pro lid a stát.

Признаки научной микологической школы д-ра Ф. Смотлахи (СНШМ) и ее значение для населения и страны.

A. Vědecké základy SVŠM.

1. *Původní mykologická věda* jest základem Smotlachovy kolektivní vědecké školy mykologické, napřed theoretická a na jejím základě pak i mykologická věda praktická. Podkladem a pramenem k této vědě a celé SVŠM je jeho původní a průkopnický výzkum hub, přírody a jejich studium, i jeho práce, jak jsme je uvedli v XXX. ročníku našeho listu, napsané a vytištěné od r. 1909—1924 a ovšem všechny další, kde jmenujeme zvláště »Přehled hub« z r. 1934 a oba jeho Atlasy hub, vydané úhrnem ve 47.000 výtiscích a dávno rozebrané, jakož i další sta původních článků a prací v »Mykol. sborníku«. Dalším důležitým pramenem je na 3000 Smotl. přednášek a 200 výstav hub od r. 1907—1954 v Praze a všude v ČSR vykonaných a daleko přes 100.000 zásilek (donášek) hub, určených jeho poradnou, jež mu poskytly i bohatý materiál výzkumný. To vše naučilo SVŠM znát houby.

2. *Smotlachova vědecká škola mykologická* svou výzkumnou prací za jeho vedení vědu mykologickou buduje — každoročně pracuje tu sta pilných pracovníků — a hned ji zase dává českému a slovenskému lidu k disposici, hned ji správně popularisuje. A zase tu pracují příslušníci SVŠM. Píší do Myk sborníku, přednášejí, pořádají výstavy, vycházky atd.

3. Ke *stu pracovníků starých,* již v r. XXX. jmenovaných, kteří všichni podle možnosti pokračují, ač již ve stáří 70, 80 ba i 90 let, *druží se dnes řada mladších a mladých,* jež většinou budeme dnes jmenovati abecedně za sebou, ač mezi nimi jsou často veliké rozdíly věkové i pracovní. Jinak se může dnes v houbách uplatňovati učitel pracující pilně na škole, jinak dělník a úředník pilný a snaživý ve svém povolání, jinak student přírodních věd nebo pensista. Také Smotlachovi umožňuje dnes pense, aby se houbám plně a pak ovšem ze své píle i nadměrně věnoval. Přitom však Smotlachovi pomáhají, vědu a nauku jeho posilují a doplňují též akademici a profesoři vysokých škol, kteří však jsou buď plně zaměstnáni (Baudyš, Macků, Machek, Obenberger, nebo již — na př. Ak. Němec — 80 let!). Podobně Ak. Hanuš, Prof. Brunnhofer, atd. Ak. Podpěra dokonce nám i v práci pro nás v 75 letech — umírá. Jmenujíce abecedně (viz jejich seznam na obálce) dnešní spolupracovníky, uvádíme tu znovu a staré: a) plně si to zaslouží za vykonanou práci, b) jsou součástí kolektivu SVŠM, c) jsou staří tělem, ale mladí duchem, d) nechť jsou příkladem mladým!

4. Přitom *Smotlacha postavil velmi záhy pro svou vědeckou školu opěrné body* ve svých vlastních původních výzkumech a nálezech v theoretické i praktické mykologii. Uveďme hlavní:

a) *Symbiosa* velkých hub — Makromycetů — s lesními stromy (1907). — Souhrn hub symbiotických. *Velké houby = houby kloboukaté (Vasilkov, Ortoš atd.)*

b) *Biologický vliv příslušných stromů na jich hubné symbionty:* tak vznikly u hub symbiotických biologické rody, druhy, odrůdy a formy (1907). Biologické druhy a odrůdy hřibovitých (1907). I pouhé odrůdy a formy symbiotické mají podle Sm. svoji speciální mykorrhizu. Kdo to neví (na př. Melin), chybuje.

c) *Mykorrhiza :* ekto-, endomykorrhiza, bakteriorhiza (1907): stromy lesní bez velkých symbiotických hub. *Ektomykorrhiza* je orgán houby, nikoliv stromu! (1907).

d) *Symbionti (parasiti) travní* (1907). Houby luční, polní.

e) *Tři způsoby výživy hub.* Parasiti a saproparasiti, saprofyti, symbionti. Parasiti a saproparasiti jsou čističi lesa, sadu a p. Saprofyti dřevoví jsou humusotvorní v pěti (I—V.) stupních. Symbionti berou si ze stromů a trávy a zase jim dávají. Houby lesní. Smotlachovo heslo: »Každý les má své houby« (1912), t. j. houby všech tří způsobů života. Každý lesní strom má své parasity, saproparasity, saprofyty (monofilní, polyfilní). — Souhrn hub parasitických, saproparasitických a saprofytických.

f) *Růstiště, žijiště, stanoviště, biotopy* hub sleduje Sm. od mládí a všude v pracích, přednáškách, výstavách od r. 1907 sděluje, že patří k podstatě druhu (odrůdy atd.). Houby v sociologii lesa, louky, pole, atd.

g) *Velký činitel růstu hub v lese a v přírodě vůbec je voda* (1912). Vliv deště. Vliv spodní vody. Stromy lesní jdou svými kořeny za vodou až 100 m. Tak daleko od nich rostou i jejich houby. Dešť je činitel užitečný (dává vodu, dusík atd.) i škodlivý (způsobuje erosi půdy na svazích). Les a pastvina, proniklé v půdě podhoubím, této erosi brání (1907).

h) *Z hubných symbiontů lze soudit i na vývojové stáří stromů* (1919) a tím spíše naopak. Hřibovité houby (Boletales) jsou vývojově starší nežli lupenaté (Agaricales). Symb. houby modřínu ukazují na jeho cizí původ.

ch) *Průzkum hub jedlých* (1907, 1912, 1919 atd.) z původních 50 na 1200 druhů jedlých a 500 požívatelných. Pět tříd jedlosti a užitkové hodnoty. »Klasifikace jedlých hub« (otištěno separátně z ČČSH). Jídla z hub viz ve Smotl. práci »Houby v kuchyni«. Další práce jeho: Průmyslové zpracování hub. Houby v průmyslu a v obchodu. Houby jsou součástí biologické stravy člověka. Houby jako krmivo.

i) *Omezení počtu hub jedovatých* (1919) z původních 200 na 20 nebezpečně a z nich 5 smrtelně. Mimoto je ještě 130 druhů hub podezřelých (včetně jedovatých), ale méně významných, proto nikoli nebezpečných. Jsou to rody vláknice — Inocybe, zvonovka — Nolanea a závojenky — Entoloma, které SVŠM vylučuje ze sběru. Smotlachovy publikace: »Jedovaté houby«, »Otravy houbami«. »Nové Smotlachovo desatero«.

j) *Vliv člověka na houby.* Domestikace hub. Dřevomorka domácí. Houby luční, polní, zahradní, parkové, hřbitovní, sklepní atd. Lid. jména hub (1905).

k) *Pěstování hub* (1907, 1912) atd. Další Sm. náměty viz v souboru Smotl. prací z let 1918—1924 v XXX. r. a v jeho pracech vydaných později.

l) *Houby (Makromycetes), zvl. Hymenomycetes, mírného pásu Evropy (a sev. polokoule) jsou v podstatě stejné* (1915, 1927, 1929 atd.) a jest jich jen kolem 3000 druhů. Mají (zvl. Agaricales) miliardy výtrusů a šíří se vzduchem, větrem, stratosférou.

m) *Přirozený* (vědecký, vývojový) *a praktický* (trhový, sběrový) *systém hub.* Praktický systém hub poznal Sm. na trhu v Hradci Kr. a r. 1905 v Praze. Podle přirozeného systému (a podle růstišť, žijišť, biotopů) uspořádal své výstavy v Praze 1912 a 1913 a napsal (r. 1912) do Bayerovy »Botaniky« Houby rouškaté. Sm. pokračuje v systému v »Přehledu hub« (1934) a ve fot. Atlase hub I. (1945). Prakt. systému použil při klasifikaci hub jedlých.

n) *Houby vřeckaté — Askomycetes,* jsou na svých vrcholech : kustřebky, chřapáče, lanýže (Pezizales, Helvellales, Tuberales) starší, nežli vrcholy stopkovýtrusých: rouškaté, pestercovité (Hymenomycetes, Sclerodermales). Je to patrno na způsobu vytváření výtrusů a v důsledcích toho i na tvaru plodnic. U lanýžů a pesterců (a také jinde) se uplatnila *konvergence* (1912).

o) *U všech rouškatých hub* uplatňuje se postupový plán rozšířit plochu pro rouško do tvaru lupenů, aby se mohlo vytvořit více výtrusů. V tomto smě-

ru nejmladší a vývojově nejvýše vyvinuté jsou houby čirůvkovité (bedlovité) — Agaricales (Lepiotales). Od r. 1912.

p) *Hřibovité* ve svém základě vznikly z chorošovitých, čirůvkovité (bedlovité) z hřibovitých. Viz hřib kravský — B. bovinus L. a s ním žijící slizák růžový — G. roseus Fr. — atd. Od r. 1912.

r) *Znalost nižších hub,* zejména fytopathologických, na př. monilie, hlízenky, námele, bouchoře, věníků atd., tvoří také (od r. 1912) věd. základ SVŠM.

s) *Houby podle ročních období:* jarní, letní, podzimní, zimní. Vliv počasí na houby (ekologie hub). Od r. 1907.

t) *Edaphytické (půdní) vlivy na růst hub.* Houby sušin, vlhčin, půd vápnitých, píščitých atd. Od r. 1907.

u) *Odlišnosti podle zemí, krajů, podle výšky nad mořem atd. Houby teplomilné v Č. a na M.*

v) *Sta řešených otázek (viz XXX. r.) z různých oborů mykologie:* Houby a hmyz (Obenberger), houby důlní (Zoíka), houby a zvířata, střídání úrody hub, houby někdy bez plodnic. Epidemie hub. Atd.

z) *Sta řešených otázek z věd mykologických:* anatomie, morfologie, mikroskopie (výtrusy, vřecka, stopky, mykorrhiza atd. hub. Chemie, vůně, barva, jedy, reagence (Melzer) hub. Architektonika hub. Odskočné rody a druhy hub. Atd. Sm. sbírá foto, kresby, malby a modely hub od r. 1907. Houby svou krásou vedou k umění. Umělecký odbor ČMS (MÚ).

Smotlachův výše uvedený vědecký základ SVŠM (a—z) doplnila postupně velká řada spolupracovníků v třiceti ročnících časopisu Myk. sb. i jinak.

B. Hlavní znaky a způsoby práce.

5. *Smotlachovy vědecké a populárně vědecké práce,* psané před 30—45 léty, jak jsme je uvedli v XXX. ročníku Myk. sb., stejně jako sta dalších prací až do roku 1954, doplněné přednáškami, *jsou skutečně vědecké, t. j. obsahují nové vědecké pravdy a poznatky o houbách* a tvoří tak dokonalý vědecký základ k jeho škole. Měly by být vydány souborně. Hlavní body v nich jsou obsaženy v kap. 4.

6. *Veškeren základ SVŠM,* jak jsme jej vpředu uvedli, *je vybudován především na skutečném poznání přírody,* hlavně ovšem hub, jak je Sm. a jeho spolupracovníci získali během svého výzkumu a studia. Za tímto poznáním hub a skutečného jejich života jde Sm. a SVŠM od začátku. Kdo chce rozumět vědecky houbám, musí znát celou skutečnou přírodu. Pro lidové spolupracovníky, kteří přirozeně ve vědě jsou zejména s počátku jen poučování, netřeba ovšem takové důkladnosti. To žádá SVŠM od pracovníků přísně vědeckých. U našich mykologů lidových stačí, když si rozeberou vědu o houbách a vědu o přírodě a v kolektivu SVŠM, jenž se přirozeně dělí na řadu menších souborů, uplatní se souhrnná jejich znalost celé mykologie a celé přírody. SVŠM doporučuje, aby její spolupracovníci rozebrali si k řešení různé problémy mykologické a s nimi spojené biologické. To se dnes již opravdu děje.

7. *Důležitým znakem SVŠM jest, že spočívá na masovém základě.* Uplatňuje se v ní od začátku především veliký kolektiv lidových výzkumníků, kteří sbírají dobrovolně houby pro výzkum a podávají pak zprávy o svých zkušenostech a výsledcích vlastního pozorování. Tak se tvoří věda ve spojení s lidem. Prakticky zaměřená mykologie dává podněty *zemědělství, lesnictví, ovocnářství, potravinářskému průmyslu, výživě lidu, zdravotnictví, obchodu* atd. a netoliko dává podněty, ale přispívá přímo k řešení otázek, souvisících s praktickým životem, na př. ve *stavebnictví* bojem proti dřevomorce. Veškerá práce, kterou SVŠM koná dobrovolně a nezištně, prospívá celku a je cenným příspěvkem k plnění budovatelských úkolů našeho lidu na jeho cestě k socialismu. Spojujíc vědu s praxí, prokazuje SVŠM oprávněnost Smotlachova hesla, které je jí vodítkem: *»Věda o houbách všem!«*

8. *Odbory, sekce.* Uvedené snahy SVŠM vysvitnou jasně *z odborů (sekcí)* na které se dělí via facti činnost ČMS a MÚ a jimž odpovídá také obsah M. sb. Je to příklad, jak se SVŠM uplatňuje přímo v praxi. Odbory tyto jsou publikovány v Mykol. sborníku r. XXX. v prvém sešitě na obálce. Ale existují již dávno. Jsou to: a) *vědecký,* sem patří také i odbor lékařský či zdravotní atd., b) *výzkumný,* sem patří odbor pro mykologické oblasti čili zahrady (pododbor pokusný) atd., c) *sběrový* čili praktický, má odbor průmyslový, obchodní, potravinářský atd. d) *umělecký,* e) *propagační,* výstavní, přednáškový, školský, f) *publikační* (redakční), g) *přírodní,* biologický, h) *pěstitelský,* ch) *ochranný,* lesní polní, luční, ovocnářský, zahradní, parkový atd., i) *poradenský,* j) *rekreační,* k) *místní, krajový, slovenský,* atd. Odbor pro *styky s cizinou.* Vidíme zde velký rozsah činnosti nejen ČMS (MÚ) a Myk. sbor., ale také SVŠM, která dává uvedené činnosti vědecký základ. Je zřejmo, že se zde pracuje ve vědě mykologické teoreticky i prakticky na širokém základě. Při rozboru činnosti ČMS (MÚ) a Myk. sbor. připadá mnoho na odbory organisační a pomocné vůbec. To souvisí s masovou pracovní organisací ČMS (MÚ), jež v podrobnostech zasahá do otázek života vědeckého, hospodářského kulturního ruchu a péče o člověka, jež je v socialismu úkolem prvořadým.

9. *Vědecká práce* (SVŠM) váže se pečlivě na *veškerou dosavadní vědeckou literaturu* mykologickou. Sm. již po roce 1905 hleděl si ji získat a přečetl do r. 1914, než odešel do války, veškerou vědeckou literaturu mykologickou v pražské univ. knihovně a v Museu. I z vídeňské univ. knihovny si tehdy vypůjčoval. Ve snaze opatřit si všechnu mykologickou literaturu, pokračuje prof. Smotlacha i později a činí tak i ČMS, jež má ve své knihovně mnoho důležitých spisů mykologických. SVŠM pečlivě hledí ke *starší literatuře domácí* a ke všem starým našim mykologickým i ostatním vědeckým a popularisujícím pracovníkům, zvláště ovšem k *Bezděkovi,* jehož obraz dal Sm. do úvodu k I. ročníku ČČSH (Mykol. sborníku). Samo sebou, že se hledí všude i ke *Krombholzovi.* SVŠM velmi ocenila na př. i pokusy prof. Macků s pěstováním franc. lanýžů, jeho Atlasy atd.

10. *Kosmopolitismus.* Význačným znakem SVŠM dále jest, že vychází z národní kultury, hlásí se k odkazu našich buditelů a *odmítá kosmopolitismus ve vědě.* To neznamená ovšem, že by neuznávala světové vědecké literatury, kterou pečlivě sleduje, a významu latiny, jako mezinárodního jazyka vědy. Naše věda mykologická má plné právo, aby se uplatnila ve světě a měla by jí být poskytnuta k tomu plná příležitost. Jinak se původní naše vědecké výzkumy SVŠM dostávají do světové literatury nepřímo (snad nikde se tolik neopisuje, jako v mykologii), nebo vůbec se tam nedostanou. Když Sm. vystoupil na veřejnost r. 1911 s první vědeckou monografií (»Houby hřibovité«), zůstala tištěna pouze v českém originále a šla do světa jako publikace »Kr. č. spol. nauk« bez latinského resumé. Tak byl nekosmopolita Sm. připraven bez vlastní viny o mezinárodní uznání svých nových myšlenek a objevů ze života hub (symbiosa, ektomykorrhiza, biologický vliv symbiot. stromů na houby atd.). A dnes to platí o všech jeho výzkumech ostatních. Sm. a SVŠM vaří z vody, pracují jen svépomocně, nemají dnes prostředků a možností na publikaci svých vědeckých výzkumů ve světové literatuře. To je třeba napravit a všechny vědecké výzkumy SVŠM i mezinárodně plně publikovat. Avšak je pravda, že Sm. nemůže vydati ani II. díl svých dvou atlasů, na něž čeká 47.000 houbařů, kteří s koupili díl I. (Nakl. Melantrich nemůže, Orbis odmítl.)

11. Dalším znakem Smotlachovy vědecké práce v mykologii a jeho školy je *šíře jeho vědy mykologické*; neváže se jen na velké houby — Makromycety jimž věnuje se hlavně a především, ale zabírá do svého studia a do vědeckého základu své mykologické vědy houby vůbec v nejširším významu slova, t. j. i bakterie. Avšak nejen to, Smotlacha a jeho mykologická škola, t. j. sta jeho

spolupracovníků starých i mladých (i dnes již často neživých), byli a jsou větší nebo menší měrou znalci celé přírody, celého života v přírodě — celé biologie — jako je sám Sm. Tuto znalost žádá SVŠM od svých stoupenců. Proto mohou a mají být členy a pracovníky ČMS a MÚ i všichni biologové: botanici, zoologové, bakteriologové, stejně jako lesníci, agronomové, zahradníci atd. Zde se uplatňuje staré Smotlachovo ČMS (MÚ) heslo »V přírodě vše souvisí«. Je to dnešní dialektika, propagovaná Smotlachou od r. 1907. Zde musíme s dík konstatovat úspěšnou naši spolupráci s Ústavem organické chemie při Čs. ak. věd (Ak. Sorm, Dr Keil a Dr Meloun). ČMS vyhledala a její pracovníci sebrali (sbírají i 1954) mnoho much. zelené — A. viridis (Pers.), phalloides (Qu.) k průzkumu smrtícího jedu phallinu (phalloidinu) této jedovaté houby. Chemici zmíněného ústavu získali si tím velkou zásluhu. Je potřebí dalšího výzkumu jedů hub. Žádáme průzkum jedů závojenky olovové — E. lividum (Bull.) a muchomůrky pantherové — A. pantherina (DC). Také průzkum látek v plodnicích rodu pestřec — Scleroderma je žádoucí. To jsou nejdůležitější úkoly chemie v tomto směru pro nejbližší dobu. Stejně spolupracuje SVŠM v pěstování námele, kde Sm. začal pracovati již r. 1905. V r. 1953 dosáhla námelová sekce ČMS v pěstování námele velikého úspěchu, ovšem ve spojení se všemi příslušnými činiteli u nás. Podobně spolupracuje Sm. a jeho škola ve spojení se zahrádkáři, mičurinci atd. Zde se právě uplatňuje biologický odbor ČMS a MÚ. (R. 1954 sbíráme pro chem. úst. ak. Šorma m. zelenou a závoj. olov.).

12. Sm. a jeho kolektivní škola *vědu mykologickou budují* a hned ji lidu sdělují. Jde jim od začátku (1907) o to, aby náš národ v mykologii theoretické i praktické co nejvíce pokročil. Sm. a SVŠM nepracují jen pro 100 odborníků u nás a v cizině, nýbrž pro všechen náš lid. Jejich přičiněním staly se naše národy prvními na světě v praktické znalosti hub. Sm. a SVŠM pracují svými publikacemi. Vzpomeňme na př. Mykol. sborníku (XXXI. ročník), Smotlachových atlasů atd. Také atlasy prof. Macků SVŠM uplatnila.

Sm. a SVŠM ve svém budování a popularisování vědy nepracují jen sami, nýbrž snaží se uplatnit i ve spojení na př. s přísl. ministerstvy, s Čs. ak. zem., se všemi ústavy vědeckými sem patřícími, s Čs. společností pro šíření politických a vědeckých znalostí, s místními skupinami Čs. Červeného kříže, s Osv. besedami, s Osvětovými domy, s ROH kluby atd. *Sm. a SVŠM všude se nabízejí již řadu let ke spolupráci.*

C. SVŠM pracuje účelně pro lid a s lidem.

13. SVŠM, jsouc určena zároveň *vědě a lidu,* jest a musí být ve své řeči přednáškách vědeckých i populárně vědeckých pracích, jasná a na pravdě, t. j. na faktech, na skutečnosti založená. To jsou její vynikající vlastnosti. Sem právě patří Smotlachovo umění psát česky a vědecky zároveň. Sm. neužívá, pokud možno, cizích »vědeckých« slov, názvů a p. Snaží se vystačiti s jazykem českým a psáti tak, aby mu každý dobře rozuměl. Je to jeho umění, kterému ho naučil život a jeho učitelská praxe z přednášek na gymnasiu, reálce a na vys. školách (1907—1939). Používá této metody i ve vedení redakce MSb. pro jeho 3000 odběratelů a 30.000 čtenářů.

SVŠM netvoří samoúčelně *nových rodů* a *nových rodových jmen,* nehledá v tom vědu a neobtěžuje tak náš lid. Pojmenovává jen nové druhy a odrůdy, které zjišťuje a jež dosud jmen nemají.

14. Když psal Sm. své první vědecké práce »Č. houby hřibovité« (1909/1911), »Houby rouškaté« (Bayerova Botanika (1912/13) a »Život našich hub (připravil r. 1913, napsal 1914, vytištěno 1915), použil tu především, jak je zjistil již r. 1900 na Královéhradeckém a r. 1905 na Uhelném a Tylově trhu v Praze, českých vědeckých i lidových jmen hub, a těch, jež nalezl u Bezděka a jiných starších autorů. Nová jména rodová i druhová tvořil Sm. tu jen v naprosté tísni, když dosud nebyla utvořena. Jen zcela výjimečně, již tehdy činil ve jmé-

nech změny, když neodpovídala účelu — dát houbařské jméno slušné, srozumitelné a k snažšímu poznání houby pomáhající. Tak změnil jméno *hnojník na hník*, vždyť jde částečně o houby jedlé, které SVŠM propaguje a místo Preslovy helmovky »zahajavé« — Mycena galericulata (Scop.), jež je umělé, starobylé a nic neříká, použil Sm. r. 1907 jména »narostlá«, neboť tato houba narůstá nejčastěji v obloucích na obvodu pařezů, tvořic na nich jakoby galerii.

Název rodu Panaeolus (Coprinarius), který původně přeložil na hnojištník = Coprinarius, roste totiž většinou svých druhů na trusu zvířat a byl též zván »kropenatec«, změnil později na návrh svého spolupracovníka Jindřicha Kučery na »mrvel«, což je název v každém směru opravdu vyhovující, daleko lepší než hnojištník a kropenatec. Vystříhá se přílišného užívání slov domněle vědeckých. Tak nahradil na př. název »rourka«, pocházející z něm. »Röhrchen«, slovem »trubka«, »trubička«. Také v názvosloví hub dbal a celá jeho škola dbá o správné, jasné, libozvučné, dobře houbu popisující názvy. Proto od r. 1907 sleduje lidové názvy hub, jimž věnuje místo v každém sešitě ČČSH (M. sb.).

15. Smotlacha a jeho škola zavedli *lidový výzkum hub* na širokém základě. Mluvili jsme již o jeho výzkumu lidových jmen hub a studiu jídel z hub. I lidové pověry SVŠM studuje a lidu vědecky objasňuje. *Sm. a SVŠM práci svých výzkumníků řídí.* Nemůže se to díti dnes na schůzích, ač Sm. zařídil k tomu pravidelné pondělní přednášky ČMS a MÚ v Praze II., Karl. nám. 17, kde každému spolupracovníku se poskytnou rady a pokyny a kde se o všech významnějších nálezech a výzkumech referuje, (to je ovšem hlavně pro Pražany, kteří tyto přednášky pilně navštěvují). Jinak vyřizuje všechny porady Sm. se svými zástupci korespondencí a při osobních návštěvách v MÚ a ČMS. Nejvýznačnější výzkumy odevzdávají se do Mykol. sborníku. Celkem udržuje Sm. (i v době, kdy byl nemocen) spojení se 2000 referenty ČMS.

D. Sbírky a matriky hub, výzkumné a pokusné oblasti — zahrady SVŠM

16. Sm. se snaží zařídit si *sbírky sušených hub*, ale hmyzu lze těžko vzdorovat, když není personálu ani dostatek prostředků, proto své sbírky omezil nyní jen na trvalé choroše. Na sbírky v roztoku vody, líhu a formalínu, jež rovněž částečně začal, nemá pomocných sil ani peněz. Svým referentům doporučuje proto doma jen sbírky hub dřevnatých (stačí občas je vysířit), důležité nálezy dávat do roztoku vody, lihu, formalinu. Zvláště cenné sběry posílejte do ČMS (MÚ), která učiní příslušná opatření! Hvězdice (hvězdovky) dodává ČMS (MÚ) Dr Staňkovi. Druhá snaha Sm. jde za modely a po houbách konservovaných. Zde se uplatnili vynikající referenti ČMS Čejka a Pavlát. Sm. žádá, aby každý jeho výzkumník a referent si vedl knihu hub, kam by si zapisoval všechny poznatky o houbách, a matriku hub, kde by pro každou houbu měl zvláštní arch, případně doprovázený obrazy. Tímto jednoduchým způsobem stal se na př. s. Jos. Hásek vynikajícím znalcem hub. Již před 30 léty pořídil si na radu Sm. matriku hub, kterou stále doplňuje. U každého druhu, který nalezl, je popis a obraz (vystřižený případně i z několika příruček).

17. Mykol. zahrady Smotl. vědecké školy mykol. slouží výzkumu i pokusům. Především jsou to výzkumné oblasti malé i velké, místní i přespolní, jimž Sm. v přeneseném smyslu říká »mykol zahrady«. Sám si vybral v lesích a lesících kolem svého rodiště menší místa, něčím pro studium mykologie pro něho význačná, která dodnes — tedy již přes 50 let — znovu a znovu důkladně zkoumá. A od r 1907 nalezl podobná místa, která stále zkoumá, i v Praze a v lesích v okolí pražském. Jeho příkladem se řídí sta jeho spolupracovníků. Mají své výzkumné oblasti malé i velké, místní i přespolní. Toto poslední platí hlavně pro Pražany, Brňany, Ostravany, kteří mají svá »místa« a své zahrady často daleko od svých bydlišť a jezdí tam každoročně několikrát nebo tam v létě i bydlí (na př. chataři). Výzkum hub, konaný v ČSR

tímto způsobem, je velmi účinný neboť jeho pracovníci podávají neustále své zprávy ústředí, t. j. prof. Sm. Tento výzkum hub děje se za účelem pořízení map hub různého obsahu, významu a rozsahu. Již před 30—45 lety zjistil Sm v těchto svých »myk. zahradách« mnoho vzácných druhů hub a mnoho nových biologických poznatků (na př. jak dlouho žijí symbiotické houby pod svými stromy). Při pečlivém průzkumu »Klukecké dubiny« (kde je dubů jen několik!) našel tu r. 1907 a 1912 pánevku čili číškovku obecnou — Locellina acetabulosa (Sow.). Vyobrazení viz ve Smotl. »Přehledu hub«. Vedle těchto malých oblastí má Sm. i velké oblasti, které ovšem již jen všeobecněji zkoumá. Jsou to na př. lesy královéhradecké, pražské parky, les v Krči, ve Hvězdě, Klánovicích. Vedle výzkumu stálých míst a krajů v ČSR pomáhají někteří zase svými cestami za houbami a pobytem na venkově o dovolených. Cestami za houbami získal veliké zkušenosti v jiho- a západočeských krajích na př. Jar. Javůrek. Na Tachovsku (Labuť) zkoumá o prázdninách houby Alb. J. Havel. Po Slovensku podnikli a popsali nedávno cestu Vinohradští: V. Novák, Pavlíková, Mothejzík.

18. *U výzkumníků SVŠM vyvinulo se rozsáhlou měrou i pokusnictví.* Příkladem je opět Sm., který je úspěšným pokusníkem v pěstování hub od r. 1907 (pěstuje úspěšně májovku, špičku ob., bedlu vysokou atd.) a který si za účelem pokusů s houbami pořídil na Zámečku u Hradce Kr. i pokusnou zahradu. Nemáme místa uváděti zde všechny pokusníky ČMS a MU. Vzpomeňme jen na zahradníka L. Kolu, který činí pokusy s potíráním červivosti hub, ing. Jenko, Jar. Javůrka a j.

19. Ideálem Sm. a SVŠM jest »*Mykologická zahrada*« na způsob botanické. Je to stará jeho myšlenka. Přednášel o tom již r. 1912 a 1919 i mnohokrát později. Byla by to zahrada výzkumná a pokusná zároveň. Centrum její budiž v krásném středisku našich lesů v Čechách s pobočkami (doplňky) na Moravě a hlavně na Slovensku. K ní by se pak družily i mykologické oblasti čili zahrady, jak je dnes studují naši spolupracovníci všude v ČSR.

E. Jdouc za pokrokem volá SVŠM mládež a školy.

20 Dokladem pokroku SVŠM je 1. *Mykologický sborník*, vycházející v XXXI. ročníku. Ten má každoročně na sto původních článků a prací vědeckých a populárně vědeckých. 2. V posledních letech konáme celoročně *dva cykly přednášek:* vždy v pondělí večer v Praze II, Karlovo nám. 17 a v úterý večer na Vinohradech na rohu Slezské a Blanické. K nim druží se školy a semináře, kursy pro pokročilé, mikroskopické kursy. R. 1952 v zimě a na jaře byla i »škola hub« na Kladně. Prázdniny bývají jen v srpnu, kdy houbaři jsou mimo svá sídla, venku na dovolených a v lesích na houbách. 3. *Smotlachovy Atlasy hub.*

21. Při tom všem klade Sm. a SVŠM se všemi svými snahami největší důraz na výchovu mládeže. Proto má ve svých řadách mezi novými pracovníky nejvíce příslušníků z učitelstva všech druhů škol, které tu jde za příkladem učitele Bezděka a snaží se být v čele snah po dokonalém poznání přírody.

22. Sm. a SVŠM zakládají na školách svými spolupracovníky *žákovské kroužky houbařské* a pracují zejména také s kroužky a oddíly pionýrskými, jimž dnes příroda je jedním z hlavních předmětů studia a základním životním prostředím. Podle Sm. mají být dnes přírodní vědy prvním předmětem na školách. Vedeme mládež (vycházky, výstavky, přednášky — s. Paroulek, Tušla atd.) k postupnému poznání přírody, kde houby jsou tajemnou, dosud neprozkoumanou složkou. Učíme mládež pracovat pro školu, pro celek, pro lid a stát. Učíme ji zkoumat a dáváme jí — při sběru hub — nejlepší tělocvik, hru, sport a rekreaci.

23. To ovšem platí pro všechny houbaře: pro kluby ROH, pro Osv. besedy Osvětové domy, pro rekreanty atd. Proto Sm. a jeho škola usilují na pod-

kladě tradice uč. Bezděka zabrati do okruhu ČMS, MU a ČČSH i naše školy všeho druhu a mají zde dnes mnoho svých nejlepších členů i mnoho nových adeptů mykologické vědy. Mezi mrtvými, jak jsem je uvedl v XXX. ročníku, i živými pracovníky ČMS, MU a MSb. mají učitelé velmi značný podíl.

Nezapomínejme, že školy a učitelstvo byly na př. za Rakouska největšími našimi kulturními činiteli i v praktických vědách přírodních: houbařství, včelařství, ovocnářství, zahradnictví atd. a že tak způsobily náš dnešní veliký pokrok v těchto oborech. To Sm. osobně v mládí poznal a proto vložil to i do snah SVŠM. Dnes ovšem Sm. a jeho škola odvolávají se i na povinnost dnešního dialektického materialismu, aby postavil přírodní vědy a výzkum a pokrok v nich, do prvních úkolů naší kultury.

F. Dnešní úkoly SVŠM.

24. Houby jsou důležitá biologická a hospodářská součást naší vlasti, která nemůže a nesmí být opomenuta. SVŠM (ČMS, MU, MSb) dala si již před 30 lety výzkumné, pokusné a pracovní úkoly, jichž výsledky postupně již dříve podala nebo i nyní znovu podává na příslušných místech. Tyto úkoly chce nyní postupně dokončit a uzavřít, jednak vhodnými opatřeními k prospěchu našeho lidu, jednak souhrnnými publikacemi, jež by zároveň byly učebnicemi SVŠM. Je třeba konečně stanovit soubor velkých hub v ČSR rostoucích, poznat jejich podstatu a život ve spojení s ostatní přírodou, je třeba naučit je znát náš lid, je třeba provést jejich klasifikaci, výběr a využití a to jak čerstvých, tak vhodně konservovaných: podniky, školy, vojsko, JZD, státní statky. Jídlo — krmivo. Průmysl, obchod (i zahraniční). Je třeba chemického rozboru hub (látky výživné, jinak cenné, jedy, léky z hub). Odstranit úplně otravy houbami, zvláště smrtelné. Odstranit škodlivý účin hub (les, dřevo atd.). Odstranění hlavních chorob zelených rostlin. Pěstování a připěstovávání hub atd. Žádáme, aby zakladateli naší vědecké školy prof. Smotlachovi bylo umožněno vydati nová, ovšem doplněná (II., III., IV.) vydání a další díly jeho publikací a zároveň i souhrnné práce z mykologie a SVŠM.

25. ČMS a SVŠM se připojuje k řešení *úkolů, které si dala na rok 1954 Čs. Ak. věd* (viz článek Ak. Sorma v RP): V mikrobiologii budou zkoumány základní otázky proměnlivosti bakterií a problém množení mikroorganismů, důležitý pro jejich technické využití při kvasných pochodech. Ve spolupráci s chemiky bude řešen prakticky důležit úkol — nalézt nová antibiotika, upotřebitelná v lékařství. Spolu se zemědělským výzkumem a zemědělskou praxí budou hledány a zaváděny nové způsoby hnojení, které využitím půdních bakterií pomohou zvyšovat úrodnost půdy. Budou hledány cesty boje s nejdůležitějšími chorobami rostlin. Stejně Sm. a SVŠM sledují úkoly a cíle, které si položila do vínku Čs. akademie zem. věd a snaží se v nich spolupracovat. Sama ČMS (Sm.) pracuje na zjištění, jak působí velké houby na regeneraci půdy i lesa, jakým způsobem dostávají lesní stromy s ektomykorrhizou svůj dusík, kterého každoročně mnoho spotřebují v takovém množství, že mohou v lesích chráněných vznikat z něho i akumulace (zásoby). Ostatní úkoly ČMS, MU a Myk. sbor. (SVMŠ) jsme naznačili vpředu.

26. Při tom nezapomeňme na *úkoly biologického odboru ČMS a MU,* kterým Sm a SVŠM zasahují do všech ostatních přírodních věd s mykologií dialekticky více méně spojených. Tento odbor zabývá se lesem, polem, loukou, pracuje v zahradnictví, ovocnářství, v nemocech rostlin atd.

G. SVŠM je školou práce a spolupráce.

27. V ČMS a SVMŠ školí pokročilé i méně pokročilé. Kolektiv ČMS se rozpadá Sm. akcí v množství kroužků a odboček.

28. SVŠM (stejně jako Sm. sám) neomezuje se jen na ČMS, MU, MSb, nýbrž od začátku pracuje, spolupracuje a snaží se spolupracovat se všemi

ústavy, institucemi, úřady atd., které mají aspoň v něčem stejný program a stejnou snahu prospět našemu lidu a státu a volá od začátku tyto činitele a jejich pracovníky ke spolupráci. ČMS (MÚ), MSb potřebují ve všech oborech mnoho přímých, nepřímých i částečných spolupracovníků. Také ty voláme!

29. *SVSM je soubor — kolektiv* mladých i starých mykologů, kteří jsouce plně zaměstnáni ve svých životních oborech nebo již 70—90letí, pracují dobrovolně podle svých možností dále ještě ve vědách přírodních, v biologii a pak ovšem ve své velké lásce, v mykologii teoretické a praktické. I když jednotlivci by sami mnoho neznamenali ve vědě o houbách, značí celý kolektiv (jmenujeme z něho na obálce první polovinu) ve svém úhrnu velmi významného činitele pro budování i popularisaci mykologické vědy u nás.

30. Kolektiv SVŠM snaží se všemi svými příslušníky neúnavně *rozšířit znalost hub u nás* podle plánu vpředu naznačeného. Každý snaží se i sám houby dokonaleji poznat a přispět k jejich dalšímu výzkumu. Přitom je v úzkém spojení s ČMS, MÚ a zejména také s Mykol. sborníkem. Všichni, pokud mohou, navštěvují přednášky a studují literaturu, zvl. náš časopis, a přispívají do něho, podnikají vycházky, vedou výstavy a výstavky, získávají nové členy atd. Všichni snaží se podle svých sil prospět našemu lidu a státu. *Všichni odběratelé a čtenáři našeho časopisu, staňte se jeho spolupracovníky, pište, staňte se součástí SVŠM!*

RESUME.

Д-р Р. Вавра: **Смотлахова научная микологическая школа (СНШМ).**

Смотлахова научная микологическая школа ведет теоретическую и практическую микологию в ЧСР. Она существует уже почти 50 лет, т. е. с 1907 г. и объединяет превладающее большинство чехословацких микологов.

Краеугольный камень к ней положил в 1907 г. Франтишек Смотлаха, профессор естественной истории и физической культуры в Праге, организацией первой вообще выставки грибов с определением биотопов грибов и их практический цены (съедобные, ядовитые и т. д.), первыми лекциями о грибах и опубликованием первой своей научной работы «Чешские грибы губчатые», изданной Кор. чешским обществом научным в 1911 г.

В 1909 г. основал д-р Смотлаха Микологический институт и Бесплатное консультационное место для определения грибов в Праге.

В своей монографии и в своих лекциях применил Смотлаха свои и мировые открытия:

1. факт симбиоза шляпочных грибов (макромицетов) с деревьями
2. путем эктомикоризы, о которой
3. устанавливает, что она является паразитическим органом гирба, который только вторично становится и микотрофным органом соответственного дерева.
4. Гриб черпает для себя из дерева путем эктомикоризы, особенно во время плодоношения, воду, углеводы и вещества, влияющие на его внешний вид — габитус.
5. Таким образом появились по Смотлахе под симбиотическими деревьями семьи, виды, разновидности, или только формы больших грибов.

В 1912 г. и в 1913 г. в сентябре организовал Смотлаха массовые поучительные выставки грибов — около 1100 видов — которые Смотлаха уже в то время хорошо изучил и всех интересующихся с ними ознакомил.

В 1912 г. написал Смотлаха (опубликованную в 1913 г.) работу: Система грибов гименомицетов, а в 1914 г. (опубликовано в 1915 г.) Жизнь грибов. В обоих этих трудах сообщил Смотлаха много нового из теоретической и практической микологии, на пример тезис: «в каждом лесу, у каждого лесного дерева есть свои грибы симбионты, сапрофиты и паразиты, и эти виды либо монофильные, либо полифильные. Уже в 1907 г. установил Смотлаха, что в лесу наряду с деревьями с эктомикоризой и с симбиотиче-

скими грибами растут деревья без грибов-симбионтов, с эндомикоризой и с бактериоризой.

Мировую войну прожил д-р Смотлаха санитарным рядовым пехотного полка в Карпатах и на Волыни, где он изучал также грибы Польши и сегодняшней территории СССР и убедился, что там растут грибы почти такие же как в Чехии и Моравии. Он объяснил это распространением во всех направлениях миллиардов спор больших грибов не только ветром, но и стратосферой на большие расстояния.

В 1919 г. основал д-р Смотлаха популярно-научный Микологический сборник («Часопис чсл. собирателей грибов»), в котором он до 1924 г. опубликовал около 80 оригинальных работ, а до 1954 г. несколько сот статей. Он состоит и в настоящее время руководящим редактором Микол. сборн. Эти работы и его 14 больших книжных публикаций (из них самые значительные его «Атласы грибов» и «Обзор грибов») вместе с его 3000 микологических лекций и 200 выставок грибов является основанием его научной микологической школы, принося постепенно всю теоретическую и практическую науку о грибах — всю микологию.

Смотлаха изучил и практическую цену грибов и установил, что в ЧСР растет около 2500 видов шляпочных грибов (макромицетов), из которых его руками прошло около 2400. Из них он определил 1200 видов надожно съедобных, а из них после особой тщательной классификации он избрал 400 видов самых лучших (I—III классы), 500 съедобных, 20 особо ядовитых (из них 5 смертельно ядовитых) и 130 видов подозрительных из семейств: Agaricaceae: Inocybe, Nolanea, Entoloma которые он вообще исключает из сбора грибов.

В 1921 г. основал д-р Смотлаха Чехословацкое Микологическое Общество, председателем которого он до сих пор и которая вместе с Микологическим Исследовательским Институтом и Микологическим сборником является органом его научной школы и сферой деятельности широкого коллектива сотрудников (более 500 их приведено на 1-ой странице этого выпуска). СНМШ упомнянуло около 100 умерших из среди своих рядов. А среди нынешних членов СНМШ много в возрасте 70—90 лет (Смотлахе самому 70 лет), но и много молодых — надежды его школы. Поэтому СНМШ заботится о микологическом воспитании молодежи, учителей, учащихся, пионеров и т. д. Грибы — ценное биологическое дополнение пищи, предмет исследования и интересной науки, их сбор представляет одновременно знаменитый спорт, гимнастику, освежение. Поэтому СНМШ всегда в первом ряду на пути к прогрессу и социализму в жизни человека призывает к себе все население и ведет его к изучению, защите и использованию природы, а прежде всего грибов.

Каждый работник СНМШ, занимающийся исследованием грибов, избирает себе область для исследований (микологический сад-огород) в лесах и на других местах, где грибы растут. У д-ра Смотлахи микологический садогород вместе со старочешским фруктовым садом в г. Градце Кралове. Смотлаха стремится вместе с СНМШ к основанию большого микологического сада, аналогического Ботаническому саду.

СНМШ работает успешно для народа и с народом. Исследованием грибов занимается в ЧСР несколько сот практических микологов (с центром в Микологическом исследовательском институте в Праге). Чехословацкое Микологическое Общество насчитывает около 3000 членов на 500 местах ЧСР, а грибы там знают и собирают к исследованию и в пищу — благодаря стараниям СНМШ — сотни тысяч любителей. В этом отношение стоит ЧСР на первом месте в мире.

СНМШ следит внимательно за всей литературой о грибах, старой, новой и заграничной и сотрудничает в области микологии со всеми институтами

и учеными в ЧСР, которые стремятся к прогрессу в науке, а в микологии к пользе народа.

Однако д-р Смотлаха, работая упорно и неутомимо в области микологии около 50 лет, по обстоятельствам от него независимым не смог еще опубликовать до сих пор всей науки о грибах, т. е. совокупной теоретической и практической микологии, хотя он давно издание такого труда готовил и все о нем хлопочет. Мы желаем ему, чтобы его усилия при помощи сотрудников всей СНМШ и всех благожелающих солидной науке увенчались успехом.

Очень важно и желательно также, чтобы д-р Смотлаха заботился более о том, чтобы его многочисленные оригинальные открытия в области теоретической и практической микологии вошли в мировую литературу, в которой на пример не говорится о том, что первенство открытия симбиоза шляпочных грибов путем эктомикоризы принадлежит д-ру Смотлахе, не говоря о его других открытиях.

RÉSUMÉ.

M. Vávra dans son article sur l'École scientifique de mycologie du docteur Smotlacha constate qu'elle existe déjà presque depuis 50 ans. Son fondateur est M. Fr. Smotlacha — ancien professeur de lycée, à l'Université et à l'École Polytechnique de Prague — qui à l'âge de 70 ans (né le 30 janvier 1884 à Hradec Králové) est encore aujourd'hui très activ. C'est M. Smotlacha qui a le mérite d'avoir organisé en 1907 la première exposition de champignons. En 1909, il avait fondé l'Institut de recherches mycologiques et la chambre consultative gratuite pour les ramasseurs de champignons. En 1919, il fonda la Revue mycologique populaire »Mykologický sborník« dont il est encore aujourd'hui le rédacteur principal. Son travail littéraire est immense. Parmi ses 14 livres mycologiques il faut citer son Atlas de champignons, en couleurs naturelles, dont on attend avec impatience la deuxième partie qui doit encore paraître. M. Smotlacha a eu l'heureuse idée de concentrer autour de lui dans la Société mycologique tchécoslovaque toute une légion de collaborateurs renommés qui assurent la continuation des recherches scientifiques visant deux buts: le progrès de la science et le profit du peuple.

Dr Karel Hilgarner.

Prof. Dr Jan Macků:

Muchomůrka císařská v ČSR, zvláště na Moravě.

Кесарев гриб — *Amanita caesarea* в Чехословакии, в частности на Моравии.

Roku 1831 napsal profesor *Dr J. V. Krombholz* ve svém klasickém díle *Naturgetreue Abbildungen und Beschreibungen der essbaren, schädlichen und verdächtigen Schwämme,* že je muchomůrka císařská, či krátce císařka, v lesích kol Prahy hojná. Zprávu potvrzuje i *J. S. Presl* r. 1846 ve svém Rostlinopise a botanik *Opiz* r. 1852. Nato se na dlouho ztrácí veškerá stopa po císařce u nás nadobro a je s podivením, že ani starý, dlouholetý a zkušený mykolog *J. Bezděk* za svého života císařku neviděl. Na pražské fakultě nás jako studenty vybízel při přednáškách z botaniky profesor *Velenovský,* abychom pátrali po této nádherné houbě a snažili se potvrdit udání Krombholzovo a Preslovo a vzkřísit tak »slávu« císařky. Také z Moravy máme několik starších zpráv o výskytu císařky, vesměs německých, anebo záznamů v literatuře neodborné, jako je Klvaňova poznámka ve Vlastivědě moravské. O slovenských houbách nebylo známo ničeho.

Taková byla situace do září r. 1910, kdy se mně podařilo najíti první exempláře císařky v jižních teplých výběžcích Ždánského lesa u Žarošic na Moravském Slovácku zároveň s »pravým« hřibem satanem. Uveřejnil jsem nálezy s historií obou hub v časopise *Příroda* 1910 v článku »*Císařka a hřib satan na Moravě*«. Článek vzbudil rozruch mezi našimi botaniky a podnítil úsilovné pátrání po císařce.

Brzy se ukázalo, že jsme na Moravě právem hrdi na to, že je tu císařka tak hojně zastoupena v části střední a jižní, kdežto v Čechách (středních) jsou nálezy vzácné a nebyly by ani spolehlivě ověřené, kdyby je nebyli zhodnotili mykologové *Smotlacha* (1912) a později i *Kavina* a *Žofka*, který zná její stálé místo v lesích mladoboleslavských.

Proč tomu tak jest, pochopí každý, kdo zná květenu Čech a Moravy a klimatické poměry obou zemí. Císařka je zjev jižní, teplomilný, a pronikla na Moravu a na Slovensko z Balkánu a Podunají jako průvodce ponticko-panonské teplé květeny jihomoravských stepí zároveň se svými příbuznými *muchomůrkou šiškovitou, Amanita strobiliformis Vitt.* a *muchomůrkou vejčitou, A. ovoidea Pers.* Stalo se tak proto, že je Morava na jih *otevřená*, a tudíž přístupná rozšíření jižní teplé flory, kdežto Čechy jsou naopak proti jihu uzavřeny. Proto je na Moravě teplomilná stepní květena tak nádherně a bohatě vyvinutá, kdežto do středních Čech mohla ve velmi omezeném rozsahu proniknouti pouze severní pasáží údolím Nisy. Chladná Českomoravská vysočina kladla povždy nepřekonatelnou hráz rozšíření teplomilné květeny z Moravy do Čech.

Na Moravě jsou to hlavně dvě oblasti, kde roste císařka, totiž Moravské Slovácko (Chřiby, Cimburk, Buchlov, Velehrad, Salaš, Kyjov, Sobůlky, Haluzice, Žarošice, Bučovice) a okolí Brna (Lískovec, Žebětín, Komín, Bosonohy, Bílovice, Inačovice, Hády, Ivanovice). Ojedinělá naleziště představují Náměšť n. Oslavou, H. Otaslavice u Prostějova, Plumlov a Ivančice. V Čechách podle Smotlachy lesy u Prahy (Hvězda, Šárka, Nebušický háj, lesy u Mladé Boleslavi).

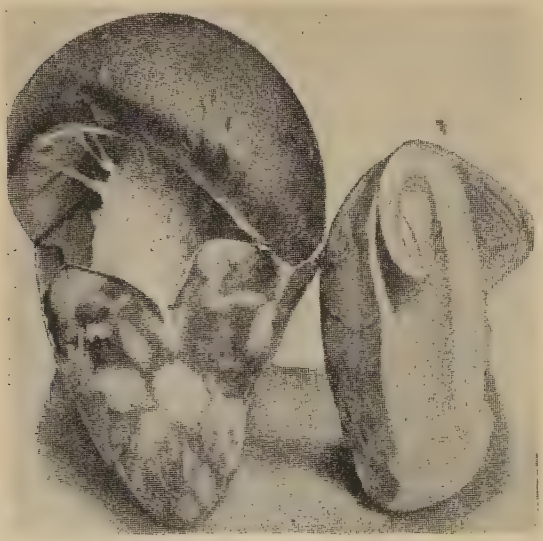

Obr. 1. Muchomůrka císařská, císařka, králůvka Amanita caesarea (Scop.). (Vlevo dospělá houba, na spodu s pošvou, vpravo průřez mladé plodnice ještě v celkové plachetce). Foto Macků.

Císařka dosahuje u nás nejsevernější hranice svého rozšíření. Severněji se nikde na zeměkouli nenachází.

V okolí Brna jsem zjistil nová naleziště v letech 1920—1924. Při houbařském kursu ve Vesně v září 1923 jsme našli na exkursi v lesích po pravé straně silnice vedoucí z Kohoutovic do Žebětína aspoň 80 exemplářů této krásné houby ve všech stadiích vývoje. Byl to rekordní nález v množství jistě jedinečném a hostina pro 12 hodovníků. Toho roku se objevila císařka i na brněnském trhu. Od té doby jsem císařku v kohoutovických lesích nezastihl a jinde pouze ojedinělé kusy. Tvoření plodnic bude patrně podmíněno velmi citlivými okolnostmi, jichž souhrn bude asi zcela náhodný, avšak pro základ plodnice nutný. Tím se stává, že houba může po léta vegetovati pouze ve formě mycelia a fruktifikovati až po určitých, snad často dlouholetých periodách. Uniká tak často pozornosti, a tím si také vysvětlujeme ,proč zdánlivě mizí v určitých končinách úplně s obzoru.

Na jižním Slovensku je císařka rovněž hojná a přichází tam i na trh.

Že císařka budila a budí všude mimořádný zájem, toho příčinou je skvělý její zjev. Tvoří statné, až 14 cm vysoké plodnice. Klobouk je masitý, vysoký, původně polokulovitý, později rozprostřený, 8—15 cm široký, *živě oranžově červený*, hladký, na okraji rýhovaný, pokrytý často velkými, bílými zbytky plachetky, v níž vězela mladá plodnice jako ve vejci. Lupeny jsou široké, husté, *sytě žluté*, prach výtrusný vcelku žlutý, jednotlivé spory vejčitě eliptičné, 10—12×6—7 mí velké. Třeň je silný, *žlutý*, hladký, uvnitř bílý a v stáří dutý, prsten rovněž *žlutý*, široký, rýhovaný, měkký. Pochva je mohutná, bílá, kožovitá, na okraji volná.

Vůně je slabá, po šeříku, chuť příjemná. Císařka je houba jedlá, chuti výtečné, velebená od pradávna jako pochoutka.

Zajímavý je vývoj císařky: mladá houba podobá se zcela *bílému vajíčku*, obrácenému silnějším koncem vzhůru a vězícímu užším koncem v zemi mezi listím a mechem. Vajíčko je z počátku maloučké, avšak dorůstá záhy velikosti husího vejce. Ve vejci pokračuje zvolna vývoj plodnice. Rozřízneme-li vajíčko, objeví se rozkošný obrázek: pod kožovitou plachetkou se vine křiklavě oranžový proužek, pokožka to rozříznutého kloboučku, směrem pak opačným krásně sytě se žlutí dužnina. Zejména intensivní žlutou barvou jsou nápadné lupeny, pokud jsou již vyvinuté.

V určité době puká vajíčko na vrcholu, nemohouc déle snésti tlak uvnitř rostoucí plodnice. Otvorem takto vzniklým možno již zřejmě viděti klobouk jako velikou červenožlutou skvrnu. I třeň se rychle prodlužuje, klobouk se zdvihá, až se uvolní úplně a nabude podoby zvonovité. Někdy vyklouzne z plachetky holý, jindy zanechá roztrhavší se plachetka na klobouku tu a tam bílé, velké, slabě na pokožce lpící cáry, jež mohou snadno deštěm býti smyty.

Třeň se rovněž rychle protahuje a mohutní i v tloušťce. Závoj, který se původně upíná na klobouk a zakrývá lupeny, počne se trhati, tvoří řídká, pavučinová vlákna, napjatá mezi okrajem klobouku a středem třeně, a zanechává konečně jako jediný zbytek žlutý prsten, jenž obaluje na způsob límečku masitý žlutý třeň. Při spodu je třeň hlízovitě ztlustlý a vězí v bílé, kožovité, měkké, na okraji volné, vakovité, odchlíplé pochvě.

První popis císařky podal již *Plinius starší*. Nazývá ji »Boletus Romanorum«, též »volva« nebo »cibus deorum« a píše o ní: »Volvam enim terra ab hoc prius gignit, ipsum postea in volva ceu in ovo est luteum. Nec tunicae minor gratia in cibo infantis boleti. Rumpitur haec primo nascente: mox increscente, in pediculi corpus absumitur«, t. j.: nejdříve v zemi vznikne pochva, císařka se nalézá potom v pochvě jako žloutek ve vejci. Obal ten v mládí ji živí. Pak najednou vyrazí houba ven a rostouc, protahuje se v nohu.

Císařka je jedinou houbou, o níž máme zprávy až ze starověku, za což jistě

děkuje jen své znamenité chuti a vůni. *Plinius* a Římané vůbec dobře rozeznávali císařku od jedovatých muchomůrek, o čemž svědčí poznámka *Pliniova,* že jedovatých muchomůrek bývalo zneužíváno k účelům zločinným. Tak otrávila na př. Agrippina svého manžela císaře Claudia tím, že mu k císařkám přimíchala jedu doufajíc, že tím dosáhne zdání, jakoby se otrávil jedovatou muchomůrkou. Claudius prý jedl císařky vášnivě rád a nazýval je cibus deorum. Básník Martialis ve vzletném epigramu napsal, že prý je snadno zříci se zlata a stříbra, ba i hávu senátorského, avšak císařky se zříci, toť nesnadno.

Císařka má tolik přesných a nápadných znaků, že případná *záměna* s jinou houbou není takřka možná, zejména, když je plodnice zcela vyvinutá. Pouze mladá císařka, pokud se podobá vajíčku, mohla by snad býti zaměněna s mladou nejedlou *hadovkou smrdutou, Ichthyphallus impudicus Fr.,* která se v mládí rovněž podobá bílému vejci (t. zv. čertovo vejce u lidu). Avšak mezi oběma »vajíčky« je značný rozdíl, znatelný a hmatný na první ráz: vezmeme-li vajíčko hadovky do ruky a zmačkneme, cítíme zřejmě pod okrovkou nejdříve substanci měkkou a pod ní je teprve zelenavá a bílá tvrdá hmota, příští to plodnice. Průřez mladou císařkou byl již popsán a nevykazuje žádné vrstvy slizovité.

Od mladé *muchomůrky červené, Amanita muscaria L.,* která se také podobá vajíčku, mladou císařku rovněž snadno rozeznáme: vajíčko muchomůrky červené podobá se vejci v půli přiškrcenému, jako by seděly na sobě dvě hlízky, na povrchu bradavičnaté. Prořízneme-li vajíčko muchomůrky červené, uzříme sice též červený proužek pokožky klobouku, avšak ostatní je vše bílé.

Císařka nevykazuje téměř žádné variability. U nás lze rozlišit při srovnávání většího počtu kusů toliko exempláře s kloboukem typicky oranžovým, *forma oranžová, f. aurantiaca Gillet,* a exempláře s kloboukem živě červeným, *forma červená, f. rubra Gillet*

Synonymních názvů není mnoho: *Agaricus aereus Bauhin 1623, Agaricus caesareus Scopoli* 1772, *Fungus caesareus Paulet* 1793, *Amanita aurantiaca Persoon 1801, Amanita caesarea Persoon 1801, Am. pellucida Bann. et Peck.*

Dr Zoltán Kalmár (Budapest):

Muchomůrky v Maďarsku.

Мухоморы в Венгрии.

Jak jsem již jednou uvedl, má zvláštní zeměpisná poloha Maďarska svůj vliv na rostlinstvo a zejména také na houby. Najdou se tu rody severní, navyklé počasí chladnému, rody teplomilné z jihu vedle suchomilných stepních druhů východu a naopak zase druhy, vyžadující hojných srážek. Velký vliv na houby v Maďarsku mají stromy. Zde se zejména uplatňují stromy listnaté proti stromům jehličnatým. Kdežto v Sovětech rostou houby většinou v symbiose se stromy jehličnatými a břízou, patří v Maďarsku převážná část symbiotických hub dubu. Kdežto na západě hlavní růst hub připadá na léto, jsou v Maďarsku takováto období dvě. Vedlejší na začátku léta a hlavní na podzim. Mezi tím bývá období sucha.

Vše, co jsem uvedl, dotýká se také rodu muchomůrek — Amanita, který proto, že obsahuje houby prudce jedovaté a zároveň i druhy jedlé, má všeobecnou pozornost. Proto o něm budu mluviti podrobněji.

Amanita caesarea u nás roste hlavně v jižních krajích, všeobecně není houbou hojnou, ale vyskytuje se i na více místech. Roste zde hlavně pod buky (Fagus), habry (Carpinus) a jedlými kaštany (Castanea). Je houbou velmi oblíbenou a její prodej je všude dovolen. Amanita phalloides (muchomůrka zelená) je po celém Maďarsku v listnatých hájích velmi hojná, ale může se

Obr. 2. Muchomůrka císařská v kresbě Ing. M. Smotlachy. Vedle dvou dospělých plodnic, z nichž jedna je v průřezu s nápadnou pošvou na spodu nohy, je tu i mladá plodnička v podobě vejce, která se ovšem v mládí podobá mladé, smrtelně jedovaté much. zelené, jež má rovněž bílou povrchovou plachetku a v mládí se rovněž podobá vajíčku. Tak mohly vzniknout, na př. i ve starověku, záměny (případně neúmyslné!) obou těchto hub a smrtelné otravy při hostinách s císařkou. Sm.

objeviti i v lesích jehličnatých. Roste od června do zimy. R. 1951 našla se ještě 8. prosince. Vrchol jejího růstu připadá na červen a červenec, v období podzimním na říjen. Zaviňuje velmi vážné, často smrtelné otravy, avšak na její nebezpečnost nic neukazuje, ani barva, ani chuť. Prostý lid nedovede poznat tuto houbu. Bojujeme proti ní brožurami, plakáty, přednáškami.

A. vaginata se najde ve všech listnatých lesích hlavně na okrajích. Není nikde hojná. Roste hlavně pod habry od června do října. Znalci hub mají ji rádi, neboť je velmi chutná, ale na trhu není dovoleno ji prodávat pro možnost záměny s much. zelenou a pantherovou. A. junquillea je jedlá houba, která roste vzácně pod duby na západních hranicích. A. strobiliformis je u nás vzácná, roste hlavně na teplém jihu; nemá praktického významu. A. citrina je všude v Maďarsku hojná. Roste od května do prosince. Je to houba bez jedovatých látek, ale nechutná. Má špatnou pověst pro svou podobu s much. zelenou. Nesbírá se. A. pantherina ukazuje se roztroušeně všude v Maďarsku, často s A. rubescens. Je jedovatá. Otravy jsou řídké, těžké, nikdy ne smrtelné. Postižení chovají se jako šílení. A. spissa je houba neškodná, u nás vzácná, nesbírá se zvláště také pro podobu s much. pantherovou, která přivádí otravy.

A. rubescens je u nás velmi hojná ve všech lesích od května do listopadu, zvláště také v dubinách v nižších polohách a v bučinách hor. V jehličnatých lesích je vzácnější. Jedlá houba výborné chuti, ale pro svou podobu s much. pantherovou je její prodej na trzích zakázán. A. muscaria je houba všeobecně známá, zvláště v horských lesích na podzim. Roste i v dubinách. Otravy její mají ráz opojný.

Bylo by zajímavé srovnat uvedená data o muchomůrkách s daty v ČSR.

*

Muchomůrky v Československu jsou v podstatě tytéž jako v Maďarsku a samozřejmě tytéž jako v celém mírném pásu severní polokoule. To jsem zjistil za svého pobytu na různých místech v Evropě již před 30 lety. Císařka — A. caesarea je u nás velmi vzácná. Roste na několika místech ve středních Čechách, na jižní Moravě a pak ovšem na Slovensku, kde je asi tak hojná jako v Maďarsku. Na Slovensku se prodává na trzích. A. phalloides (viridis) vy-

skytá se u nás stejně jako v Maďarsku a otrávila během posledních 40 let na 400 osob. Také r. 1953, kdy byla zejména na začátku léta velmi hojná, způsobila velmi četné smrtelné otravy. Boj proti ní vede Mykologický sborník a ČMS vůbec. Tato žádá, aby také příslušné instituce a úřady se boje proti otravám muchomůrkou zelenou ujaly. Jde tu zejména o školy, MNV (Osv. besedy), lesní úřady, úřady zdravotní, min. obchodu atd. A. vaginata sbírá se již místy u nás, ale nemnoho. A strobiliformis je u nás stejně vzácná jako v Maďarsku. Much. citronová je u nás stejně hojná jako v M., zvláště na podzim ve všech lesích. Nesbírá se pro svou podobu s much. zelenou. A. pantherina je u nás dosti řídká, ale způsobuje otravy stejné jako v Maďarsku záměnou za růžovku — A. rubescens a šedivku — A. spissa. Růžovka se u nás sbírá všeobecně, šedivka dnes jen vzácně, neboť varujeme před záměnou s much. pantherovou. A. junquillea se do nedávna sbírala. Dnes se pokládá za podezřelou pro otravy, snad jen domnělé, které se přihodily ve Švýcarech. A. muscaria je u nás stejně ceněna jako v Maďarsku. Kdysi byla považována za smrtelně jedovatou. Dnes jen za opojně jedovatou. Stala se v ČSR dnes všeobecně známou. Sm.

Igor Fábry (Bratislava):

Hubná flóra Bratislavského kraja r. 1953.

Грибная флора Братиславской области 1953 г.

Sezóna r. 1953 bola myslím v celej republike viac-menej rovnaká. Počiatok veľmi slubný, leto priaznivé, ale hlavná sezona-jaseň skončila neslávne. Príčinou bol nedostatok vlahy. V našom kraji od septembra zem nepremokla.

Od Bratislavy po Samorín pozdĺž Dunaja polia a menšie lúky sú prešpikované listnatými lesmi. Tu má Dunaj viac ramien a preto okrem buku, dubu, hrabu, jasena, brezy atď. je tu hodne vŕb. Tento úsek je domovom smrží. V aprili a máji je tu plno hubárov a obyvateľstvo tohto kraja iné huby takmer ani nepozná, lebo neskôr tráva a iné rostliny sú všade vysoké, takže terén je pre huby nespôsobilý. Roku 1953 som tu našiel veľké množstvo Morchella esculenta L., M. conica Pers., ale hlavne M. rimosipes DC.

Začiatkom mája som sbieral pod slivkami Entoloma clypeatum, potom nasledovali v račanských lesoch (hrab, buk, smrek) z hríbovitých Boletus rugosus Fr. B. rufus Schff. a B. reticulatus Schff., ale čo je zvláštne, napriek dostatku vlahy, bolo ích menej ako v iné roky.

Výdatné letné dažde vylákaly ohromné množstvo včasných holubiniek a muchotrávok ako na pr. Russula cyanoxantha Fr., R. heterophylla Fr., R. vesca Fr., Amanita rubescens Fr., A. spissa Fr. atď. Krásna Russula virescens Schff. v iné roky u nás dosť vzácna, bola ako nasiata. Z nejedlých treba spomenúť Russula foetens Pers., Amanita junquillea Fr., Lactarius piperatus Scop. a Nematoloma fasciculare Huds. Tymito boli lesy plné. Zvlášť musím vyzdvihnúť, že Amanita viridis Pers. vo všetkých tunajších (Koliba, Železná studienka) a okolitých lesoch (Rača, Sv. Júr) sa objavila v takom množstve ako snáď nikdy predtým. Divím sa, že som o žiadnej otrave nepočul. V iných rokoch tu dosť vzácny Strobilomyces strobilaceus Scop. a milé dobré húbky Craterellus cornucopioides L. našiel človek všade. I rôznych Collybií (C. macroura Scop., C. fusipes Bull., C. dryophila Bull.), Lactarius volemus Fr., Amanitopsis vaginata Bull. a rôznych Lepiot bolo viac ako inokedy.

Na jaseň, kedy mykolog chodí po lese so zvýšenými nárokmi, lebo les je plný najrôznejších húb, sa obraz lesa r. 1953 zmenil. Bežné huby ako Clitocybe nebularis Batsch., C. inversa Scop., rôzne Cortinarie, Tricholoma portentosum Fr., T. nudum Bull., boli takmer vzácnosťou. Len v borovom lese za Zohorom som našiel väčšie množstvo Tricholoma equestre L. a T. sapo-

naceum Fr. Boletus bulbosus Schff. a B. pinicola Vent. i na bratislavskom trhu boli zriedkavosťou. Tu dominovala Tricholoma equestre L., Psalliota campestris L. a Armillaria mellea Vahl., ale i tých bolo menej ako inokedy. Lactarius deliciosus L. som vôbec nenašiel, ani na trhu nevidel. Naproti tomu akoby pre útechu bola slušná úroda zo Psalliota arvensis Schff. (do octu), Pax. involutus Batsch. (na guláš) a Hyph. hydrophilum Bull. (na polievku).

Na huby rastúce na lúkach je blízke okolie Bratislavy chudobné. Na pr. Tricholoma gambosum Fr. alebo Psalliota campestris L. sú tu vzácne. Tieto huby donášajú na trh zo vzdialenejších miest. Naproti tomu na drevné huby sme bohatí. Máme tu nie len rôzne tvrdé Fomes a iné nejedlé Polyporus, ale i veľmi dobré jedlé choroše. Tak na pr. i r. 1953 po daždi som si ako na trh zašiel do parku v Petržalke pre výtečný Polyporus sulphureus Fr. alebo P. squamosus Huds. V račanskom smrekovom lese ani P. ovinus Schff. není žiadnou zvláštnosťou.

V krátkosti toto by bola asi bilancia úrody najbežnejších húb u nás. Ufajme, že v r. 1954 na jasen hubári budú chodiť z hôr domov veselšie ako v r. 1953.

B. P. Vasilkov (Leningrad):

Výzkum vyšších hub v SSSR 1953. Izučenije šlapočnych gribov v SSSR.

Přeložil V. Kedyk.

B. P. Vasilkov, významný sovětský mykolog, autor řady vědeckých prací a též známého moderního atlasu hub, zaslal k 70. narozeninám dr. Fr. Smotlachy svá blahopřání a zároveň pozdrav všem členům ČMS a věnoval ČMS dvě své knihy, z nichž výše uvedená je velmi zajímavou kritickou historicko-bibliografickou studií o houbách v Rusku a SSSR od nejstarších dob až do roku 1952. Obsahuje v připojené bibliografii asi 1300 citací autorů a prací sovětských a zahraničních, pokud psali o houbách, rostoucích na sovětském území.

Studie pojednává v prvním dílu o všem, co je známo z historických památek a archivů o houbách v Rusku až do počátku 18. století, v druhém o floristickém údobí ruské mykologie — do poloviny 19. století, v třetím o ontologickém — do 20. let XX. století a nakonec o bohatém vývoji mykologie v SSSR v nynější době.

Uvedeme postupně některé výňatky z této knihy, plné zajímavých informací a původních kritických postřehů. Autor je představitelem pravé mykologické vědy, zakládající se na skutečném badání v přírodě a ostře odsuzuje »papírové mykology a kompilátory«, kteří sedí v kabinetech a opakují staré chybné názory na houby, aniž by sami něco prozkoumali a něčím k obohacení mykologie přispěli.

Zužitkování hub jako potravy a určité, jinde neznámé způsoby jejich zpracování a konservování, jsou původní slovanské nebo snad jen ruské. Za hranicemi Ruska se nikde houby nezakvašovaly podle ruského způsobu (zasol), umožňujícího využití i druhů jinak nepoživatelných, a proto ohromné bohatství hub zůstávalo nevyužité. V SSSR odhaduje autor bohatství hub na 7 milionů tun, z čehož se značná část využije v čerstvém, sušeném a konservovan. stavu.

Východní Slované znali a sbírali houby již v předhistorické době a konsum hub se zvýšil rozšířením křesťanstva, protože v době církví nařízeného postu (asi 200 dní v roce) se vedle ryb jedlo hodně hub čerstvých, sušených a hlavně zakvašených. V Rusku byly houby vždy velmi oblíbenou, ale i mistrně připravenou potravou. Proto také jeden autor se vyjádřil: »Rusové jsou nejlepší hřibojedové a také »hřibovědové«. Nejstarší ruské písemné doklady o požívaní hub se zachovaly ze XIV.—XV. století, pozdější též o lidových lécích z hub.

Zajímavý doklad se zachoval z r. 1671: knížka S. Collinse, původem Angličana, lékaře cara Aleksěje Michajloviče, který s nadšením líčí množství a jedinečnou chuť v Rusku připravovaných jídel z hub (»není na světě lepších«), ačkoli jinak se velmi nepřátelsky a zaujatě o Rusku vyslovuje.

Ze XVII. století se také zachovaly první popisy a obrázky hub a celkem ze XVII. a XVIII. století 17 písemných pramenů ruských a cizích o houbách v Rusku. Poněvadž se v záp. Evropě požívalo hub velmi málo a způsob jejich konservování nebyl znám, považovaly zvlášť národy germánské houby za otravné a jejich požívatele za opovržení hodné. Německé úřady se marně snažily rozšířit mezi obyvatelstvem znalost a požívání hub a příznačné je, že na př. ještě za druhé světové války, v době nedostatku potravin, bojovaly britské úřady těžce s předsudky svého obyvatelstva proti houbám jako potravě.

Neslovanské národy Ruské říše většinou hub neznaly a nesbíraly: Tataři, Baškirové (původně stepní kočovníci), Jakuti, Něnci, Saamové (Lopaři), Chatové, Osťaci a jiní původní obyvatelé tunder a lesů, kde jedlé houby rostou v ohromném množství, hub nejedli. Též pravověrní Židé jedli jen lišky, které nejsou červivé, kdežto jiné houby považovali za zakázané (»trefe«), protože mohou být červivé.

Že znalost hub nepřišla k Slovanům s křesťanstvím z Byzance, dosvědčuje okolnost, že národy, které přijaly křesťanství již v IV. století (Osetinci, Arméni, Gruzinci), jedí hub velmi málo anebo jich vůbec nejedí a jejich konservování neznají.

Obliba hub u vých. Slovanů se odráží též v mnoha starodávných lidových pořekadlech, písních, hádankách a pohádkách o houbách.

Eduard Borovský:

Zkoušky jedlosti hub (satana).

Už dávno jsem byl rozhodnut zkusit jedlost hřibu satana — B. Satanas Lenz, této lidově obávané houby, o níž píše Sm. ve svém Atlase díl I. Věřil jsem jedlosti satana po dobré úpravě, ale nechtěl jsem setřít a ulomit hrot satanství této houby. Když jsem r. 1953 dostal jednu plodnici tohoto krásného modráka darem od kolegy, naskytla se mi praktická možnost, abych svůj záměr provedl. Plodnice byla asi 3 dny stará. Doma jsem nenašel vhodné příležitosti k vaření, až 3. den. Plodnice byla pak už as 5—6 dnů stará, částečně červivá. Pocházela ze staré lokality, Bojova na Karlštejnsku.

Dusil jsem nakrájenou plodnici až v neděli ráno, kdy děti odešly s manželkou z domova a mohl jsem u toho být sám. Počítal jsem totiž s jeho těžkými výpary, aby to snad nepůsobilo potíže a škodlivě. Skutečně pak se během přípravy (dušení) nepříjemnost této vůně satana citelně projevila. Hlava mi byla nějak nezvykle těžká se sklonem k tupé bolesti, ač mne jinak bolí jen málokdy. Cítil jsem, jak ve mně vzrůstá plné zošklivění si této houby, a to dřív, než ji budu moci ochutnat. Otevřené okno a dveře však zjednaly nápravu a pokus jsem mohl dokončit. Pach se zmírnil průvanem na míru snesitelnou. Dusil jsem hřib asi 90 minut, pak jsem kousíček ochutnal a spolkl. Byl dost dobrý, ale ostatek jsem vynesl do chladna a čekal na známku reakce, je-li satan v malém pro mne špatný. Nedočkal jsem se. Zaživadla fungovala normálně dál. V poledne po obědě jsem snědl už plnou lžičku. Ani tato dávka nepůsobila změny v klidu a pořádku. Proto jsem si večer zbytek připravil s vajíčkem, bez obav a aspoň s malou chutí vše snědl. I v tomto množství, ač nevoněl nějak valně, přece jen chutnal dobře. Mám za to, že bych si dal říci a jedl bych jej ještě ve větším množství. Do pozdních hodin večerních nepocítil jsem žádných potíží neb jejich náznaku a spokojeně jsem usnul.

Přesto mám zato, že satana mohou jíst jen osoby s dobrým zažívacím ústrojím. Mladé plodnice pravděpodobně budou chutnější. Nebudou však také na

své škodlivé látky pro nás bohatší a proto i nebezpečnější? Bojovští domorodci prý dříve velice rádi satany jedli, ale dnes jim prý chuť na ně nějak klesla a nesbírají je již jako dříve.

Poznámka red.: Zkoušel jsem satana již r. 1907, viz mou práci »České houby hřibovité«, vyšla nákl. Král. české spol. nauk (1911). Zkoušel jsem jej za syrova dvakráte a vrhl jsem po každé po zcela malém kousku z mladší plodnice. Avšak poznal jsem, že venkované kolem lesa »Žernova« u Holic, kde jsem jej sbíral a kde dodnes roste, satana dávno pod jménem červenáč sbírají a na př. v polévce s velikou chutí beze škody požívají. Ostatně sdělil jsem ve fot. Atlase díl I., že se satan prodává v Hradci Kr., Poděbradech, Pardubicích na trhu jako ostatní jedlé modráky, a beze všeho se požívá. Ovšem zjistil jsem v jednom případě nepochybně, že satan z jednoho sběru v jedné rodině neuškodil, neboť jej dobře na ohni připravili, kdežto u druhé, kde ho jen slabě osmažili, způsobil mírné vrhnutí. Smotlacha.

R. Kovanda:

Hřiby různobarvé ve sklepě.

Dne 30. června 1952 přinesl jsem do naší poradny hřiby různobarvé (Boletus versicolor Rostk.), které jsem nasbíral v zahradě p. Josefa Melichara ve Zlenicích. Tyto hřiby rostou pod listnáči, ale nejčastěji v symbiose s lipami. Skutečně také nedaleko jejich výskytu byla za plotem zahrady stará lipová alej. Až potud nebylo by na tom konečně nic zvláštního a zajímavého. Od výše uvedeného data, kdy nastala horka a sucha, přestaly tyto hřiby úplně růsti a marně jsem po nich znovu pátral v zahradě i v celém jejím okolí. Nalezl jsem jich sice ještě několik, ale ty byly již více dnů staré a úplně zničené plísní, t. zv. nedohubem (Hypomyces Fr.). Hřiby různobarvé bývají velmi často napadeny touto známou plísní právě tak jako poddoubníky, hřiby žlutomasé (Bol. chrysenteron Bull.), do jichž příbuzenství patří.

Později, dne 8. července téhož roku, kdy země byla již tak vyprahlá, že nebylo možno najíti houbu už ani v lese, byl jsem volán do vily, stojící ve shora uvedené zahradě, neboť se prý v jejím sklepě objevila nějaká houba. Velké bylo moje překvapení, když jsem nalezl v onom sklepě pěkně

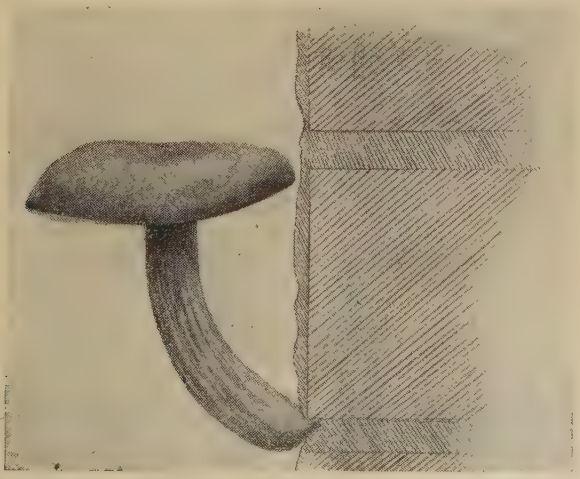

Obr. 3. Hřib různobarvý - Boletus versicolor Rostk., vyrůstající ve sklepě na zdi. Kreslil R. Kovanda.

Obr. 4. Hřib různobarvý - Boletus versicolor Rostk. který vyrostl rovněž ve sklepě na zdi ve své skutečné velikosti, jak jej nakreslil R. Kovanda.

vyvinutý a zdravý hřib různobarvý (B. versicolor Rostk.) rostoucí na stěně sklepa. Na místě, kde hřib rostl, byla omítka opadaná a vyrůstal ze spáry mezi cihlami. Byl 65 mm vys. a klobouček měl 60 mm. Zprávu o tom zaslal jsem ihned našemu předs. prof. Dru F. Smotlachovi, který mi odepsal toto: *Výborně! V ČCH ve starším jednom ročníku je již psáno o tom, jak Bol. versicolor R. vyrostl v kůlně, za níž, jak jsem zjistil, rostla lípa, tedy podobný případ, dnes však zajímavější, že za dob sucha i sklep je vhodný pro fruktifikaci symbiotického poddoubníku. Dr F. Smotlacha.*

O několik dní později zašel jsem znovu do sklepa vily a užasl jsem, neboť se na mne smálo z různých míst na stěně sklepa 10 hříbečků různobarvých. Devět jich bylo dosud maličkých a jeden již zcela vyvinutý s kloboučkem krásně červeně zbarveným. Třeň měl pěkně hřibovitý, t. j. dole ztluštělý, ale i ostatní malé hříbečky měly již temínka svých kloboučků pěkně karmínově červená. Zatím co houby ve volné přírodě následkem sucha nerostly, bylo radostno se na tuto úrodu hříbků různobarvých ve sklepě podívati. Hříbečky dorůstaly a zvěst o této nezvyklé jejich lokalitě rozlétla se nejen po Zlenicích, ale i okolí. Tu přišlo tento vzácný zjev shlédnouti mnoho zájemců (i MNV projevil velký zájem). Dva hříbečky jsem věrně vymaloval a obrázky nechal na zadní jejich straně ověřiti podpisy některých zájemců, kteří je ve skutečnosti viděli. Jsou v archivu ČMS. Nájemkyně vilky, bývalá učitelka pí Lichtensteinová, připsala pak k tomu tuto zajímavou zprávu: *Četla jsem připravený článek p. R. Kovandy a připojuji k němu tuto svoji zprávu: Když jsme se přistěhovali před lety do uvedené vilky p. J. Melichara ve Zlenicích, rostlo těchže hub na stěnách sklepa mnoho, takže tvořily i shluky. V. Lichtensteinová.*

V tomto roce 1953 došla mě ze Zlenic opět další zajímavá zpráva, že hřiby různobarvé (Bol. versicolor Rostk.) objevily se i na stěnách prádelny pod okénky, která sousedí se sklepem, kde rostly v roce minulém. Tentokrát není však sucho, ale naopak v důsledku častých srážek dosti vlhko a houby tam rostou opět. Jinak objevují se také na zahradě i v aleji pod lipami v trávě. To, že tyto symbiotické poddoubníky rostou zde i ve sklepě, lze si vysvětliti takto: Asi 20 kroků od vily je stará lipová alej a kořeny mohutných lip dosa-

hují až k vile. Jemné kořínky pak mohou prorůstati mezi cihlami i sklepní základové zdivo. Hřiby různobarvé jako symbionti mohou proto také vytvářeti snadno svou ektomykorrhizu na kořínčích lip.

Pozn.: *B. versicolor* Rostk. — *hřib různobarvý* jest odrůda (subspecies) hřibu žlutomasého (babka) B. chrysenteron Bull., rostoucí pod různými listnatými stromy a podle toho také různě utvořená. Pod duby, buky a habry ve vlhčích lesích je zcela červená (B. sanguineus Fries 1874). Pod břízou roste podobně jako pod lipou obyčejně v chomáčích a setká-li se jeho podhoubí se zdí, na př. na dvoře nebo na zahradě, tvoří plodnice i na zdi. Zjistil jsem to v letech 1935—1944 několikráte v hostinci u Michalů v Třebši (dnes Hradec Kr.). Smotlacha.

Prof. N. I. Orlov (Moskva):

Zajímavosti o houbách.

Staleté zkušenosti s požíváním hub vedly v určitých zemích a u určitých národů k tomu, že se houby staly jedním z oblíbených a obvyklých jídel ve výživě obyvatelstva, kdežto u jiných národů se staly houby předmětem »tabu« — i když takový případ se vyskytoval velmi zřídka. Přesvědčili jsme se na př., že obyvatelstvo některých kavkazských krajů vůbec nejí hub, považuje je za »poganyje« (nečisté) a že houby vzbuzují u nich pocit ošklivosti. Tento odpor k houbám se u nich zřejmě pěstuje od dětského věku.

Je též známo, že národy Ostjaků a Něnců nejedí ani pravých hřibů a považují je za »poganki« (asi jako u nás »prašivky« — pozn. překl.) — uvádí Lebeděvová, 1933. V SSSR se nejí velmi značná část hub, mezi nimiž je mnoho druhů jedlých, a označuje se společným názvem »poganki«. Je nutno říci, že již tento název »poganki« brzdí do značné míry používání k potravě neznámých a nevyzkoušených druhů hub a tím napomáhá k zamezení otrav houbami. Plní tudíž určitou ochrannou úlohu.

Takový názor obyvatelstva na houby je bezpochyby projevem starodávných obyčejů, týkajících se zužitkování hub jako potravy. Takové obyčeje existovaly zřejmě v určitější a jasnější formě zákonodárné nebo v nějaké jiné formě v jednotlivých krajích. Na př. v dávné Indii byli považováni lidé, kteří jedí houby »vyskakující ze země nebo rostoucí na stromě«, za stejné provinilce jako vrahové brahmanů (cit. podle Pattersona a Charlese, 1915).

Houby patří tudíž k takovému druhu potravinové suroviny, s kterou je vědomě nebo podvědomě spojena představa nebezpečí možných otrav. Veškeré úřední předpisy o prodeji hub v minulosti a v přítomnosti sledují jediný cíl, t. j. ochranu konsumentů hub před otravou. V XVII. století, kdy v Paříži se vyskytl v jedné houbařské sezóně velký počet otrav houbami, končících smrtí, vydal pařížský prefekt přísné nařízení, zakazující sběr a prodej veškerých druhů hub. Byl to bezpochyby »nejúčinnější« úřední zákrok, který vůbec kdy byl učiněn k zabránění otravám houbami, protože zákaz vylučoval veškeré houby z požívání jako potravu. Veškeré houby se označily za škodlivé.

V XVIII. století je již prodej hub řízen policejními předpisy v mnoha evropských zemích. V XIX. a XX. století byl prodej hub podroben kontrolním zdravotním předpisům téměř ve všech evropských zemích. Tyto předpisy vydávala obec anebo vládní úřady.

V carském Rusku nebylo žádných zvláštních předpisů o prodeji hub. Neexistovaly žádné zdravotnické zákony o houbách, které by se projevily v Rusku v nařízeních městských a zemských správních úřadů, jak to též uvádí Vasiljev (1904) a Golenkin (1911). Přesto, že v Rusku neexistovala žádná omezení pro přípustný výběr hub k prodeji, jak tomu bylo v jiných zemích, prodávalo

se na trzích a v obchodech jen 11 druhů hub: pravé hřiby, křemenáče březové a osikové, klouzky, kožešníky a poddoubky, ryzce, »gruzdi« (různé druhy ryzců), václavky a opěnky, smrže a ucháče, lanýže. Tyto houby se prodávaly čerstvé, nakládané v marinádě a zakvašené v soli (podle ruského způsobu). Sušily se jen pravé hřiby a částečně t. zv. »černé hřiby« (křemenáče březové a osikové), klouzky a jiné druhy hřibovité. Blanc (1862) se zmiňuje o prodeji v Moskvě mladých sušených »valujů« (holubinek zápašných — Russula foetens Fr.) navlečených na nitce, místo pravých hřibů.

Otravy houbami se vyskytovaly zřejmě ještě v oné vzdálené době, kdy si člověk sám osobně sbíral a vybíral jedlé a snadno přístupné prostředky výživy. Jeho pozornost jistě vzbudily různé druhy dužnatých hub a mezi nimi i otravných. A z historických dob je známo, že staří Babyloňané a Římané požívali houby ve velkém množství a že některé druhy, na př. Amanita caesarea (císařka), byly ve vyšších kruzích římské společnosti vysoce ceněny jako skvostný lahůdkový produkt. Římský básník Martialis, známý svými satirickými epigramy, psal na př.: »Snadno se zřekneme stříbra a zlata, lásky přátel, ale těžko se zříci houbového jídla.« Není tedy divu, že dějiny nám zachovaly výroky některých starých spisovatelů a též zprávy o otravách houbami některých osob. Seneca nazývá houby »voluptuarium venenum« — jed, poskytující rozkoš. Plinius považoval houby za »anceps cibus« — potravu pochybnou. Řecký básník Euripides (IV. st. př. Kr.) ztratil v jednom dnu ženu, dceru a dva syny, jež zemřeli po otravě houbami. Neronův zahradník zemřel po požití hub. Papež Kliment VII., římský císař Jovianus, Karel VI., Beronil Neapolský a též vdova po caru Aleksěji Michajloviči (otci Petra Velikého — pozn. překl.), Natalija Kirillovna, zemřeli, podle zpráv, které nás došly, na otravu houbami.

Juvenalis vypravuje, že císař Claudius byl otráven jedovatými houbami, přimíchanými jeho ženou Agrippinou k jeho oblíbenému jídlu (Gorjanikov).

V politickém životě středověku byly otravy často methodou odstranění anebo odsunutí nepohodlných osob, při čemž jedovaté houby hrály, zřejmě ne poslední úlohu tím více, že tento způsob otravy svou podstatou a povahou sliboval nejen beztrestnost, ale i nemožnost zjištění zlého úmyslu pachatele.

Je zajímavé, že některé černošské kmeny, žijící na řece Kongo, používaly a i dnes používají jedovatých hub k přípravě jedu pro střely.

V zemích východní Asie: Číně, Japonsku, Barmě se pěstují různé jedlé houby již po tisíciletí. Tisícileté zkušenosti z těchto zemí prokazují, že pěstování divoce rostoucích hub je prakticky možné a že při pečlivém studiu této otázky a při patřičných organisačních a technologických zákrocích se může umělé pěstování hub stát v budoucnu významným odvětvím zemědělství, důležitým pro zásobování městského obyvatelstva potravinami.

Zkušenosti z praktického života poskytují nám dost důkazů o tom, že houby jsou produktem, jehož hodnota jako potraviny musí být uznána. Je známo, že na př. dřevorubci a drvoštěpové odcházeli v dřívějších dobách do lesa na několikaměsíční práci a brali s sebou jen trochu chleba, a houby byly jejich hlavní potravou. V staré Rusi byly houby v době postu hlavní stravou určitých skupin obyvatelstva. Za první světové války (1914—1918) živila se německá vojska ve východní Africe velmi dlouhou dobu jen houbami. Podle sdělení S. E. Šrejbera se živili všichni členové Jakutské expedice Akademie věd SSSR následkem protahující se práce ve vzdálených rajonech Jakutské autonomní SSR během tří měsíců výhradně houbami s malým množstvím chleba a s omezeným množstvím másla. Všichni zůstali zdrávi a nikdo z nich při tom ani jednou neonemocněl (Lebeděvová, 1933).

Z knihy »Sjedobnyje i jadovityje griby«, Medgiz, Moskva 1953, vyňal V. Kedyk.

Stanislav Fechtner:

Desetinné třídění mykologické literatury.

Užívám zimní doby, kdy jsme zde dokonale zapadlí sněhem, ke studiu knih, které jsem si již před pěti lety přivezl s sebou, a nalézám v nich stále nové a nové zajímavosti. Tak jsem též znovu přišel na knihu o »Desetinném třídění« a to mne přivedlo na myšlenku, abych podal návrh ČMS na vypracování podrobného třídění hub, resp. literatury (knih, článků a vůbec veškerých pramenů) o houbách. Byla by to záslužná práce, která by měla i mezinárodní význam a jistě by získala našemu vyspělému houbařství další uznání.

Pozn. red.: Návrh je výborný, děkujeme, ale byl již ČMS předložen r. 1953 naším spolupracovníkem ing. Pittnerem. Ten zjistil, že má jisté potíže. Proto zveme s. Fechtnera a všechny zájemce ke spolupráci. Sm.

T. Cernohorsky (Wien):

Russula Adelae T. Cernohorsky sp. nov.

Podávám zprávu o novém druhu holubinek — Russula, vyznačujícím se závojem, což je u holubinek zjev mimořádný.

Stručný popis: *Klobouk* masitý, skoro kompaktní, v mládí polokulovitý, později plochý a vtisklý, slizký, žlutavý, hnědý do slámově žluté vyblédající, 4—10 cm široký, s okrajem hrbolkatě rýžkatým. *Lupeny* dosti husté, bílé, pak slámově žluté, na třeň připojené nebo u něho zaoblené. *Třeň* zprvu plný, pak místy dutý, zprvu bílý, pak slámově žlutý, válcovitý neb na basi ztluštělý, 3—6 cm dlouhý, 1—2 cm tlustý, prstencovitým závojem opatřený. *Dužnina* bělavá, palčivá vůně sotva patrná. *Výtrusy* v celku bílé, kulovité, 8.5—9.5 M.

Obr. 5. Foto holubinky se závojem - Russula Adaelae, kterou objevil náš spolupracovník T. Czernohorsky (Wien) v Alpách. Viz článek.

Sbírána po prvé 3. IX. 1934 v Horních Rakousích v kotlině jezera Irr ve smrčině ve výšce 800 m na hranicích vysokohorských slatin u Zellu nad Moosou pí Adelou Steinbach-Sauberovou, H. Steinbachem a T. Cernohorskym a opětně 2. a 5. IX. 1950. Holubinka Adelinina roste tu na značném lesním prostoru mezi dvěma vrchy a je to její trvalé růstiště. Holubinka se závojem a prstencem na spodu klobouku, který ve stáří se trhá a zůstává ve zbytcích na noze na lupenech, je evropským unikátem. Mimo Evropu byly holubinky a také ryzce zjištěny na Madagaskaru (Heim 1937) a ve střední Africe v belgickém Kongu (Beeli 1936). Holubinka Adelinina vytváří na svém stanovišti i srostlice, kde na jedné plodnici vyrůstá druhá. Obě mají závoj.

Pozn. red.: Holubinku Adelininu bylo by snad možno nalézti i na Šumavě a v Tatrách. Houby Rakouska, pokud jsem mohl zjistit na svých zájezdech do Vídně, kde jsem sbíral houby v Prateru, v Hor. Rakousích, v Salzburgu a v Tyrolích, jsou v podstatě stejné s našimi. Houby alpské a Štýrska se poněkud odlišují, což je přirozené. Jednak jsou to houby horské, jednak jižní. Dobře je zná Spálený. Vzácně se vyskytá v Rakousku mřežovka obecná — Clathrus cancellatus (Turn.), jež byla staršími autory chybně uváděna i z jižních Čech a ze Znojemska a jež se vzácně vyskytla i na Slovensku. Sm.

Vlastimil Kedyk: **Sběr a zužitkování hub v SSSR II.**

II. SSSR.

V Sov. svazu byly vypracovány směrnice a předpisy nejen pro prodej hub čerstvých, sušených a kvašených, ale i pro hromadný sběr a zužitkování hub ve velkém měřítku. Podává o tom podrobnou zprávu prof. N. I. Orlov v knize, vydané Sov. stát. nakl. lékařské literatury v Moskvě v r. 1953 (ve sbírce »Knihovna prakt. lékaře«, 271 stran, cena u nás 10 Kčs). Vedle dobré houb. příručky Vasilkovovy z r. 1948 je tato publikace sice více zaměřena na vědecké a odborné otázky, chemický rozbor hub, obsah vitaminů, živných a jiných látek, toxikologii, ochranu proti otravám, léčení otrav, ale je cenná nejen pro lékaře, nýbrž i pro mykologa a prakt. houbaře právě podrobným popisem ochranných předpisů, způsobem přípravy, sušení, nakládání a kvašení hub, praktikovaným v SSSR. Kromě toho obsahuje část knihy popis nejznámějších hub s bar. obrázky. Zajímavé je srovnání s naší literaturou a kritický posudek autora o různých zahraničních údajích o houbách nejedlých a prý otravných, které se v Rusku po staletí sbírají a požívají. Zkušenosti, získané v tomto ohledu v SSSR, platí i pro naše poměry, protože jde o druhy hub, rostoucí u nás.

V posledních letech bylo ustáleno a zavedeno jednotné odborné názvosloví a v r. 1943 byly vydány nové úřední sanitární předpisy o přípravě, zpracování a prodeji hub. Pro hromadný sběr a prům. zužitkování je povoleno 32 druhů nejznámějších hub (ve skutečnosti i s odrůdami asi 36 druhů). Místní úřady mohou však povolit hromadný sběr a zpracování dalších druhů hub, známých a sbíraných v určitých krajích. Prof. Orlov uvádí pro hromadný sběr a zpracování 59 druhů naprosto neškodných a jedlých hub, mezi nimi některé u nás méně známé nebo se snad nevyskytující, na př. Clitocybe sapida (»bílá stepní houba«), Morchella griseo-gigantea Lebed. (druh smrže), Terfezia transcaucasica (»tombalan« — lanýž) a j.

Dále uvádí Orlov 20 dalších druhů hub podmíněně požívatelných (po předchozí úpravě nebo zpracování) a mezi nimi chřapáče a kačenky, dále různé ryzce, u nás nesbírané a vhodné k zakvašení: Lactarius torminosus — ryzec kravský; L. piperatus; L. resimus; L. scrobiculatus — r. dubkovaný; L. necator; L. flexuosus; L. rufus — r. ryšavý; L. subdulcis; L. controversus; L. mitissimus; L. trivialis; L. vellereus; L. glyciosmus; Russula foetens (jen

mladé nerozvinuté kloboučky) a dvě čechratky: Paxillus involutus a P. atrotomentosus.

Celkem tedy 79 druhů hub, vhodných pro hromadný sběr a zpracování, ale Orlov podotýká, že již Vasilkov uvedl (r. 1948) 154 druhy a odrůdy jedlých hub. Ve skutečnosti se sbírá tedy mnohem více druhů hub.

Jako jedovaté uvádí Orlov tyto houby: Amanita phalloides — much. zelená, A. mappa — m. citronová, A. verna — m. zbělená (jarní). Tyto tři houby se v Rusku označují společným pojmenováním »blednaja poganka« (česky asi = bledá či otravná »prašivka«). Am. pantherina — m. pantherová, A. muscaria — m. červená (obecná). Hyph. fasciculare — třepenitka svazčitá, H. sublateritium — tř. cihlová, Flammula spumosa — plaménka borová. Tyto tři houby se obyčejně zaměňují za opěnky nebo václavky a tím nastává otrava. Entoloma lividum — záv. olovová, Hygrophorus conicus — šťavnatka kuželovitá. Tyto dvě houby se jmenují též »pohanky«.

Scleroderma vulgare — pestřec obecný (zaměňovaný za pravý lanýž).

Časté otravy se vyskytují v Rusku záměnou chřapáčů (»stročki«), požívaných bez předchozí úpravy, za smrže (»smorčki«). Přispívá k tomu jistě i podoba názvů.

III. *Závěrečné poznámky.*

Myslím, že by bylo vhodné a prospěšné pro ruské a československé mykology, abychom navázali vzájemné písemné spojení a výměnu zkušeností, která by přispěla k lepšímu poznání různých druhů hub, způsobu jich zpracování nebo úpravy a zužitkování tohoto cenného daru přírody.

Rusky se nazývají houby »griby«, kdežto hřib je »bělyj grib«. Veškeré holubinky se jmenují »syroježky«, kdežto naše syrovinka, Lactarius volemus, je rusky »gladyš« nebo »podoréšnik«. Václavka (Armillaria mellea), je »opionok nastojašči:j« = »opěnka pravá«, kdežto naše šupinovka opěnka (Pholiota mutabilis) se jmenuje »opiónok« letní.

Nejoblíbenější houbou v Rusku (vedle pravých hřibů a pravých ryzců) je, bezpochyby, i v lidových pořekadlech vzpomínaný »*gruzď*« = Lactarius piperatus, ryzec peprný, sbíraný všeobecně a požívaný většinou zakvašený, ačkoliv se jí též v jiné úpravě (dušený nebo smažený se smetanou). Ostatně je tento ryzec velmi oblíbený — jak jsem se sám přesvědčil za svého pobytu v r. 1918/19 v Italii — ve Švýcarech a v Italii (»peperone«), a podle údajů cizích houbařů též v Jugoslavii a v Rumunsku (kde se používá upečený na zvláštním rožni se slaninou), a to jako koření k risottu, do guláše nebo sušený a podávaný pak ve zvláštní šťávě (podobně jako pikantní rybičky, sardelky a pod.). U nás je tato houba zcela opomíjena, stejně jako mnoho jiných, které jsou po správné úpravě nejen požívatelné, ale často přímo lahůdkou. Proto by bylo velmi vhodné seznámit československé sběrače hub s ruským způsobem kvašení hub, které by umožnilo hromadný sběr a zužitkování mnoha druhů hub, jež dosud v lesích bez užitku jako nejedlé, palčivé, hořké se ničí nebo hnijí. Mnoho holubinek a ryzců ztrácí máčením ve vodě a následujícím kvašením hořkou chuť nebo palčivost a za měsíc nebo půl druhého měsíce kvašení v soli se stávají výbornou požívatinou.

Pod pojem gruzď patří v SSSR ode dávna další celá řada palčivých ryzců, blízkých ryzci peprnému, jenž bývá z nich nejčastěji v literatuře uváděn. Jest to na př. Lactarius resimus, L. scrobiculatus, L. controversus atd. Také sem patří, rovněž ryzcům velmi podobná a palčivá holubinka mírná — Russula delica. Ta ovšem nemá mléka a je proto označována jako »suchý gruzď«. Všechny tyto »gruzdi« nakládají se na zimu, jako u nás zelí, a v zimě jsou velmi hledanou pochoutkou. Pokud se týče počtu sbíraných jedlých hub, není jich z daleka tolik, jak je sbíráme u nás v ČSR, hlavně působením profesora Smotlachy, a v literatuře SSSR se dosud označují za jedovaté houby i druhy,

které u nás byly prof. Smotlachou z podezření dávno osvobozeny. Jsou to na př. much. citronová, třep. svazčitá, cihlová, plaménka borová a j.

V příštím článku uvedeme nejznámější houby, jež se v Rusku zakvašují, a předpis pro zakvašování podle prof. Orlova a jiných pramenů. Dále bychom uvedli ruské názvy nejznámějších hub, které rostou i u nás, pro zájemce, kteří čtou rusky a o ruskou mykologii se zajímají.

Dr J. Hlaváček:

Pěstování Penízovky sametonohé v čisté kultuře.

Pěstování čistých kultur vyšších hub (Makromycetů) má velký význam nejenom pro vědecko-výzkumnou práci, ale i v praktickém pěstování konsumních hub. Velkoprodukční houbařské podniky užívají dnes ve svém provozu pouze zárodků sterilně připravených z čistých kultur. Takovéto produkční kultury jsou nejvýnosnější a současně i nejvyšší kvality. Proto se na problému čistých kultur jedlých hub pracuje na celém světě.

Obr. 6. Penízovka sametonohá - C. velutipes Curt., vypěstovaná Drem Hlaváčkem v pokusné baňce.

Při naší práci o problémech šlechtění některých jedlých hub získali jsme čisté kultury řady druhů, na př. různých žampionů, hnojníků, šupinovek, třepenitek, čirůvek, hlív a bedel. Byla mezi nimi i penízovka sametonohá — Flammulina (Collybia) velutipes (Curt. ex Fr.) Singer. Čisté kultury tohoto druhu byl získány jednak z dužniny plodnice, jednak ze spor. Velmi dobře se dařily na většině půd používaných k pěstování hub. Základní kultury byly chovány na sladinovém agaru.

Ze zkušenosti praktických houbařů je známo, že penízovka sametonohá počíná obvykle tvořit plodnice až za snížených teplot pozdního podzimu. Tuto vlastnost si uchovává i v podmínkách čisté kultivace. V našich baňkových pokusech vytvářela normální plodnice teprve při pěstování v nízkých teplotách. Jeden takový trs plodnic v baňce ukazuje připojený obrázek. Z čisté kultury může býti penízovka sametonohá snadno přeočkována na sterilní půdu upravenou z lisované dřevné drti, nebo na sterilní kousky dřeva, kde pak brzy počne tvořiti trsy plodnic, jež mohou býti využity ke konsumním účelům. (1951)

Pozn. O penízovce sametonohé mohl bych napsati knížku. Samozřejmě, že jsem ji úspěšně pěstoval na kuse vrbového dřeva, kam jsem ji nasadil podhoubím, a na podzim i na jaře zaléval. To bylo v letech 1940—1941 na Zámečku u Hradce Králové. Znám penízovku sametonohou od mládí — od 10 let. Rostla nám na staré vrbě před chalupou a sbíral jsem ji tu vždy na podzim i na jaře. Ovšem k jídlu jsme ji tenkráte nebrali: byla to tehdy »prašivka«. Teprve od r. 1905, kdy jsem začal studovati v Praze a opatřil si knihy o houbách, jsem si ji určil jako penízovku aksamitovou (sametonohou) a poznal, že je jedlá. Od té doby sledoval jsem ji každoročně

jako houbu jedlou, parasitující na Hradecku hlavně ve vrbových proutnicích a všude na vrbách. V Praze jsem poznal, že roste také na mnoha jiných stromech. Po mrazech r. 1929 objevila se i na mé zahradě na ořechu. Podrobně o tom, kde roste, je psáno v mém Atlase I.

Za I. svět. války setkal jsem se s ní dvakráte. V říjnu a listopadu 1914 v Radymě na řece Sanu u Jaroslavi v Haliči, kde ležel náš pluk. Zde rostla hojně na vrbách a mně poskytla změnu v jednotvárné válečné stravě. V zimě r. 1915—16 setkal jsem se s ní v Malíně na Volyňsku (SSSR), kde rostla rovněž na vrbách.

V Praze ve Stromovce jsem zjistil, že veverky penízovku sametonohou rády požírají, ale ohlodají jen chrupavčité nožky, měkké kloboučky nechají.

Smotlacha.

Václav Obermayer:

Pěstování penízovky sametonohé v domácnosti.

Na podzim r. 1953 jsem zjistil, že na jasanu, který jsem porážel, rostla na poraněném kmeni při zemi penízovka sametonohá. Když jsem jasan porazil, odsekal jsem jeho kůru z míst, kde penízovka rostla, a nasadil ji koncem prosince 1953 do bedničky s vlhkým pískem. Uložil jsem ji do spíže, kde mám dosti místa. Aby písek a kůra v bedničce nevyschly, poskytl jsem jim občas (za 3—4 dny) trochu čerstvé vody a výsledek se dostavil v březnu, kdy se na kůře objevily drobné penízovky, které však rostly velmi utěšeně, a tak jsem je mohl 7. IV. donésti do ústavu prof. Smotlachovi, aby se o mém pokusu přesvědčil. Vzrostlé plodnice jsou jen slabě žlutohnědě na klobouku zabarveny, lupeny o nožka krásně bílé. Noha je dlouhá, neboť vyrůstá z kůry, ze spodu písku. Měří celkem asi 15 cm, nad pískem asi 8 cm. Plodniček vyrostla plná bednička. Zalévání a mírná teplota ve spíži způsobily pěkný úhledný růst plodniček penízovky. Velká většina plodniček byla řádně vyvinutá, ale některé, jak je to u penízovky sametonohé i v přírodě rovněž obvyklé, byly zakrnělé, poněvadž jich z jednoho místa vyrůstal celý kopec. Samozřejmě, že část penízovek jsem si ponechal v kuchyni. Chutnaly výborně v polévce a budu je používat na všechny způsoby. Prof. Smotlacha můj pokus schválil a doporučil, abych v něm pokračoval. Mohu jen sděliti všem členářům našeho listu, že pěstování penízovky sametonohé tím způsobem, jak jsem jej naznačil, je velmi snadné. Prof. Smotlacha doporučuje pěstovati ji zvlášť na kmenech a kůře vrb, mladších bříz, kaštanů a pod. Komu v jeho mykol. zahradě penízovka sametonohá roste, může si ji na zimu přenést domů s korou a dřevem příslušného stromu.

Ing. M. Jenko:

Penízovka sametonohá — C. velutipes (Curt.).

Je to výslovně zimní houba, rostoucí od listopadu až do května. Snese mráz. V odborné literatuře není však v tomto směru přesných údajů, a to zejména ne o tom, za jakých okolností houba zahyne. Studiem vlivu klimatických poměrů na růst houby v parku Na Cibulce a v okolí až do Motola, na jihozápadě Prahy, kde se tato houba každoročně vyskytuje, jsem zjistil toto: Roste-li penízovka na řezné ploše pařezu, snese lehce mírný mráz. Jelikož jsem předvídal silnější mrazy, uvažoval jsem o tom, jak houbu zachránit před záhubou. Myslil jsem si, že by bylo snad záhodno, abych ji přikryl vrstvou suchého listí. Učinil jsem tak, než nastaly mrazy (koncem listopadu až —12° Celsia). Začátkem prosince nastala obleva. Houba neutrpěla vůbec škody. Její vzhled byl svěží.

Skutečností jest, že tato houba sice snáší i déle trvající sucho, ale při tom roste velmi pozvolna. Rozhodl jsem se proto pro umělé zavlažování donesenou vodou, abych viděl účinek na růstu jednak houby zalévané, jednak nezalévané t. j. ponechané v původním stavu. 100 gramů vody jsem rozlil asi třikrát za 9 dnů jen na jeden trs skládající se z mnoha úplně malých plodniček, a přikryl jej poměrně silnou vrstvou suchého listí, aby byly houby chráněny před zničením někým nepovolaným. Pokus se zdařil. Za necelých 14 dní vyrostly plodnice s nožičkami dlouhými až 12 cm a s hlavičkami širokými až 5 cm, kdežto u nezalitých kontrolních trsů zůstaly plodnice nezměněny. Jaké praktické poznatky lze z toho vyvoditi?

Pozn. red.: Radíme pokračovat v pokusech případně i s jinými druhy hub.

MUDr Jiří Janovský:

Jak působí déšť na růst hub.

R. 1952 na začátku července ustaly všechny srážky, slunce přidávalo, až nastala vedra, na něž běžný náš teploměr nestačil. Vždyť 34° C ve stínu a 53° C na slunci není pro nás, Středoevropany, na 52° zem. šířky, žádná maličkost a na naši přírodu také ne. Řepa prováděla pseudothanasii, ve dne se chudinka jako mrtvá a zvadlá rozložila na zem, aby si v noci načerpala z hlubokých vrstev těžké ornice osvěžující vláhu a ráno křepce zelená, svěže napřímená, očekávala další nápor nových slunečních paprsků.

A lesy? Brzo byl definitivní konec s houbami, jen suchem zmumifikované černavé terčíky ryzců ryšavých terčovaly zelený mech. Sucho omezilo a zastavilo růst hub, ale všichni houbaři čekali obrat. Na déšť však dlouho čekali.

Až konečně 28. VII. téměř bez bouřky přišel déšť a pršelo vydatně 12 hodin, za něž napršelo 14 mm vody. Okřála příroda, okřáli houbaři. Ti nedočkaví hned druhý den šli na houby, ovšem marně, marně i druhý a další dny. V lese se nic nedělo. Dne 8. VIII. přišel nový déšť, tentokráte prudký, ale neméně vydatný než prvý. Vydal celkem 18 mm. Tentokráte již i rozumní houbaři byli v očekávání, že v lese při současné letní abnormální temperatuře se objeví plodnice nějakého druhu hub. Nic se neobjevilo a les zůstal bez odpovědi na oba vydatné deště. Dne 16. a 17. VIII. bylo deštivo a napršelo nově 2× po 10 mm vody. Následující dny šli jsme do lesa všichni s přesvědčením, že les se již probudil a že tajemné mycelium a síly v podzemí vykouzlí vytoužené plodnice hubního společenství. Ale nestalo se tak opět. Sem tam na lesní cestě jsem našel hřib, několik lišek, čechratku černohuňatou, much. červenou. Byly to vesměs zcela sporadické nálezy, které vzbuzovaly marné naděje, neboť až do konce měsíce srpna, ač také trochu sprchlo, neobjevily se v lese plodnice kteréhokoliv druhu hub, mimo ojedinělý, náhodný výskyt podmíněný místním vlhkem. Až teprve po novém vydatném dešti 2. IX. v poledne a v noci se opakujícím, s hodnotou 24 mm, a čtyři dny nato dalším, celé Čechy postihnuvším dešťovým pásem, opět v hodnotě 20 mm, napojila se lesní půda dostatečně do hloubky, takže ve dnech mezi 7. až 14. zářím, bez ohledu na chladné počasí, objevilo se v lese na tisíce plodnic hřibo-bedlovitých, tak jak jsme je zvyklí vídati v měsíci září, nejbohatším to měsíci na houby.

Sdělení budiž nám houbařům poučením, že nemůžeme po déle trvajícím suchém počasí počítat s výskytem hub v několika dnech po prvém vydatnějším dešti, naopak, že dobře si musíme uvědomit ztráty vypařováním, a jak dlouho již nepršelo a jak asi hluboko vyschl lesní humus a půda pod ním. Vždyť v případě výše uvedeném bylo zapotřebí téměř 100 mm vodních srážek a doby 4—5 týdnů, aby suchem inaktivisované mycelium se natolik oživilo, že vydalo plodnice.

Také r. 1954, kdy na jaře v březnu a dubnu bylo velké sucho, deštíky dubnové a hlavně květnové vyvolávají houby, které ku podivu rychle rostou, tím, že podhoubí jejich bylo deštěm povzbuzeno k mimořádné činnosti.

Dr Josef Štěpánek:

Houbařské pověry a předpovědi.

Některé z pověr houbařských jsou stále přetřásány v časopise našem, a těmi tedy není třeba se zabývati. Nejprve je to pověra, že »když měsíc jde nahoru, houby rostou (nebo také nerostou)«, za druhé, že »hříbek neroste, když se naň někdo podívá«. Už o nich bylo dost psáno a já jen chci dodat, že to dá hodně práce, než se nějaká souvislost tady zjistí. Jsou však ještě jiné pověry. Tak na příklad: »Bude prý hlad, roste-li mnoho hub.« Tu by nějaká souvislost mohla být; roste-li hodně hub, je pravděpodobně teplo a vlhko, a to by mohlo mít nepříznivý vliv na úrodu, aspoň snad na některé plodiny. Jistého však není tu také nic. Letos, když jsem se toulal v lese, připomenul mi jeden houbař, že »dnes nic nenajdu, neboť byl velký vítr v noci a tu prý houby nerostou«. I na tomhle by něco mohlo být — silný vítr znamená také ochlazení a vysušení a možná, že se tím vzrůst hub zamezí. Tu také nezbývá než dlouhá zkušenost, aby byl možný aspoň pravděpodobný závěr. Jiný houbař mne upozorňoval, »abych zavřel svůj nůž, jinak prý nic nenajdu«. Toto ovšem jest pravá pověra, o nějaké příčinné souvislosti tu nelze mluvit, avšak vysvětlení pravděpodobné jest asi to, že moudrý otec radil nezkušenému synkovi-houbaři, aby zavřel nůž, protože při houbaření je možno klopýtnouti a otevřeným nožem se zraniti. Zná-li kdo ještě jiné pověry a průpovědi houbařské, nechť o tom napíše, možná, že někde najdeme i zrnko pravdy.

Pozn. red.: Ano, úsloví »mnoho hub — bída« vzniklo opravdu v dobách, kdy mnoho hub znamenalo teplo a velké deště, ale kdy nejen vzrostlo obilí, ale také shnily brambory. Zažil jsem taková léta v mládí. A vítr znamená opravdu úplné přerušení vzrůstu hub, neboť vítr opravdu silně ochlazuje a hlavně vysušuje, což značí nemožnost růstu hubných plodnic vůbec. V těchto dvou případech jde o stará rčení nebo předpovědi našeho lidu. Sm.

Jaro Miškovský:

Přírodní mumifikace hub v létě 1953.

Ještě 7. srpna 1953 byla na Hradišti u Zbraslavě velká úroda hub. Kromě zvláště hojných muchomůrek zelených, závojenek olovových a švestičkových rostly zde houby hřibovité, pečárkovité, holubinky, pýchavky obecné, pesterce dubové, choroše hřebenaté ba i ryzce dubové a šeredné a j.

Po prudkých vedrech následujících dní jsem zjistil na Hradišti o týden později, 14. srpna, že se růst hub zastavil a místo svěžích plodnic nacházel jsem je mumifikované. O tomto zjevu, pozorovaném svého času v Chuchli, referovala zde Milada Dvořáková (ČČSH 1947 str. 58). V dubině na temeni Hradiště stály mumifikované houby na svých místech jako živé ale na omak tvrdé a o mnoho lehčí než pravidelně jsou. Byly to bedly vysoké, holubinky, ryzce dubové, penízovka ocasatá, třepenitka svazčitá a j. Zvláště krásně uchovanou bedlu vysokou s kloboukem zvoncovitým a odstávajícím prsténcem na nožce uschoval jsem pro podzimní výstavu hub v Praze, kde zůstala neporušena do konce výstavy. Na tuto výstavu donesl jsem též ukázky ostatních mumifikovaných hub s Hradiště, s výjimkou penízovky ocasaté, která počala na

klobouku zahnívat, jakož i velký exemplář pečárky vzácné, sbíraný 6. září v Motole, v suchém stavu, bez porušení.

Kterak vysvětlit mumifikaci hub? Musila přijít náhlá tepelná vlna, která zbavila plodnice hub vody (dehydrace). Prudce vysušené houby nepodlehly hnilobnému procesu, který bez vody není možný, a tak podrželo jejich buněčné pletivo svůj původní tvar i barvu. Pokud byla dužnina napadena t. zv. červivěním, zmumifikovalo rovněž.

Naskytá se otázka, je-li možná, po vzoru přírody, umělá mumifikace hub pro sbírky a výstavy? V úvahu by přicházela dehydrace ve vakuu s následující fixáží, aby se utvořila na povrchu ochranná vrstva proti vnikání vlhkosti a hniloboplodných zárodků.

Frant. Silhová:

Mumifikované houby.

Ve velmi suchém roce 1953 byly některé houby zvláště tvrdé a zůstávaly přes nejpečlivější úpravu tuhé. Zkusila jsem je (na př. holubinky) nastrouhat na jemném struhátku přímo do vody na polévku a výsledek mne příjemně překvapil. Polévka byla velmi aromatická a hustá jako s drobením. Příště upotřebím tak vždycky, i v době normální, všechny tvrdší houby, neboť se plně zužitkují a jsou daleko stravitelnější než nakrájené. Kdo je tak ochutná, přisvědčí mi. Ze strouhaných hub připravuji také karbanátky, sekanou, nádůvky, dávám je pod maso. Ve všem se jedlé houby suchem ztuhlé, jako by mumifikované, dobře uplatní.

Prof. Smotlacha sdělil v Myk. sb. již r. 1947, kdy bylo mimořádné sucho, že některé druhy hub, vedle časté mumifikace jevily i význačné zbarvení. Tak hol. sličná a červená révová byly toho roku zvlášť sytě červené

F. Cink:

Houby za suchého počasí.

Rok 1953 byl na jaře vlhký, pro růst hub příznivý. Zato v létě a na podzim bylo velké sucho. Půda v lese byla vyprahlá a houby nerostly. Koncem srpna vyšel jsem si na houby s přesvědčením, že nic nenajdu. Brzy jsem spatřil, jak se něco tlačí z jehličí ven. Byl to žampion lesní. Klobouk asi 3 cm, noha 5 cm, všechno ukryto v jehličí smrkovém a jen podle kopečku nad vyrůstající houbou bylo možno ji nalézti. (Popis je v Smotl. Atlase, str. 233.) Roste v smrkových lesích, na řezu mění barvu do krvava. Věděl jsem, že tam tyto žampiony rostou a prohlížel jsem místa, kde bývají.

Nalezl jsem jich dosti, ukrývaly se ve vrstvě jehličí 10—15 cm silné, na mírném svahu, kam je při deštích voda naplavila. Nacházel jsem je hmatem kolem větší houby, nebo kde půda byla trochu zvednuta. I houby velké, dobře vyvinuté, se pod povrchem ukrývaly. Celé velké shluky jich tam byly. Sebral jsem jich takto asi 2 kg, více hmatem než zrakem. Nebyly červivé ani jinak poškozené, jen několik starých přerostlých jsem zahodil. Již dříve jsem pozoroval, že žampiony lesní bývají nápadně hluboko v zemi schovány. Tentokráte se ukázalo, jaká je v tom souvislost. Houba roste ukryta v zemi, aby udržela vláhu, které je nedostatek. Houby se tu přizpůsobují okolí a jeho podmínkám. Mimo tyto žampiony jsem nalezl ještě několik slizáků mazlavých. Byly vyschlé, rozpukané, ale nebyly červivé ani shnilé, daly se upotřebiti.

Vzpomněl jsem si, že prof. Smotlacha již v letech 1947 a 1948 přednášel o houbách mumifikovaných, které za mimořádného sucha r. 1947 se často vyskytly. I mnou sbírané houby byly suchem mumifikované, ale přitom jedlé.

JUC Jar. Pavlousek: **Houby a Blízký Orient.**

Znalosti hub v Blízkém Orientě u prostých lidí není. Není jí ani u mnohých lidí vzdělaných, snad jen s výjimkou přírodovědců. Vždyť (u nás se to zdá podivné) orientálec nezná ani všeobecného názvu pro houby. Stýkal jsem se v Praze s několika Araby, ale teprve od jednoho profesora, majícího všestranné znalosti, dověděl jsem se všeobecný arabský název pro houby: »fatas«. Houby se vyskytují v Orientě jen na určitých vlhkých místech, a to ne ještě všude na takových místech. Na př. u Jerusalema v oblasti Šalamounových jezer v hájích vyskytují se houby — určitý druh hřibů, jak jsem se o tom obšírněji zmínil v článku: »Houby v Blízkém Orientě« v ČČSH, roč. XXVIII. 1951, str. 95. V Egyptě a v arabských zemích stejné zeměpisné šířky houby nerostou ani v oblasti oas. Jen zcela výjimečně, jak mi shora zmíněný pan profesor pověděl, vyskytují se tam na vlhkých místech v zemi lanýže, které tam nazývají francouzsky »truffes«. Houby, předkládané v evropských restauracích k jídlu, považují orientálci většinou za zeleninu. Houby jim chutnají, jsou-li velmi omaštěné, neboť orientálci jsou z domova zvyklí na jídla příliš mastná a masitá (hlavně skopové maso).

Lad. Kola: **Pokusný boj proti červivosti hub.**

V socialistickém státě máme zájem na tom, aby žádné hodnoty, které mohou sloužit obecnému prospěchu, nepřicházely na zmar.

Ale zatím co ovocnáři úspěšně bojují celá desítiletí proti červivosti ovoce, zelináři proti červivosti brukví, mrkve, ředkve a j., zůstávali jsme my, houbaři, stále v pasivitě. Omezovali jsme se na konstatování původců, ale poraženi bedlobytkou a jiným hmyzem, čekali jsme na náhodu, až zase »někdy budou houby nečervivé« a neříkám, že to nebudeme ještě činit po léta.

Boj proti beldobytkám byl ovšem dříve, před objevením účinných insekticidů, prakticky nemožný. Vždyť každý houbař ví, že bývají červivé již takové plodnice, které ještě nespatřily světlo světa! Proto se také ještě dnes najdou lidé, (s jedním takovým jsem se setkal dokonce na houbařské exkursi), kteří by se zapřísahali, že se červi zde tvoří »sami« — »zapařením«, podobně jako ve středověku věřili, že se myši »tvoří« zapařením vlhkých pytlů. Vypravujte jim, že mušky nalézají i ty nejmenší plodnice chemotakticky — tedy, že je nepotřebují ani vidět, a oni se vám vysmějí, protože »to vědí lépe«. Není tedy divu, že s ochranou hub proti červivosti není zkušeností. Vyšli jsme tedy od A a uděláme v této věci malý krůček vpřed.

Vzali jsme si za úkol vyzkoušet dosažitelný dotykový preparát »Dynocit«. (Dynocit vyrábí »Spolana« Neratovice.) Vybrali jsme si den po dešti a také les jsme si nevolili náhodně. Volili jsme borový les s povrchem starého jehličí, tedy bez zeleného porostu. Poprášili jsme bubnovým vysokovýkonným rozprašovačem plochu asi 250 m², označili tuto plochu zářezy do borovic a s pocitem zadostiučinění opustili les. Neměli jsme však tentokrát štěstí. Byl to totiž na Kostelecku poslední letní déšť a na místech, kde dříve rostly metrické centy klouzku kravského, z nichž ani jeden nebyl bez červů, vyrostlo jen několik exemplářů sliznatky slizké. Těšilo nás, že červivé nebyly. Nemůžeme to ovšem na poprvé přisoudit výsledkům našeho pokusu. Budeme jej muset znovu opakovat a doufáme, že pokus přivedeme k žádoucímu výsledku.

Naši přátelé z řad chemiků mohli by pokus opakovat a použít ještě jiné chemikalie. Za pokus by stály také preparáty antibiotické ve formě roztoků, hormonální, nejedovaté syntetické preparáty. Snad jednou v daleké budoucnosti budeme chránit houby před červivostí ještě jinými zákroky, na př. ultrazvukem, plynem neb nějakým působením radiačním.

Spytihněv Krejčí:

Po stopách střechanu — Secotium agaricoides Cz.

Na podzim r. 1937 objevily se na poli hajného na zdejších Roztrhánkách mezi brambory zajímavé houby. Tvarem připomínaly ponejvíce moderní dětské cucáčky, povrch měly krásně hedvábný a při přeříznutí se ukázal v každé houbě střední sloupek, jakoby v břichatkovité uzavřený třeň. Co je to? Lupenatá nebo břichatka? Jelikož houb. literatura, kterou jsem měl v dosahu, nedovedla na tuto otázku dát odpověď, nezbylo než dovolati se poslední instance Čs. myk. společnosti. Houba byla tam zaslána, určovali tehdy Ing. Sak a prof. Smotlacha, který houbu našel u Hollóse a pojmenoval *Střechan bedlovitý, Secotium agaricoides*. Byla to houba dosud známá pouze z Maďarska. Jakmile byl výsledek uveřejněn v ČČSH, začalo bombardování nálezce, totiž mne, žádostmi o zaslání Secotia. Psali odborníci i laikové. Pokud zásoba stačila, obtěžoval jsem zdejší poštovní úřad vzorkovými zásilkami. Nechyběly ani osobní návštěvy. Byl to tuším předseda fytopath. ústavu v Brně, který přijel osobně shlédnouti naleziště. Jak jsem se letos dověděl z úst s. Z. Moravce, který podnikl za Secotiem cestu z Prahy až sem, cestu, bohužel, bezvýslednou, hledal zde Secotium také s. Sv. Šebek z Nymburka.. Snad jsem tehdy nebyl doma ,se s. Šebkem jsem se nesešel. Od tohoto mykologa vyšel námět na prohlášení naleziště za reservaci. Byla z toho návštěva katastrálního úřadu v Hodoníně, vypisování čísel a kreslení mapek, ale zůstalo jen při návrhu. Reservace vyhlášena nebyla. Snad v tom byla nějaká telepatie — hajný totiž, když jsem jej uvědomil o úmyslu prohlášení reservace, myslil, že nebude mít dost místa na sázení brambor. Snad to nevadilo ,že nebyla zřízena, neboť již třetí rok po nálezu nebylo co hájit. Střechan zmizel. Možná, že to způsobilo několikeré přeorání pozemku. S hlediska vědy je to ztráta, možno říci citelná. V Praze však, zdá se, nechtějí věřit, že střechan zmizel. Jak jsem se již zmínil, navštívil mne letos v létě s. Zd. Moravec z Prahy, když se nemohl dočkat písemné zprávy, že střechan roste. A tuto zprávu jsem mu z »technických příčin« poslati nemohl, neboť střechan nerostl.

Střechan zazářil na naší mykol. obloze jako vlasatice, která přiletí odkudsi z mezihvězdných dálek a opět zmizí v hlubinách vesmíru. Doufejme, že dráha této naší vlasatice, střechanu, není ani hyperbolická ani parabolická, nýbrž elipsovitá, a že se tedy v jisté době vrátí vlasatice opět do »perigea«, přízemí, o čemž, jakmile to zjistím, neopomenu čtenáře a odběratele ČČSH zpraviti.

RNDr Milan Tvrdoň:

Plísně.

Všechny rostliny, které postrádají zelených částí a které si samy nemohou vyrábět organickou hmotu z kysličníku uhličitého, musí žít z organické hmoty, vyrobené jinými rostlinami. Takové jsou na př. houby, a to jak ty, které tak obvykle nazýváme, tak i ty, kterým obyčejně říkáme plísně. Mohou žít pouze na půdě, která obsahuje hotovou organickou hmotu. Pojmem plísně označujeme určitou fázi mycelia s nepohlavními fruktifikačními orgány, která se vyskytuje u pravých hub. Tyto pravé houby jsou v botanice zařazovány do kmene Thallophyta, který je charakterisován jednobuněčnou nebo vícebuněčnou stélkou, nemají pravých kořenů, os ani listů.

V přírodě hrají plísně důležitou úlohu ve vztahu ke člověku. Pathogenní plísně způsobují onemocnění živočichů a rostlin, nepathogenní, které jsou bohatě zastoupeny v půdní mikroflóře, způsobují kažení dřeva, látek, potravy a jiných produktů, nebo naopak mohou mít i průmyslovou důležitost, jako je tomu již velmi dlouho při výrobě sýrů nebo v moderní době při

výrobě důležitých organických látek. Roku 1891 pozoroval C. Wehmer, že plíseň zvaná Aspergillus niger van Theghem, rostoucí na cukerném roztoku, produkovala pozoruhodně kvantitativně kyselinu šťavelovou. O něco později byla zjištěna produkce kyseliny citronové určitými species plísní, které C. Wehmer nazval Cytromyces. Od té doby roste počet objevených metabolických produktů velikou rychlostí. Jsou to látky velmi rozličného typu, jako benzopyrony, chinony, fenoly, heterocyklické sloučeniny, pyrony, mastné kyseliny, tuky, polysacharidy a steroly. Funkce těchto metabolických produktů je ve většině případů ještě nevyjasněna. Glycidy a tuky slouží pravděpodobně jako látky zásobní. Pigmenty mají většinou důležitou úlohu v oxydačně-redukčním systému plísní. Jiné látky mohou být produkovány jako ochrana proti cizím mikroorganismům. Tak na př. mnohé plísně tvoří tak kyselé prostředí (pH 1—2), že úplně inhibují růst bakterií. Plísně produkují také antibiotika, která mají přímo baktericidní účinek. Zájem na metabolických produktech plísní je po objevení penicilinu, r. 1929 A. Flemingem, převážně soustředěn na hledání nových ještě účinnějších antibiotik. Vedle penicilinu má antibiotické účinky kyselina aspergilová, klavacin, flavocidin, flavacin, notatin, kys. penicilová, dále pigmenty citrinin, spinulosin, fumigatin a j. Z jiných důležitých látek produkují plísně hlavně kyselinu citronovou a glukonovou, kys. šťavelovou, mléčnou, gallovou, fumarovou, mannitol a rozličné enzymy. Také kvašení plísní se značně liší od kvašení bakterií. Plísně na př. žijí aerobně a provádějí své oxydace až do konce, proto musíme metabolické produkty včas zachycovat, aby kvašení neproběhlo až do konce. Aerobní způsob života rovněž způsobuje, že při kvasných postupech plísní nedochází ke tvorbě vodíku nebo methanu, jak je tomu u bakterií. Plísně, jako vyšší organismy, dovedou produkovat také mnohem komplikovanější látky než bakterie. Bakterie produkují zpravidla těkavé kyseliny, kdežto plísně vytvářejí netěkavé, polybasické kyseliny, jako kyselinu šťavelovou, citronovou, glukonovou a pod.

Z tohoto krátkého referátu je zřejmé, jak důležitý praktický význam zaujímají plísně v mykologii. Je proto nutné, aby každý mykolog věnoval plísním patřičnou pozornost. Vždyť právě v plísních otevírá se mykologii mohutná brána budoucnosti, v které nalezne zlatou hřivnu i náš průmysl.

Josef Pešek: **Ještě o muchomůrce zelené!**

Teprve po přečtení 5—6. čísla XXX r. Myk. sb., v němž bylo tolik zajímavých článků o hromadném výskytu much. zelené a zbělené r. 1953, připravil jsem krátkou zprávu pro náš časopis. O prázdninách (v polovině července 1953) jsem navštívil své přátele v obci Hlincích, okres Plasy. V neděli jsem si prohlížel okolní lesy nad řekou Mží nedaleko zřícenin hradu Krašova. Náhle mou pozornost upoutaly veliké bílé muchomůrky, které rostly v dospělém borovém lese, na okraji lemovaném mladými habry, asi 50 m od řeky Mže. Překvapil mne jejich velký počet a podivné zbarvení. To jsem si ještě na much. zbělenou nepomyslil ,teprve o něco později, když jsem šel dále lesní cestou a tu těsně u cesty se skvěla krásou much. zelená. Bylo to na okraji habrového háje a borového porostu. Než jsem došel k muchomůrce, rozhlédl jsem se kolem a všude se zelenaly kloboučky těchto muchomůrek. Potvrdilo se zde staré Smotlachovo zjištění, že much. zelená a zbělená rostou i pod habry a také v borovinách, kde je přimíšen listnáč. Vytrhl jsem jednu opatrně ze země a prohlížel jsem tuto krásnou, ale tak nebezpečnou houbu. Vzpomněl jsem si, že už tolik nešťastných lidí zaplatilo za neznalost těchto prudce jedovatých hub svým životem.

V západních Čechách — Louny, Most a j., roste much. zelená hojně. R. 1954 přišla i na trh v obou těchto městech (od nezkušených houbařek). V Lounech

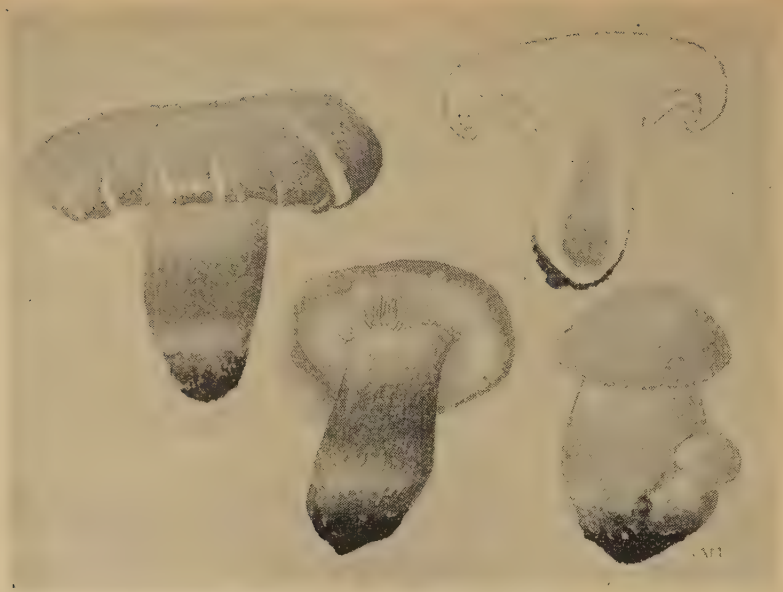

Obr. 7. Čirůvka hořká - Tricholoma acerbum (Bull). Velká, bělavá, masitá, hořká. Běžná houba našich lesů. Kreslil A. Honz.

ji odstranila z trhu místní odbočka ČMS (MÚ), které tam byl svěřen odborný dozor, v Mostě se vyskytlo 14 těžkých (smrt.) otrav much. zelenou, zakoupenou na trhu, kde není odborného dozoru. Václav Šmolík.

A. Honz:

Dvě čirůvky.

Početný rod čirůvek je vděčným námětem studia hub. Podávám vyobrazení a stručný popis dvou čirůvek, jež jsem nalezl 3. října 1950 v lese u Hološin na Čáslavsku.

Prvá z nich jest čirůvka hořká — *Tricholoma acerbum* (Bull.) Rostla ve smíšeném listnatém lese ve skupině 20 plodnic v různých stadiích růstu. Má masivní, sklenutý klobouk, který zvláště v mládí svou barvou a tvarem připomíná mladé plodnice hřibu. Klobouk je v dospělosti až 10 cm široký, nažloutlý, plstnatý, za sucha podélně rozpraskaný, s okrajem dlouho podvinutým. Lupeny bílé se žlutým nádechem, poměrně úzké a husté. Třeň rovněž masivní, ve střední části u starších plodnic hnědě vláknitý. Dužnina bílá, tuhá, chuti výrazně hořké. Výtrusný prach bílý.

Druhá je čirůvka límcovitá — *Tricholoma focale* Fr. Skupina těchto plodnic rostla na okraji průseku v mladém smrkovém lese, vysázeném na místech, kde byl původně borový les a kde stále ještě rostou houby typické pro borový les. Čirůvka límcovitá jest nápadná živě cihlovou barvou klobouku, který jest rovněž klenutý, bochníkovitého tvaru, 3—8 cm široký. Povrch klobouku je pokryt jemnými vlákénky. Okraj klobouku zahnutý dovnitř, nese často zbytky límce. Lupeny jsou bílé, zoubkem ke třeni přichycené. Třeň štíhlý, v hořejší části čistě bílý. Na třeni je naoranžovělý prsten typického límcovitého tvaru, podle něhož dostala čirůvka své jméno. Další

Obr. 8. Čirůvka límcovitá - Tricholoma focale Fr. Živě oranžová, v mládí se závojem, později s naoranžovělým límcem, nad nímž je noha bílá. Jedlá, chutná, vůně po mouce. Kreslil A. Honz.

část třeně pod prstenem jest cihlově oranžově tygrovaná. Dužnina bílá, vonící po mouce. Tato čirůvka, nehojně rostoucí, jest úhledná houba, nápadná z dálky svou živě oranžovou barvou. Z rodu čirůvka jsou naše dva druhy jen malý úryvek, neboť je to rod velmi rozsáhlý, vyznačující se plodnicemi dužnatými, masitými, pevnými, střední velikosti, bílým prachem výtrusným, lupeny kožitými, obloukovitě vyklenutými, na třeň zoubkem připojenými. Jsou zde i tvary odlišné od typu. Základní čirůvky, vzpomeňme na zelánku, havelku, čirůvku pětidílnou čili ozimku, jsou houby jedlé, chutné, žijící v symbiose s lesními stromy. Čirůvka májovka, čirůvka dvojbarvá a čistá, žijí v symbiose s travou a tvoří kruhy. Jsou však čirůvky hniložijné, jako nahá čili fialová. Čirůvka límcovitá žije v symbiose se smrky, čirůvka hořká s duby, habry a buky. Kdo jste některou z obou zobrazených hub sbíral pod jinými stromy, než je uvedeno, hlaste to redakci.

Jos. Perútka:

Zprávy z Gottwaldovska.

15. V. 1952 prodávány na zlínském trhu: ryzce pravé — L. deliciosus (L.), bedly jedlé — Lep. procera (Scop.) a čirůvky klubčité — Tr. conglobatum Fr. Tyto pod lid. jménem *baranica*. — Pod lidovým jménem »baranice« sbírají a prodávají se u nás čirůvka klubčitá, čir. srostlá a choroš oříš. Děje se tak už od nepamětných dob, jak jsem zjistil na trhu u starší pasekářky, která mi vypravovala, že už její stařečci vařili z nich rádi zemjákovicu. Zřejmě těchto hub nijak nerozlišují. 24. VI. 1952 sbíral jsem u Bohuslavic na lučině u lesa šťavnatku granátovou a papouščí — Hygrocybe punica Fr. a psittacina (Schff.).

Jindřich Vodička:

Podzimní houbová žeň v království nafty.

Naftové území v okolí slovenských Gbel je pokračováním jihomoravských písčin a také zde tvoří váté písky hojné přesypy (duny), navršené prudkými větry v době poledové, dnes namnoze již zarostlé borovými a dubovými lesy. Mezi nimi, tu ojediněle, tu v celých skupinách, tyčí se trámoví těžebních olejových sond, jejichž čerpadla, ozývající se volným klapotem, čerpají naftu do podzemního potrubí. Měl jsem příležitost navštívit tento zajímavý kraj v říjnu 1953 za suchého a ne právě teplého počasí a velmi mne překvapilo, že jsem za tak nepříznivých okolností ani jako houbař neodešel s prázdnou. Podzimní úroda houbová se tu však soustředila jen na okrsky zcela omezené, kdežto jinde, i když se prostředí zdálo pro růst hub příznivé, bylo hub jen velmi poskrovnu. Tento podivný zjev nesouvisí tak s mykorrhizou, jako spíše s geologickou stavbou půdy. Pod vrstvou písku v hloubce od $^1/_2$ až do několika metrů nachází se vrstva nepropustného šedého jílu; tam, kde se blíží povrchu, stačí udržet v písku dostatek vlhkosti i za suchého počasí. Bývá tomu tak buď v přirozených sníženinách nebo i v jamách zbylých po těžbě písku.

Poměrně nejlépe se dařilo houbám na travnatých světlinách v mladých borových porostech. Zdaleka zde skvělou červení svítily překrásné skupiny *muchomůrky červené*, z nichž některé mladé plodnice pozbyly při prodírání vrstvou písku bílých útržků celkové plachetky. V jejich sousedství se krčily v trávě v těsných skupinách hojné plodnice *klouzku obecného*, známé, velmi chutné podzimní houby, a velké masité plodnice *ryzce pravého*, odrůdy borové (Lactarius deliciosus L., var. pini VASS.). V této společnosti není vzácná *holubinka namodralá*, méně časté jsou již *muchomůrka citronová* a *lakovka laková*. Ve vyjeté koleji písčité lesní cesty začervenají se pojednou líbezné kalíšky *kustřebky pomerančové*, doprovázené roztroušenými plodničkami *pýchavky bradavičnaté* a trubičkami *stročku rohového*, z blízkého křoví se prozradí zápachem *hadovka*. Na světlinách smíšených porostů se vypíná pyšně *bedla vysoká*, sem tam krčí se v trávě zářivě bílý *žampion ovčí*. Všimněme si i pařezových hub; z nich jsou nejnápadnější objemné klobouky *čirůvky červenožluté*, přitisklé k pařezům borovým, drobné plodničky *třepenitky svazčité* a *makové* a ovšem i bohaté trsy *václavky* na pařezech různých stromů. Překvapí nález *jelenky zrnité* v této pozdní roční době.

Houbová žeň byla tedy nad očekávání bohatá. Něčeho z ní použila naše kuchyně, největší část však byla ozdobou naší ostravské vitrinky, když už podzimní sucha úrodu hub v lesích ostravského okolí povážlivě decimovala.

A. Otáhal:

Dva šťastné dny.

Původně chtěl jsem napsat o svém šťastném dnu 13. IX. 1952, ale v zápětí přidružil se k němu den 21. IX. 1952. Začnu tedy prvým. Spěchal jsem z hub před blížící se bouří. Při sestupu po příkrém svahu musil jsem se opřít o hůl. Sotva jsem tak učinil, zakouřilo se od hrotu hole. Pohlédl jsem, je-li tam pýchavka, ale ničeho jsem neviděl. Z čeho tedy vyšel onen obláček dýmu? To by tam snad mohla býti hvězdice, ale tu jsem ještě nikdy nenašel. Nestaral jsem se již o bouřku, a ač se silně setmělo a v lese bylo značné šero, začal jsem prohledávat místo, z něhož vyšel obláček dýmu. U hrotu hole byla skutečně hvězdice smrková — Geaster coronatus, přitlačená u kořene smrku. Našel jsem celkem 6 plodniček. Zmoklý, ale veselý, spěchal jsem ke stanici. Ve vlaku mohl jsem si hvězdice dobře prohlédnout a potěšit se jejich krásou.

Druhý den — 21. IX. 1952 — byl šťastnější prvého, i když jsem se o své

štěstí velmi rád podělil s přítelem Veleckým. Bylo to vlastně jeho zásluhou, že jsem našel další hvězdice. Vyzval mne, abych s ním šel na houby do »jeho míst«. Krásné počasí a bohatá úroda hub vyvolaly i radostnou duševní pohodu. Náhle jsem se zastavil (a myslím, že se ve mně na okamžik všechno zastavilo!) při pohledu na překrásnou, čerstvě rozloženou hvězdici. Po chvilce ztrnulosti zavolal jsem na přítele Veleckého. Volal jsem asi nějak podivně, neboť rychle přiběhl v domnění, že se mi něco přihodilo. Když jsem mu ukázal prstem na hvězdici, která v tlumené záři slunce svítila jako zlatá korunka na hlavě pohádkové bytosti, sepjal ruce a v jeho tváři se zračilo pohnutí. S jakousi posvátnou vážností poklekli jsme k našemu štěstí. A bylo štěstí tolik, že stačilo pro oba! Bylo tam 7 hvězdic červenavých (Geaster rufescens) od kulaté ,ještě uzavřené, až po starou, vlivem počasí poškozenou. Celý koloběh života této tak zajímavé houby byl před našimi zraky. Něco tak krásného podaří se snad jen zřídka shlédnouti. Po chvíli sebrali jsme všechny plodnice, ze kterých jsme vyprášili co nejvíce výtrusů. Ale museli jsme ještě jednou pokleknout, neboť o několik kroků dále našli jsme ještě 3 plodnice, tedy celkem 10. Doma jsem zjistil, že kulatá okrovka nejmladší hvězdice je prasklá. Do rána se trhlina mírně zvětšila a rozevřela se do tvaru písmene T. Druhého dne začala hvězdice sesýchati. Domnívám se, že uzavřená hvězdice, vyňatá ze svého živného podkladu, nerozevře se, i když je chováme ve vlhku. Potřebuje asi velmi mnoho vody, aby roztrhla kožovitý obal, který za vlhka je vláčný, ale zaschlý tvoří pevný krunýř, svírající houbu.

Hvězdovky — hvězdice mne velmi zajímají. Našla jsem na podzim 1953 jejich růstiště (Nové Město n./Met., Obora). Budily pozornost jak v naší školské výstavce, tak na mé výstavce v Opočně! L. Sochorová.

Bohuslav Ježek:

Houby v kuchyni a spíži.

V kuchyni používám hlavně těchto úprav: 1. Smažená směs. 2. Řízky (nejlepší z much. načervenalé, bedly, hřibu). 3. Houbový salát-směs. Pro zimní dobu konservuji houby nakládáním do octa. Nakládám je jednoduchým způsobem do obyčejných sklenic (i pětilitrovek). Užívám k tomu účelu všech hub, nejen mladých, ale i starších. Větší nakrájím na menší části. Očištěné vařím $^1/_2$ hod v osolené vodě. Po půl hodině je vyjmu, připravím láhev s kořením a vařím znovu $^1/_4$ hod. v nálevu. Horkými houbami i s nálevem plním připravené sklenice. Po naplnění ováži celofánem.

Příprava nálevu k nakládání: 1 díl 8% octa, dva díly odvaru z hub (vody, v níž se houby vařily), sůl (podle chuti), cukr (asi tolik co soli), cibule, bobkový list, pepř. Kromě tohoto základního koření je možno přidat další podle vlastní chuti. Zbytek odvaru z hub, který nepotřebuji do nálevu, zpracuji dalším vařením na houbový extrakt, takže nic nepřijde na zmar.

Uvedený způsob nakládání hub se mi velmi osvědčil. Houby se nekazí, neslizovatí (příliš) a i ve směsi zachovávají jednotlivé druhy svoji charakteristickou chuť. Po otevření sklenice není třeba spotřebovat celý obsah najednou. Jsou-li houby ponořené, vydrží i otevřené velmi dlouho. Za nejdůležitější věc při přípravě pokládám ředění octa s odvarem z hub (ne vodou), poněvadž žádné jiné koření nemůže naloženým houbám dodat tak jemnou a tak rozmanitou příchuť jako právě odvar z různých druhů hub. Na vzhledu sice naložené houby trochu utrpí (tekutina není čirá, průhledná), ale chutí to mnohokrát vynahradí. Za nejlepší houbu k nakládání do octa pokládám slizák mazlavý (Gomphidius glutinosus). Žádná jiná houba v octě se jí nevyrovná.

Pozn. red.: Žádáme spolupracovníky o sdělení nových, původních receptů.

Jindřich Sezima: **Pěstujeme si dřevomorku?**

Культивируем грибы портящие деревья.

Dřevomorka domácí (Merulius lacrymans) vyskytuje se hlavně v našem pohraničí v stále povážlivějším množství a tropí škody na našem národním majetku a hospodářství. Namáháme se všemožně, aby bylo surovinami hospodařeno jak náleží, zdůrazňujeme tiskem i propagačními akcemi »Týdne lesů«, jak šetřiti dřevem. Naše děti sbírají starý papír, aby se ušetřilo dřevo, protože válkou vybrakované lesy volají po nižší těžbě, ale dřevomorku si nasazujeme do budov, dokonce i do novostaveb.

Byl jsem před časem požádán přírodovědeckým oddělením Severočeského musea v Liberci, abych určil houbu, která natropila velké škody v lesních stavbách v okolí Mimoně a Doks. Bezpečně jsem poznal dřevomorku, na kterou jsem dále soustředil svoji pozornost. Zjistil jsem, že v samotném Liberci je dřevomorka rozšířena velmi povážlivě a že se vyskytuje i v budovách poměrně ne starých. Nejčastěji je tato houba zavlečena do budov palivovým dřívím z bouraček, nebo použitím dřeva z bouraček k adaptačním pracím. Se dřevem infikovaným dřevomorkou dostanou se výtrusy tohoto škůdce do domů, nedostatečně udržované střechy a okapní žlaby se již postarají o ostatní. Dobré životní podmínky jsou často připravovány již na stavbách, zvláště těch, které jsou prováděny svépomocí nebo brigádnicky lidmi, kteří nemají potřebných znalostí o dřevomorce. Pro násypy pod podlahy adaptovaných budov i novostaveb bývá používáno škváry z hromad ležících na ulici, zavátých sněhem, promrzlých a vlhkých. Škvára na ulici bývá znečišťována od psů a také dělníci na stavbách často konají svou malou potřebu do násypů. Tím se přímo tvoří potřebné, mírně kyselé prostředí pro vzrůst dřevomorky.

Dřevěné lesní stavby a podobné srubové stavby na venkově, bývají montovány na podezdívkách čerstvě zbudovaných, ještě vlhkých a neisolovaných proti vlhku. Používáno je dřeva vlhkého, často i čerstvě poraženého, které nemohlo dostatečně vyschnout, a zapomínáno je přitom i na ochranný nátěr fungicidním prostředkem, který má dřevo proti houbám chránit. Pro různé adaptace i novostavby hlavně na venkově bývá nyní často používáno dřeva z bouraček, hlavně trámů, ze kterých někdy bývá hnilobou zachvácený konec prostě odříznut. Je zapomínáno, že hniloba dřeva je způsobena vždy dřevomorkou a že dřevo, hnilobou zachvácené, je houbou infikováno.

Počáteční vývoj dřevomorky děje se uvnitř infikovaného dřeva a proto ujde naší pozornosti. Houbu můžeme objevit až v dalším stadiu jejího vývoje, když se ukáže na povrchu dřeva v trhlinách, ve spárách mezi prkny, v zářezech nebo na čelech trámů. Prozradí se bílými tečkami a nikterak nápadnou bělavou plísní, která postupně zhoustne a utvoří šedavě bílou papírovitou blánu, která se paprskovitě rozšiřuje do tvaru vějíře. Houba se velmi rychle šíří pomocí pletiva všelijak zkroucených slabších i silnějších kořenovitých provazců, které se šíří nejen po okolním dřevě, ale prorůstají i zemí, dokonce i zdivem a pronikají někdy i do sousedních budov. Ve dřevě, které je zasaženo těmito provazci, proniká houba pod povrch — a je-li dřevo suché, dopraví si potřebnou vodu provazci. Má-li dřevomorka možnost, tvoří plodnice. Bývá to terčovitý koláč v průměru někdy až půl metru, uprostřed svraštělý, rezavě hnědý, se zduřelými bílými nebo nažloutlými okraji a s kapkami vody na povrchu. Při dotyku okraj houby zprvu růžoví, později hnědne. Každá plodnice vydá obrovské množství spor, které se pak šíří do okolí a infinfikují nová dřeva houbou. Dřevo bývá obyčejně houbou zničeno před vývojem plodnic, neboť houba z něho žila. Dřevo ztrácí pevnost, stává se lámavým a postupně nabývá leskle hnědavé barvy. Zmenšuje svůj objem, praská napříč a posléze se rozpadá na drobné kostky, které lze v prstech rozmělnit na prach. Zachvácené dřevo vydává na poklep tlumený zvuk, prkna se bortí.

Vyhubení dřevomorky, která se usadila v budově, není lehké a je nákladné. Odstraňování dřevomorky tak zvyšuje škodu, kterou již houba způsobila. Nedokonalé zákroky jsou bezcenné. Vyplatí se proto preventivní opatření ve formě isolace proti vlhku a v nátěru ochrannými prostředky proti houbám. Buďme zvláště opatrní při používání trámů z bouraček ke stavebním účelům a palivové dřevo z bouraček nechme raději srovnané mimo budovu a neukládejme je do sklepů. Houba se lehko do domu zavleče, hůře se jí pak zbavujeme.

Dr V. Dušánek: **Kalamity smrčin způsobené václavkou.**

Бедствия ельников.

V polském časopise »Las polski« byl uveřejněn článek Ing. H. Orłoše, obsahující některé zajímavé názory na známého parasita stromů a současně chutnou a jedlou houbu, náramcovitku václavku — Arm. mellea (Vahl.). Okolnost, že článek byl uveřejněn v odborném časopise lesnickém, naznačuje, že autor vidí ve václavce škůdce lesních kultur, proti němuž nutno ostře bojovat.

Otázka opakujících se škod ve smrkových horských porostech Polska není nová. Existuje již řadu let, ale dosud nebyl nalezen účinný prostředek na její vyřešení. Po důkladném prozkoumání vzniklých škod v několika lesnatých oblastech (Dobromyšl, Berehy, Michova, Starzava), členové komise, která tyto škody zkoumala, došli k tomuto závěru: Původcem škod je houba václavka. Škody jsou způsobovány v souvislých smrčinách na ohromných rozlohách, částečně v místech se smíšenými porosty smrku, jedle a buku. Nejméně odolný je smrk. Jedle a buky vzdorují. Jakékoliv mechanické a chemické metody boje proti václavce jsou neproveditelné, s výjimkou vykácení stromů. Jediný účinný způsob záleží v zavádění odolnějších dřevin než je smrk.

Několik let potom se otázkou kalamity polských lesů zabýval prof. R. Falk, německý fytopatholog. Výsledky jeho výzkumů potvrdily výše uvedené nálezy komise. Byly konány pokusy, spočívající ve vápnění kmenů a kořenů napadených stromů. Sledována zde byla hlavně změna kyselosti na reakci alkalickou, jež je pro vývin hub méně příznivá. Výsledky pokusů však byly neuspokojivé. Problém zůstal nevyřešen a po válce se vynořil v neztenčeném rozsahu: vypracovat metodu obnovy zamořených porostů a zabránit opakování kalamit.

V lesnické pathologii je václavka — Armillaria mellea (Vahl.) odedávna známá jako parasit a současně jako saprofyt. Na jehličnatých stromech se vyskytuje spíše jako parasit a na listnatých jako saprofyt. Nejméně odolné druhy z listnatých stromů jsou bříza a habr, z jehličnatých borovice a smrk. Ze všech druhů bývá však václavkou postižen nejvíce smrk. Domněnky, jež se v literatuře vyskytly, že existuje václavka parasitická a saprofytická (snad ve dvou formách), je třeba správně vysvětlit: václavka saprofytická a parasitická je jeden a týž druh. Ta, která vytváří plodnice, na př. kolem vykáceného stromu, vyvíjela se napřed jako parasit a strom zahubila. Ona pak, jež se vyskytuje pod kůrou, ve dřevě stromu živého, stane se saprofytem a vytváří plodnice. Z toho vysvítá, že zde nejde o činnost nového druhu škodlivé václavky, ale podstata je v tom, že člověk nešetrným, loupeživým hospodařením po dobu několika desítiletí vytvořil příznivé podmínky k hromadnému vývoji tohoto parasita, vždyť ve velkých plochách založil čisté lesní porosty smrkové, jež nejsou odolné vůči václavce. Tím se tato rozmnožila v nebývalém měřítku.

Konečně je třeba uvažovat o tom, zda by bylo možno nalézti nějaký lepší a účinnější způsob boje proti václavce. Zdá se, že rozřešení spočívá jen v pěstování nové, odolnější odrůdy smrku. Používání již výše uvedeného vápna, případně jiných chemikálií, nezdá se dosti účinné a vhodné, ježto podhoubí václavky proniká do hloubky dřeva a je těžko zasažitelné. Mimo to vzniká oprávněná obava, že účinkem chemikálií by se silně poškodil, případně uhynul i strom spolu s ostatní, k životu lesa nezbytnou vegetací.

Dr F. Smotlacha: **I. Královéhradecko vysychá.**

Na svých přednáškách, v našem časopise, také jinde déle než 30 let — ale marně znovu a znovu upozorňuji, že Hradecko nepochybně vysychá. Za mého mládí byla v něm provedena regulace Labe, Orlice a všeobecná meliorace a voda se od té doby co nejkratší cestou odvádí do Německa, kde v Hamburku si z naší labské a orlické prsti zakládají zahrádkové kolonie. Hradecko mělo za mého mládí každým rokem velké povodně. Červené vody labské a žluté orlické se tu na jaře rozlily a celý kraj přirozenou cestou zúrodnily. Luka a pole při nich se napřed daleko široko zavodnila a pohnojila a pak teprve se voda stáhla do řečiště a odešla do Německa. Více jí zůstalo u nás v jezerech, nádržích, bažinách, náhonech a pod. V létě i za největších veder, přišel-li od západu malý mráček, doplnil se na Hradecku parami z Labe a Orlice i z příslušných nádrží a jiných zřídel, bohatých na vodu, a proto pěkně pršelo. Dnes tento mráček letí dál, neboť tu není par z hradeckého Polabí, trochu se doplní dále nad lesy orlickými a trochu z něho i zaprší, ale je to daleko na jih a východ Hradce a jen zcela mírně. Proto vysychá Hradecko, ale také celé Krkonoše a Orlické hory. Spodní vody všude v celém Polabí a Poorličí, na př. v lesích, se snížily. Můj hlas před 30 lety nebyl zbytečný, ale nadarmo. Hradecko již 50 let postupně vysychá. Na celé přírodě je to znát.

Proč o tom píši do našeho časopisu? Proto, že je to otázka i celého života v přírodě nejen na Královéhradecku, ale i v celých severovýchodních Čechách, a poněvadě podobně se tak děje i v širém okolí Prahy a, jak víme, i na Moravě, je to otázka celé ČSR. Pro nás především je to otázka života hub, které v důsledcích toho na Hradecku se mění a v některých druzích i ztrácejí (na Pražsku se stala na př. vzácnou císařka), ale také otázka všeho ostatního živého v naší přírodě. Je to otázka biologů, botaniků, zoologů, mykologů, agronomů, odborníků lesních, ovocnářů atd. Podrobný článek o celé otázce poslal jsem již v září 1953 do »Pochodně« v Hradci Králové. Pro náš časopis by byl příliš dlouhý. Mám i dodatek k onomu článku, t. j. návrh, jak alespoň částečně odpomoci: Sázeti všude, kde je možno, stromy. Zavésti všude v lesích, lukách, v polích u cest, ve vesnicích na potocích a všude tam, kde voda má své prameny stále se zmenšující, opatření k záchytu vody, všude nádrže či haltýře. Obnovit rybníky. U Opatovic n/L. zařídit případně přehradu Labe, která by na jaře mohla být po nějaký čas zvýšena, aby se tu voda zachytila, vystoupila a zavodnila opětně luka a pole kolem Labe, která dnes chudnou, neboť mají jak nedostatek vody, tak nedostatek přirozeného hnojení, které jim dříve na jaře dodávala voda labská a orlická, naplněná prstí a humusem. Tato přehrada by posloužila také městu Hradci jakožto zdroj elektřiny, které se nyní na Hradecku tolik nedostává. Na velkou potřebu Hradce po této stránce nepostačí malé elektrárny, jaká je na př. u Moravského mostu na Orlici v Hradci Král. Přehrada v Opatovicích by tu pomohla nejen Hradci, nýbrž i celému kraji. A podobně je třeba pomáhat v celé republice.

Sázejme lesy, jichž půda je plná podhoubí; tím zabráníme i erosím, které berou prsť z polí na svazích do potoků. Ta pak vlivem jednostranné regulace našich vod rychle spěje do Hamburku, kde si v ní v labské deltě každoročně zakládají nové přeúrodné zahrádky.

РЕЗЮМЕ.

Д-р Ф. Смотлаха обратил внимание уже в 1927 г. в «Кралевоградецком журнале» на то, что Кралевоградецкая область вместе с горами Крконошами и горами Орлицкими обезвоживается и высыхает.

Он установил, что причина этого явления в недомышленной, поспешной регуляции рек Лабе (Эльбы) и Орлицы и одновременно мелиорация полей, лугов и лесов, при которых вся вода была отведена в ручьи и реки а с ними самым кратким путем в Гамбург и в море.

Вследствие регуляции рек исчезло весеннее половодье в Карловоградецкой, которое представляло собственно наводнение приносящее кроме влаги и урожайный гумус, на котором заводятся в настоящее время в Гамбурге ежегодно новые колонии огородов.

Смотлаха установил высыхание Кралеводградецкой области наблюдая понижение уровня грунтовой воды и изменения в росте грибов. Он предложил уже в 1927 г. способы отстранения этого недостатка и повторяет свои предложения и в настоящее время.

RÉSUMÉ.

M. Smotlacha a attiré l'attention du public déjà en 1927 sur le fait que la région de Hradec Králové y compris les Monts des Géants se désséchait. Ce tarissement est la conséquence inévitable de la régularisation de l'Elbe et de l'Orlice ainsi que de l'amélioration des champs, des prairies et des bois. Ces aménagements ont écarté complètement les inondations printanières qui aportaient chaque année à la fois l'humidité et l'humus fertile.

Dr Karel Hilgartner.

II. Houby dřevokazné s jiného hlediska.

Studium hub je dosud jen v počátcích. Dosud se studují hlavně jen floristicky. Studují se znovu a znovu jen druhy, řadí se do nových rodů, čímž vzniká řada nových jmen. To je pro theoretiky, sedící za stolem a píšící o houbách z bohatých pramenů floristických a systematických, hlavní a nejdůležitější prací. Na to, že to mate lid, který se musí zabývat novými jmény, vědec se neohlíží. To, co bylo starým systematikům důvodem k rozdělení na podrody, toho se leckde využívá ke tvoření nových rodů a hlavně nových jmen, kde je ovšem připojeno i jméno autora. Ten tím dosahuje snadno slávy nejen doma, ale i v celém světě, kde dovede svou jménotvornou vědu uplatnit. Ale praktičtí houbaři naříkají.

Tedy floristika a systematika, a naší zásluhou otázky otrav houbami kvetou. Avšak život hub a jejich podrobná sociologie, což vše je pro jejich poznání nesmírně důležité, se nestuduje, nesleduje, je v plénkách. To co se v těchto otázkách dnes děje, je jen malý začátek. A to neplatí jen o nás Češích, (kde na př. Smotlachův Mykol. výzk. ústav a Čs. myk. společnost, které v těchto otázkách pracují od r. 1909 soustavně, a které ač vaří jen z vody, t. j. nemaji k tomu ani prostředků, ani placených sil, přesto tu udávají od začátku směr.) nýbrž i o jiných národech. Měli bychom se říditi v tomto směru Sověty, které chtějíce ve všech oborech lidského vědění míti důležité místo, i studiu hub se mnoho věnují. A vzpomeňme tu i Poláků, kde s. Ing. Orłoś koná přímo divy ve výzkumu hub, jak je viděti na př. z jeho článku, který jsme přinesli.

Tento počáteční stav života hub a jejich sociologie na př. v lese, přináší neblahé důsledky v oceňování hub. Dosud se marně namáháme, aby jedlé houby byly využity pro náš pracující lid, jemuž se jich naprosto nedostává, neboť je nedovedeme zachytit a vysbírat, když plně rostou. Stejně je tomu s houbami jakožto krmivem pro domácí zvířata a to zejména pro vepře. Krmiva pro vepře se nám nedostává, ale hub se dosud dostatečně nevyužívá.

Více než o houby jedlé stará se dnes naše praktická veřejnost a inteligence, zejména lesnická a zemědělská, o houby škodlivé, zvláště lesu, sadům a dřevu. V tomto směru se u nás pracuje podobně jako ve floristice a systematice. Ne houby dokonale poznat po stránce života a vzhledem k jejich, řekněme poslání v přírodě, nýbrž jen úzce je posuzovat a zkoumat, kde škodí stromům, lesu, dřevu atd.

Chyby a nedostatky výše uvedené byly omluvitelny v dřívějších dobách, kdy ve vědě vládl idealismus vedoucí k anthropomorfismu, že všechno je stvořeno k prospěchu (anděl), nebo ke škodě (ďábel) člověka. Když jsem začal r. 1905 přišed na univ. K. pracovati vědecky v houbách, bylo uznáváno

jedlých hub asi 50, jedovatých 200 a ostatních 1200 druhů byly prašivky, do kterých se tehdy kopalo a někde, kam nedošla naše nauka, kope se dodnes. Věřilo se, že prašivky jsou postiženy prašivinou (t. j. výtrusným prachem, o němž se tehdy nevědělo), a že to ďábel nalíčil na člověka. Stejně mně vysvětlil můj děd, když mne v osmi letech přivedl do velkého lesa (u chalupy jsme měli jen les malý, ale na houby bohatý) slizák mazlavý, který jsem pokládal za loupák či klouzek borový (B. luteus L.). Řekl mi, že je to nebezpečná prašivka, které dal ďábel podobu klouzku. Myslím, že každý pochopí, jak jsem měl těžkou práci, přesvědčit náš lid, že jedlých hub je 1200 a požívatelných 1700 druhů, kdežto jedovatých nebezpečných asi 20 a podezřelých z jedovatostí pouze 130. (K nim patří i houby jedovaté, ale člověku ne nebezpečné.)

Velice mě vždycky mrzel chybný názor veřejnosti (často i odborné) o houbách, když jsem v biologii, která je základem mých studií ve všech oborech, v nichž pracuji (zejména působením prof. Vejdovského, Němce a pak svou vlastní snahou) silně tak pokročil, že jsem sám od sebe z dřívějšího svého stanoviska idealistického přešel k materialismu a dialektice, aniž bych si to sám zvlášť cenil, a nějak se tím honosil, neboť jako biolog musel jsem materialismus a dialektiku pokládat za samozřejmost a za jedinou formu skutečné vědy. To mělo velký vliv na moje názory v mykologii. Proto jsem začal velmi záhy a velmi důkladně s zabývati životem hub a také jejich sociologií, čímž jsem zjistil jejich velikou souvislost s růstovišti (biotopy) a tedy i s lesem, polem, loukou, sadem atd. A tu jsem přišel na mnoho nesprávností v posuzování hub vzhledem k jejich vlivu na les, stromy, dřevo. Četl jsem již tehdy hrůzostrašné oceňování některých hub, jako největších zločinců naší přírody. Četl jsem to zejména o dřevomorce, václavce, choroši celoročním, choroši třešňovém (odrůda Fomes ignarius L.). Čtu to po 40 letech znovu a znovu, neboť většinou se vše o houbách opisuje, přepisuje hlavně kosmopoliticky (z cizí literatury a pro cizí literaturu) a uvedené houby jsou stále jen zločinci.

Nechci samozřejmě nějak chránit uvedené druhy a také jiné, které opravdu více méně za jistých okolností (ty je třeba dobře znát) škodí lesu, stromům a dřevu, ale je nutno se na ně dívat materialisticky a dialekticky, jak jsem se na ně začal dívat před 40 lety a jak má býti i dnes moderní. Posuzovat je klidně, sledovat jejich původní úkol v přírodě a sladit se zájmy člověka. Jen klidným vědeckým posuzováním lesních hub a jejich dialektického spojení s lesem a lesními stromy můžeme správně posoudit i jejich hodnotu praktickou a ze škůdců učinit případně cenné složky naší přírody. Tak ku podivu choroše s velikými dřevnatými plodnicemi (Fomes, Trametes atd.) byly mi r. 1953 označeny jedním naším výzkumným ústavem jako cenné isolační hmoty, které dobře konkurují při určitých způsobech upotřebení dováženému a drahému korku. Ústav ten se mne ptal, zda by nebylo možno choroše s dřevnatými plodnicemi pěstovat. To je myšlenka dneška a ne houby stále jen pokládat za zločince! Vzpomeňme na námel, kdysi zločinec působící otravy člověka i domácích zvířat, dnes zlato, které sám náš stát s úspěchem si pěstuje. Uvědomme si, že všechny tyto houby, stejně jako les, stromy a dřevo, byly na zeměkouli dávno před námi a před člověkem vůbec, a odtud třeba vycházet. Nemyslit., že houby byly stvořeny ku prospěchu nebo škodě člověka. Ty mají v přírodě svůj původní úkol, který ovšem člověkem byl často pozměněn, čímž se tyto houby dostaly s jeho zájmy do sporu. Stojím tu samozřejmě za člověkem, ale třeba být, když už v tomto sporu jsme jako badatelé i soudci, soudci spravedlivými. Můžeme zde sledovat jen několik málo druhů hub.

O dřevomorce (obecné)

S touto houbou setkal jsem se již r. 1901, jako hlavní cvičitel Sokola ve Třebši (dnes část Hradce Kr.). Tamní Sokol jsem založil a po stránce kulturní vedl, hlásaje nekouřit, nepít (a proto jsem r. 1902 naprosto bezdůvodně v sextě

na gymnasiu v Hradci propadl.). Tehdy jsme cvičili v hostinci u Machků (Nováků) ve starém tanečním sále. Jednou se s námi propadlo velké podium (hrálo se také na něm divadlo) a tu jsem zjistil, pod celým podiem útvary dřevomorky domácí, podobné peřinám a polštářům. V důlkách na povrchu tohoto podivného útvaru, byly kapky zahnědlé tekutiny (proto se jmenuje Merulius lacrymans (Wulf.). Tam se také tvořily výtrusy, které se jen těžko mohly dostat do světa, poněvadž byly kryty podiem. Již tehdy jsem poznal, že dřevomorka se šíří vehementně svým podhoubím, kterým zasáhla do celé podlahy nejen hlavního sálu, nýbrž všech místností ostatních. Chyba byla ve vlhkých základech částí sálu, kde bylo podium. Tam podlaha nemohla býti větrána, když byla krytá, a vlhkost půdy se plně uplatnila. Bylo nutno všechny podlahy vybourat, všechno vysušit a důkladně provětrat. Sokol se přestěhoval do školy. Dva roky trvalo, než hostinec byl plně obnoven, při čemž v hostinských místnostech místo prken byly dány dlážky. Stavební odborníci řekli, že to byla vina původních stavitelů, kteří nezajistili dokonale suché základy a nezabránili, aby voda za dešťů do základů a do podlahy se dostala. Prostě vina tady byla na lidech. Vždyť v sále, který má vlhkou podlahu, i kdyby tam houba nebyla, není zdrávo.

Samozřejmě, že jsem se s dřevomorkou setkal od té doby mnohokrát, a to jak v Praze, tak na svých přednáškách a výstavách na různých místech v Čechách a na Moravě a také za své válečné služby za první světové války. Proto jsme mohli již ve svém fotogr. atlase Němec-Smotlacha: »Naše houby«, který vydal Kočí r. 1918 a 1919 ve dvou dílech, přinésti pěknou fotografii dřevomorky a její stručný, ale zcela výstižný popis, kde je vše důležité obsaženo. Moje bezpl. houb. poradna (Myk. výzk. ústav zal. r. 1909), měla od svého začátku do dneška daleko přes 100 porad ve věci dřevomorky. Uveďme nejvýznačnější případy.

1. Roku 1932 pořádal jsem kurs a výstavu ve Slaném (vše řídil náš čestný referent A. Horák, známý svými recepty, kterých již tehdy měl mnoho. Při vycházce jsme nalezli u jednoho z tamních domů venku na železném příkrovu sklepního vzdušníku krásně zbarvený škraloup, utvořený ze stromatického podhoubí (povrchové plodnice) dřevomorky. A ve sklepě zjistili jsme skutečně, že tam řádí dřevomorka a našli jsme její pravé plodnicové polštáře. Bylo nám řečeno, že to zavinila vlhkost sklepa, který měl dřevěnou podlahu a dřevěné roubení. A mně vysvětleno, že je to vinou chybné stavby.

2. Ke konci okupace nebo brzo po ní byl jsem zavolán svým spolupracovníkem z Vysokoškol. sportu, který byl inženýrem u stavebního odboru města Prahy, k dřevěným nouzovým barákům ve Strašnicích. Baráků bylo 10. Všechny byly obydleny až na krajní, který byl používán na schůze a na stravovnu. Obava inženýra z dřevomorky byla správná. Nedaleko vchodu do baráku v pravém rohu zjistil jsem dřevomorku venku mezi dřevem a cihlami. Tvořila tu zase pestrý, pěkně zbarvený škraloup (povrchová plodnice), který svými přehojnými výtrusy ohrožoval okolí. A příčinu dřevomorky jsem zjistil hned na první pohled, když jsem vstoupil do baráku, který byl jinak pěkně a solidně vystavěn. V pravém rohu baráku stála na dřevěné podlaze kamna a tam se vařilo jídlo pro stravovnu. Hranici do vnitřní prostory baráku tvořily sudy s vodou a vlhkými odpadky z jídel. Byl tu i vodovod s umývadlem a se vším příslušenstvím. Vše bylo na dřevěné podlaze. Celý kout byl plný dřevomorky, která odtud se rozběhla do podlahy celého baráku. Nařídil jsem nemilosrdně všechno vybourat, vysušit, neboť bylo nebezpečí, že se dřevomorka dostane i do ostatních 9 baráků. To se do té doby nestalo, protože mezi tímto barákem a následujícím byla kompaktní hráz hlíny 3 metry široká. Kdo chce zde vinit dřevomorku? Myslíte, že pobyt v baráku, kde celý kout je vlhký, naplněný vlhkými odpadky, je zdravý? Vždyť dřevomorka tu zastává zdravotní policii!

3. R. 1937 byl jsem zavolán do sklepa senátní budovy v Praze III., kde hluboko pod zemí, v části sklepa, sloužící za sklad dřeva a uhlí k vytápění, se dřevomorka rozšířila ve velkých polštářovitých útvarech nejen po dříví, nýbrž po uhlí, které ku podivu pronikla a porostla stejně jako dřevo. Viz obrazy 12, 13 v ČČSH r. XXIV. Patrně jí v nouzi i hnědé uhlí skýtá potravinu — lignin. Bylo nutno vše ze sklepa vybrat ven na vzduch a vysušit a stejně i sklep, který bylo nutno dobře vydesinfikovat.

4. Zde mohu uvést dva zajímavé příklady ze stavitelství, jsou si podobné. Stavitel vystavěl domek, který měl majitel zaplatit. Ten protestoval, neboť zjistil, že v podlahách domku je houba, t. j. dřevomorka. Tvrdil, že stavitel mu vybral místo, které je vlhké a že neučinil žádná opatření, aby vlhkost byla odstraněna, aby se stavělo na suchu. Musil jsem mu přisvědčit. Podlahy v přízemních světnicích byly postiženy, stejně jako dřevo ve sklepě, dřevomorkou, která z vlhkých koutů stavby postupovala. Jest zřejmo, že tu není vinna dřevomorka, nýbrž stavitel, který měl buďto vybrat pro domek místo suché, anebo když bylo nutno stavět ve vlhku, měl se postarat o to, aby vlhkost byla odstraněna. Druhý případ jest nápadnější. Dělník dal si z úspor vystavět domek na svém staveništi (oba případy jsou z blízkého okolí Prahy). Domek byl vystavěn na suchu a přece na jednom místě se v něm objevila houba. Proto nechtěl domek od stavitele převzít a přišel do mé poradny. Zjistil jsem, že vše zavinil stavitel, který měl velké skladiště stavebních hmot, prken, trámů a pod. A v tomto skladišti byla i hromada trámů a prken starých z bouračky, jako to v takových skladištích, bohužel, bývá a mezi nimi nepochybně byla prkna sice zdánlivě zdravá, ale podle mého soudu přece jen již nakažená dřevomorkou. V prknech naspodu hromady se patrně dřevomorka rozvinula a jak jest jejím zvykem, dostala se, postupujíc zemí, i do skladiště prken zdravých a stačilo, aby stavitel z této hromady vzal jen jedno jediné prkno, slabě nakažené dřevomorkou, což laik ani nepozná, aby podlaha, do které byla prkna vsazena, byla dřevomorkou postižena. Základy a podlahy tohoto domku byly suché, ale dřevomorka si vlhkost našla, vždyť okna v novostavbě byla dlouho za účelem vyschnutí otevřena a vedle dnů teplých, slunečných jsou i dni vlhké, chladné, plné mlh, a podhoubí dřevomorky si vodu i z vlhkého vzduchu může zachytit, a to jí stačí ke vzrůstu. I tento případ nelze klást za vinu dřevomorce, nýbrž staviteli. Dnes bychom řekli, že oba právě uvedené případy jsou nepochybně případy zmetkové.

Dřevomorka (Merulius lacrymans (Wulf.) stejně jako dřevomorka rosolovitá — Merulius tremellosus (Schrad.) jsou houby, žijící v různém dřevě. Dřevomorka rosolovitá v lese na pařezech listnáčů, dřevomorka obecná je dnes výhradně domestikovaná, je houbou domácí, neboť od dávných dob nasadila se do lidských sídlišť, do dřevěných staveb, které dříve byly daleko obvyklejší.

Vyskytovala se vzácně, neboť sídliště lidská byla odlehlá, domky od sebe oddělené. V poslední době však, kdy lidstvo se velmi rozmnožilo a vznikají velká sídliště, často nouzová, tam dřevomorka má větší možnosti a stává se metlou, zvláště vyskytuje-li se epidemicky, jako je tomu dnes právě v Opavě, podle referátu s. Ing. Šafra. Staří stavitelé i prostí lidé venkovští měli o dřevomorce tolik vědomostí, že se snažili ji úplně předcházet. Kde se náhodou objevila, tam všechno zničili, a proto se nešířila. Prostě při menším počtu lidských sídlišť, při větší opatrnosti majitelů i stavitelů usedlostí se dřevomorka dříve nešířila epidemicky, byla jen obávanou pohromou místní, která se dokonale odstranila. Dnes, kdy se staví lidská sídliště v rozměrech daleko větších, a kdy, jak jsme v předu uvedli, opatrnost stavitelů je menší, je nebezpečí dřevomorky zvýšeno. Pamatujme také, že dřevomorka se jen málo roznáší výtrusy, nýbrž hlavně se šíří tím, že místo, kde se usadila, prostupuje prudce svým podhoubím, které všechno pod ní a kolem ní proniká, a

že to je hlavní činitel, který způsobuje na příklad, že všechny sklepy v Opavě jsou jí právě nyní postiženy. Myslím, že není potřebí, abych nakonec psal podrobně o opatřeních proti dřevomorce. Na prvém místě jsou tu opatření preventivní. Suchá stavba, větrat, vysoušet. Pečlivě dbát, aby dřevo do stavby bylo bezvadné, bez dřevomorky. V tom případě, když se vyskytne dřevomorka v sousedství, aby stavba byla tak isolována, aby dřevomorka nemohla tam přejít. Když se někde objeví dřevomorka, pak odstranit vše dřevěné, vše vysušit. Ostatní rady najdete v předchozím článku od s. Ing. Šafra. Byly vysloveny návrhy, aby se proti dřevomorce našel hubitel mezi plísněmi, jako se našlo penicillinum glaucum proti chorobám u člověka. Zde po mém soudu je omyl. Pamatujme, že Penicillinum hubí choroboplodné bakterie, t. j. organismy vývojově nižší, ale že by mohly tyto plísně hubit dřevomorku, která je vývojově vyšší a tak životná, je sotva možné. Ta totiž zahubí podle mého posuzování při svém postupu dřevem sama od sebe mnoho plísní a bakterií. Dřevomorka sama je prostě nesmírně životná, takže hubí a nepřipustí k životu žádné jiné houby ve stavbě. Snad by se naopak přímo v ní našlo spíše antibiotikum proti škodlivým plísním a škodlivým bakteriím.

Po napsání tohoto článku došel mne shodou okolností článek o dřevomorce od našeho dlouholetého spolupr. Sezimy z Liberce. Ten potvrzuje názory inž. Šafra a zvláště pak moje. Proto jej připojuji.

Otázka dřevomorky je stále otevřená. V únoru 1954 měl jsem na př. dvě porady ve věci dřevomorky. Článek Ing. Šafra viz r. XXX.

O václavce, choroši celoročním a smrku.

K dalším »škodlivým« houbám, které jsou špatně chápány, patří *václavka* — A. mellea (Vahl.), kterou vzhledem k její hojnosti plodnic pokládám za houbu užitkově prvotřídní. Jinak je to ovšem s její škodlivostí v lese a v přírodě vůbec. Podle mého pozorování od mládí jeví se mi velmi nepříznivý úsudek o ní v tomto směru přehnaným. Uznávám, že je to *veliký škůdce* našich (i polských) *smrčin,* ale na tom mají vinu dřívější a částečně i dnešní pěstitelé lesa. *Proč se trvá na pěstování rozsáhlých smrkových monokultur?* Vždyť, jak bylo dávno našimi lesníky zjištěno, je to hospodářsky a se stanoviska prospěchu lesa biologicky i sociologicky nevhodné:

1. Smrk není vzdorný suchu, které bývá v posledních desítiletích u nás časté. Tím je přístup všem jeho škůdcům otevřen. 2. Smrčiny podléhají snadno kalamitám kůrovce a mnišky. 3. Kořeny smrku jsou obnažené, všemu snadno přístupné. 4. Snadno poranitelné a opravdu často poraněné. 5. Proto právě může do smrku václavka, choroš (troudník) celoroční a jiní hubní parasiti. Smrk jich má proto nejvíce ze všech našich lesních stromů.

A co václavka? To je jedna z nejživotnějších hub vůbec, která je saprofytem a parasitem zároveň, t. j. jak se jí to právě hodí. Není zde dvou druhů, ba ani ne forem, je tu jedna a táž václavka, ovšem silně živá a energická a podle příležitosti i silně útočná, výbojná a ovšem i proměnlivá. Je to policista, čistič našich lesů. Její zvláštností jsou tahy lesem (sadem, parkem), t. j. obsadí najednou celé velké části lesa, sadu, parku a postupuje dále. Má-li vhodné počasí a růstiště (biotop), kde se může dobře založit a rozvinout, pokračuje svým podhoubím — rhizomorfou — kolem svého základu a zároveň do předu v širokém pruhu určitým, pro ní patrně volným a vhodným směrem a vypátrá a obsazuje přitom, je-li v lese listnatém, všechny zaschlé kmeny, pařezy a kořeny a pomáhá je, což je zvláště při kolíkovém hospodářství potřebné, rozrušovat, odstraňovat. Nedrží se proto na jednom místě. Jde dál. Po dvou, třech letech se objeví jinde. Objeví se za příslušné pohody znovu na stu místech v lese, jímž táhne, a zaplní tu znovu všechny pařezy, staré kořeny atd. Prostě její čištění pokračuje. Tvoří tu pak velké i malé chomáče plodnic, ba rostou ,na př. na malém kořeni, i plodnice jednotlivě. — Někde a někdy, za

zvlášť příznivých podmínek, jsou její plodnice obrovské, jindy a jinde, za podmínek nepříznivých, zakrnělé. Ale je to stále tatáž václavka. Při kontrole jejího policejního tahu v lese listnatém nebo smíšeném zjistíme, že převážně tu žije jako saprofyt a na živé stromy (bříza, habr, hloh, borovice) útočí hlavně jen tehdy, jsou-li zaschlé, poškozené a p., nebo má-li k tomu zvláštní příležitost. Ovšem, přijde-li na smrk, zvláště na poškozený, pak je z ní pravý parasit. Stejně tak v celkové smrčině. Měla-li příležitost se v ní někde uchytit — výtrusy její jsou v celém lese — rozmnoží se stejně jako ve zmíněném lese listnatém. Ale zde napadá hlavně živé kořeny smrků. Přichází do nového živlu, stává se útočnou, opravdu úsilně a výhradně parasitickou, jako by věděla, že smrk do našich lesů, a zejména v monokulturách, dávno nepatří. Je zajímavé, že *smrk je strom v lese, který václavka nesnáší* a proto jej napadá. Zjistil jsem, že na sadě podobně napadá jabloň, zvláště je-li štěpována na moderních měkkých pláňatech.

Dokladem veliké životnosti a saprofytismu václavky je fakt, že za let suchých, jak bylo r. 1947 a 1953, vyrostla václavka ve svém čase i za plného sucha ve spoustě plodnic a to jako saprofyt na pařezech s kořeny hluboko do země ponořenými, pomocí nichž si svým podhoubím vytáhla vodu z hloubky země, kde ještě byla. Za takových let bychom podle umístění plodnic václavky nepoznali, že jde také o parasita, a to někdy tak výbojného. Za let na houby úrodných, když se václavka dostane do smrčin nebo ke smrkům, které parasiticky obsazuje, vytváří tu své plodnice řídce a jen tam, kde je podhoubí její pozastaveno (na př. u suku), a to přímo na živých kmenech a často i vysoko nad zemí. To činí její podhoubí, které roste a žije pod korou smrků ve formě kořenových provazců, tvořic tu *kořenohoubí* čili *rhizomorfu*. Často vyrostou chomáčky plodnic václavky i v korunkách mladých smrčků, obyčejně ne právě bujných; to jsou jen malé ukázky václavky a doklad parasitismu václavky na živém smrku.

Při svém tahu lesem saprofytická václavka napadá všecky pařezy i tam, kde rostou různé choroše, ale pařezy s třepenitkou cihlovou, zápašnou a makovou — Hypholoma sublateritium Fr., epixanthum Fr. et capnoides Fr. nikoliv. Nemyslím, že je tu antibiotikum; jen nedostatek místa. Třepenitky obsazují obyčejně celý pařez, takže václavka tam nemá již místa.

Pěstoval jsem si václavku několikrát na své pokusné mykologické staročeské ovocné zahradě na Kopci sv. Jana (Zámečku) v Hradci Kr. S jednoho místa protáhla celým sadem, odstranila 2—3 zaschlé staré hrušně, švestky. Vytvořila plodnice na všech pařezech, starých kořenech a p. Zde právě jsem si potvrdil, že parasiticky napadá ráda jabloň. Z jednoho pěstění nejvíce roste druhým rokem, kdy se všude podhoubím rozložila. Třetím, čtvrtým rokem zase vymizí. To platí i pro les. Tatáž hnízda václavky trvají i v lese jen 2—3 léta. Pak zmizí, posunou se definitivně dál a jinam. Při parasitickém obsazení smrku žije tu václavka dále, ale také i tu často brzo končí. Při svém konci vytváří nejvíce plodnic. Spousty jich vytvoří zejména na smrku, který usmrtila. Chová se tu jako saproparasitické choroše, jež usmrtivše své hostitelské stromy nebo jejich části, pokryjí je — na rozloučenou —svými plodnicemi (snaha po zachování rodu). Dr Vávra zjistil 15. IX. 1953 v Jiz. horách na starém mohutném mrtvém buku václavku, která tu vytvořila plodnice na celém kmeni od kořene až do vršku koruny. Zdá se, že se spoluúčastnila na jeho postupném usmrcení. Při své životnosti, spoustě plodnic a mnoha místech, kde roste, je pochopitelná proměnlivost václavky. Kdo ji při tomto jejím velkém rozšíření v lete sledoval, musil zjistit, že je tu jen jedna václavka, sice velmi proměnlivá, avšak úplně spojitá ve svých »odrůdách«, formách«, a i v několika Velenovského »nových« druzích. Ty mohou povstati jen tomu, kdo václavku nezná v její rozmanitosti, nesledoval ji po řadu let, a nalezne ji (nebo mu byla donesena) mimo její čas (konec září a začátek října), t. j.

buď na jaře nebo v létě, osamocenou. Tu se objeví různě v menších chomáčcích plodnic, malá, silněji šupinatá nebo lysá, odlišněji zbarvená (žlutá, zelenavá) atd. Ale všechno to je, podle mých pozorování, jedna jediná, silně se měnící a proměnlivá václavka. Proto nelze nové druhy václavky u Velenovského naprosto uznati.

Znovu třeba zdůraznit nutnost dokonalé znalosti velkých hub (Makromycetů) v přírodě, chceme-li je systematicky správně řadit. Velká část nových druhů Velenovského neobstojí při srovnání s druhy základními, většinou ani jako odrůda. Prof. Velenovský psal své velké dílo o houbách na rychlo a hlavně podle hub, které mu byly donášeny nebo které při svých rychlých občasných vycházkách v lese zjistil. Podrobně život všech hub v přírodě nemohl sledovat, vždyť své dílo napsal za pouhých 6 let! Jen tak se mohlo stát, že, jak zjistil Dr Pilát, choroš sírový popsal třikrát čili jako tři samostatné druhy: a) plodnici čerstvou, b) starou, c) středního stáří.

O choroši (*troudníku,* troudnatci) *celoročním, kořenovém* či konečně *vrstevnatém* — Polyporus (Trametes, Fomes) annosus Fr., radiciperda Hartig — není třeba mnoho říci. Je to zlý parasit smrku. Příležitost dělá zloděje. Obnažené a poraněné kořeny smrku dávají mu plnou příležitost k napadení. Vždyť dávají příležitost i houbám naprosto na smrku a v lese nečekaným. Viděl jsem na kořenech smrku jednou i plodnice choroše šupinatého — P. squamosus (Huds.) a sírového — P. sulphureus (Bull.). Také choroš severní — Polyporus (Leptoporus) borealis Fr., troudník (troudovec) vroubený či pásovaný — Fomes marginatus Fr., troudník (ohňovec) borový, odrůda smrková — Fomes (Phellinus) var. picicola, lupeník (lenzovník, trámovka) plotní — Lenzites (Gleophyllum) sepiaria Wulf., napadají na kořenech poraněné nebo aspoň snadno přístupné smrky, ač jsou jinak — stejně jako václavky — aspoň částečně saprofyti. Vhodné změny v pěstování smrku jsou nutné. Zajímavé je, ale zcela pochopitelné, že smrkům, napadeným chorobou, se václavka vyhne. Není to pravděpodobně proto, že choroš, na př. celoroční — P. annosus Fr., obsahuje antibiotikum, které by václavku nepřipustilo, nýbrž proto, že je vstup do smrku (na poraněném místě) již obsazen.

Moje rady pěstitelům lesa v otázce ochrany smrku před václavkou, chorošem celoročním a řadou jiných parasitických hub, smrk napadajících (v tomto směru má smrk u nás naprostý primát) jsou:

A. Pro budoucnost: 1. *Omezit pěstování smrků v monokulturách* a umístit jej do lesů smíšených, listnatých, 2. Dr Dušánek, viz Myk. sborník 1954, radí vypěstovat novou odrůdu smrku, vzdornou václavce. 3. Snad by bylo možné vypěstovat antibiotikum proti václavce, ale z běžných hub, jak jsem naznačil, to sotva bude možné.

B. Hned (napřed pokusně): 4. *Zakládat kultury smrků s ohledem na jeho kořeny.* (Hrobky kolem jeho sazenice dělat větší a širší a nahoře je rozšířit). 5. U starších smrků pokrýt kořeny hlínou, aby byly chráněny.

C. Hned: 6. *Lesní cesty (čárky) ve smrčinách rozšířit a upozornit vyhláškami na vstupech na smrčin, aby byly chráněny kořeny smrků.* 7. Zákaz vozidel ve smrčině mimo cesty.

D. 8. *Vysbírat václavku* a plně ji využít pro kuchyň a spíži našeho lidu, čímž se eventuální škody z jejího parasitismu — doufám — zvláště při opatřeních sub 1—7. plně nahradí.

Když byl již v podstatě napsán tento článek, došla podrobná práce o václavce od Dr Dušánka, jednající o téže věci jako můj článek. Ten jsem proto zkrátil, znovu upravil. Článek Dušánkův je otištěn vpředu.

РЕЗЮМЕ.

Д-р Ф. Смотлаха рассматривает грибы, порсящие деревья; Merulius lacrymans (Wulf.), Armillaria mellea (Vahl.), Fomes annosus Fr. и др.

с иной точки зрения чем большинство нынешних авторов, которые видят в них пагубных вредителей леса и деревьев. Смотлаха судит о них с точки зрения их назначение в природе и находит, что у трех упомянутых видов во вреде, который они причиняют лесу, виновен по большей части сам человек.

У Merulius lacrymans виновен человек своей небрежностью, у Armillaria mellea, Fomes annosus виновен человек своими ошибками при выращивании елей, монокультуры которых являются ошибкой и пережитком. Смотлаха предлагает защищать ель, т. е. охранять ее при посадке и позже ее корни в лесу, т. к. это корни поверхностные, легко уязвимые и доступные заражению.

К этой работе д-ра Смотлахи относятся и предыдущие статьи настоящего выпуска: И. Сезима: Культивируем грибы, портящие деревья, и Д-р В. Душанек: Бедствие ельников.

RÉSUMÉ.

M. Smotlacha a un autre point de vue quant aux champignons qui déteriorent le bois (Merulius lacrymans, Armillaria mellea, Fomes annosus etc.) que la plupart des auteurs contemporains qui les regardent comme ennemis de nos bois. C'est plutôt la faute à l'homme si ces champignons-là causent des dégats. C'est surtout l'idée de la monoculture des forêts d'épicéas qui a fait son temps. Dr Karel Hilgartner.

b) Výzkum základní, místní a časový. Literatura. Lidová jména.

Jan Spálený:

I. Slzečník žlutý.

Bolbitius flavidus (Bolt.), vitellinus (Pers.) — slzečník žlutý sbíral jsem v Jindřichově dne 18. 6. 1951 po dešti, na kompostu a vedle, na starém koňském trusu v trávě u cesty. Je to velmi krásná houba, která se však po způ-

Obr. 9. Slzečník žlutý čili žluťák - Bolbitius vitellinus (Pers.), flavidus (Bolt.).

Obr. 10. Sliznatka (mazavec) mokvavá - Myxacium mucifluum Fr. Jedlý pavučinec, hojný v našich lesích. Podle obrazu Jana Spáleného.

sobu hnojníků brzy rozplývá. Liší se od nich pouze *rezavým výtrusovým prachem a svými žlutými výtrusy.*

Popis: Klobouk z mládí vejčitý, zlatožlutý, později kuželovitě zvoncový, citronově žlutý i šedožlutý s živě žlutým středem, a na konec rozložený, bělavý s rezavým, potrhaným i nahoru obráceným okrajem Je slizký, velmi křehký, blanitě průhledný a skoro až k živě žlutému středu, který je nejpevnější, hustě rýhovaný, 5 cm š. Tř. až 11 cm dlouhý, 2—7 mm tlustý, bledě citronově až citronově žlutý, velmi křehký, dutý a šupinkatý. Lupeny prořídlé, útlé, tenké, k okraji se zužující, citronově žl., později rezavě žluté. Dužnina bledě citronově žlutá.

Houba je uvedena v Smotlachově »Přehledu hub«. Sm. ji zná z našich cest a silnic od r. 1907 a setkal se s ní často i na bojišti za I. světové války, na př. i na Volyňsku (SSSR). Jiný druh slzečníku je popsán a zobrazen v posledním sešitě XXX. M. sb.

II. Myxacium mucifluum Fr.

Myxacium mucifluum Fr. — sliznatku (mazavec) mokvavou, sbíral jsem 26. 10. 1951 v rumburském smíšeném lese, sev. od Jindřichova. Rostla jednotlivě. Nalezená houba měla: Kl. 7 cm široký, velmi slizký, zvoncovitě rozložený, šedohnědý s nádechem fialovým, na okraji *rýhovaný,* tence masitý, skoro průsvitný, za sucha lesklý a hladký. Tř. světle fialový s nádechem žlutým asi 10 cm dlouhý a $1^1/_2$ cm tlustý, slizký, dolů zvolna *zúžený,* hned pod kloboukem *rýhovaný* (dolů). Lupeny přirostlé, široké, *příčně žilkované,* světle červ. hnědé s nádechem fialovým, pak skořicově. Duž. zažloutlá. Výtrusy mandlovité, 13—14μ. Podle Smotlachova »Přehledu hub« je to houba u nás běžná, jedlá, která však jen velmi málo se sbírá.

Pozn. red.: ČMS, MÚ a M. sb. volají své spolupracovníky k podrobnějšímu výzkumu pavučinců — Cortinarii, k nimž patří i jedlý r. Myxacium.

Josef Kozlík:

O houbách lesních mokřin.

Poblíž Krtů u Blatna v záp. Čechách je mokřina v lesní rokli, kterou protéká voda z rybníka. Na sev. straně rokle, porostlé smrčinou, místy s břízami a borovicemi, jsem sbíral nejvíce křemenáče a to v mechu tak vysokém, že

se mi do něho nohy bořily. Na pokraji mokřiny rostly hříbky s velmi dlouhými nožkami, protože vězely v mechu. — U Vysoké Libiny na Královicku je mokřina u rybníka v louce, která se táhne k Zelenému dolu. V této mokřině, vroubené smrkovým lesem s duby a břízami, jsem sbíral křemenáče březové, tmavošedé jako kozáky se silnými nožkami, kozáky, osikáče a ryzce pravé. O taktéž tu rostoucí ryzce kravské, kterým podle prof. Smotlachy říkají Rusové »volnušky«, jsem jako prakt. houbař neměl zájmu, i když je dávno nepovažuji za jedovaté. Kdykoli za suchého počasí byla nouze o houby, šel jsem na ně do mokřin a nikdy jsem se nevrátil s prázdnou.

B. elegans Schum. a B. flavus With. jsou buď jeden druh, nebo jak jsem je označil, dvojdruh (bispecies). Obě hlavní formy našeho dvojdruhu jsou obsaženy u Krombholze (obr.), u Bezděka (obr.), Bernarda, Lohringera, Čelakovského, Bezděka, Macků atd. Psal jsem o nich ve svých Houbách hřibovitých r. 1909/11, v Bayerově Botanice r. 1912/13. Tamní B. elegans, ač je to postavou nepochybně, ukazuje však svou bledě žlutou barvou i na B. flavus. Vidíme, že je tu veliká proměnlivost, která odůvodňuje naše pojetí druhu B. elegans Schum. jako dvoj- nebo trojdruhu. Smotlacha.

Lázně Bělohrad. Posílám Smotlachův hřib hlohový — B. crataegi Sm., břichatý, na klobouku šedý, jinak citron. žlutý. Jedlý jako satan po úpravě, ale za syrova jedovatý. Vyrostl ve vysokém smrkovém lese. 29. VII. 1953

Al. Březinová.

c) Část praktická. Houby člověku prospívající. Úprava hub. Konservace, průmysl a distribuce. Houby jako krmivo.

Arnošt Jech: O jedlosti šupinovky kostrbaté.

Se zájmem jsem četl článek spolupracovníka ČČSH V. Schůta o nepříjemných zkušenostech, které autor získal se šupinovkou kostrbatou, Pholiota squarrosa (Müll.). Ježto redakce ČČSH vybízí čtenáře k podání úsudku o jedlosti šup. kostrbaté, sděluji, že jsem před lety tuto houbu požil ve větším množství a to ve směsi s václavkou — Arm. mellea (Vahl.) a šťavnatkou luční — Camarophyllus pratensis (P.). Každá z těchto tří hub byla ve směsi obsažena stejným dílem. S vajíčky upravená smaženice chutnala výborně a ještě dnes se pamatuji na příjemnou aromatickou vůni, kterou houby při smažení šířily, z níž vynikala právě ona pro šupin. kostrbatou specifická a dosti těžce definovatelná vůně. Připouštím ovšem, že ne každému musí tato vůně býti příjemnou. Houby, které jsme tehdy upravili k večeři, jedl se mnou můj přítel Karel Kalivoda, nynější ředitel šk. v Benešově n. Pl., a i jemu velmi chutnaly. Kdyby tyto řádky náhodou četl, jistě si vzpomene na naše tehdejší pokusy s jedlostí méně známých hub. Smaženici jedla i celá naše rodina beze škody. Od té doby jsem se celkem se š. kostrbatou ve větším množství nesetkal. Ojedinělé nálezy menších trsů jsem však vždy zužitkoval. Moje zkušenosti se šupinovkou jsou tedy dobré. Podle sdělení Dr Smotlachy také jiní š. kostrbatou chválí.

Růžena Vtelenská: Hník inkoustový.

V prosinci 1951 jsme šli s manželem na procházku do Stromovky. Jako obvykle, rozhlížela jsem se po nějakém houbařském úlovku a štěstí mi přálo. Že bylo po dešti, vyrostl tam v trávě mezi keři hník inkoustový — Coprinus atramentarius (Bull.). Některé houby byly již přerostlé se zčernalými klobouky, mnohé byly lidmi pošlapány a zničeny, ale na třech místech jsem jich našla přece jen tolik, že to stačilo na slušnou večeři pro dvě osoby. Sbírala jsem tentokráte jen mladé uzavřené plodnice bez třeňů, a tak hotové jídlo s vejci nemělo černožlutou barvu jako minulý rok, kdy mi po nich bylo trochu nevolno. A mně přispívalo ještě i to k dobré chuti, že jsme měli v prosinci čerstvé houby. Obrázek viz Smotl. fot. »Atlas hub« I.

Václav Novák: **Ještě šupinovka kostrbatá.**

Ke článku ref. Arnošta Jecha o jedlosti šupinovky kostrbaté chci ze své zkušenosti podotknouti, že jsem tuto houbu požil r. 1950 v Železné Rudě na Šumavě a spolu se mnou ještě další čtyři osoby, bez přísad jiných hub, a to připravenou jako smaženice v množství asi 20 dkg syrových hub na jednu osobu. Po požití mně bylo asi 5 hodin těžko v žaludku a ostatní osoby si mně druhý den stěžovaly, že jim bylo taktéž těžko v noci. Ale žádný z nás jedlíků nezvracel, ani neměl průjem, kteréžto oba průvodní příznaky doprovázejí otravy jedovatými houbami. Ani zvýšenou teplotou nikdo z nás netrpěl. Vzhledem k zde uvedeným skutečnostem dospěl jsem k závěru, že š. kostrbatá není jedovatá, ale dosti tuhá, proto tíženi stravitelná, a v trochu větším množství požitá působí při trávení potíže.

Josef Srb: **Hník obecný.**

Suchý podzim 1953 nás houbaře velmi zklamal. Houby rostly, ale jen vzácně tam, kde se udržela vlhkost z letních dešťů. Při své procházce kolem dřevařské ohrady v září nalezl jsem však pod hromadami prken a dříví k svému překvapení celé kolonie statných hníků obecných. Poněvadž šlo o statné bílé tuhé plodnice, sesbíral jsem jich plnou krabici a prvně jsme s manželkou připravovali hníkovou smaženici. Zkouška dopadla znamenitě, houby na cibulkové zásmažce rychle změkly a po přidání vajíčka byl hotový hníkový mozeček. Po stránce chuťové musím prohlásit, že hník obecný je houbou velmi chutnou, a to jak ve smaženici, tak i v polévce. Chuť má dokonce výraznější než žampion a jemnější než růžovka. Po těchto zkušenostech jsem nechodil do lesa(kde jsem se loni marně pídil po houbách), ale do dřevařské ohrady a na rumiště za St. Boleslav, kde přes trvalé sucho hníky rostly v hojnosti po každém sebenepatrnějším deštíčku. Tak mne loňská nouze o jedlé houby naučila znát cenu »paraplat« (zdejší lidový název hníku obecného). 14. II. 1954. Obrázek viz Smotl, fot. »Atlas hub« I.

Josef Macek: **Houby, které zvláště sbírám.**

Nejranější houba u nás v Jeníkově u Třebenic v polovině dubna jest choroš šupinatý, který roste na bukových pařezech. Velmi krásné kusy, takže na ně chodím s velkou radostí. V mládí je velmi chutný. Později rostou májovky, pak po Petru a Pavlu postupně hřiby dubové, křemenáče, lišky atd. až do pozdního podzimu. Lidé se velmi diví, že za krátkou dobu nesu košík hub z lesa a prorokují, že se otrávím prašivkami. Když pak začnou růst čechratky podvinuté, růžovky, tak je nakládám i do octa a suším, takže houby nám zpestřují domácí jídelní lístek po celý rok. Bedla jedlá (vysoká), obalená jako řízek, je výborná k okurkovému salátu a k bramborům. Upravená na kmíně chutná k obědu i k večeři. Vloni objevil jsem volský jazyk na dubovém pařezu. Je to vzácná a velmi chutná houba s hnědou omáčkou. Sbírám též třepenitku vláhomilnou pozdě na podzim. Také zde rostou kuřátka žlutá a jiný druh, nafialovělá, s těmi nemám zkušenost, ale v létě zašlu do ústředí jako vzorek na rozbor a k vyzkoušení.

Hřib královský. 35 let brouzdám po lesích, ale nikdy jsem nenašel hřib královský. Až r. 1947 v červnu a opět r. 1953 v červnu v kamýckém revíru, v malé, světlé a teplé dubině blízko Vltavy. R. 1947 jednu plodnici, loni celkem 7 překrásných exemplářů — pravých to krasavců mezi hřibovitými. Klobouky pastelově růžové, třeň i trubky zlatožluté, třeň s jemnou síťkou, dužnina na řezu krásně sírově žlutá až citronově žlutá, barvu neměnící — pevné, tvrdé dužniny. Lad. Pilný.

Lošák hlava medvědí (Hydnum caput ursi Fr.) připravila jsem si na dvojí způsob: jako dršťky a smažený. Do měkka uvařené dršťky z něho byly velmi chutné. Smažený byl přímo lahůdkou a svou chutí předčil telecí maso. Dužnina v mladém stavu překvapovala svou křehkostí. V obou případech stačila krátká doba přípravy.

Milada Dvořáková

Potůčky. Zde se vyskytuje v hojné míře muchomůrka růžovka, ovšem jen když je teplo a vlaho. Naučil jsem zdejší obyvatele tuto houbu sbírat a jak si pochutnávají! Je výborná do octa, smažená s vajíčky a i jako řízek. Jinak zde dosud kopou i do hřibů kovářů.

Voráček.

Kominíčky, které doc. Smotlacha tolik vychválil, poslal jsem svého času z lesů od Dobříše. Každý houbař by je měl znát a sbírat; činí každé jídlo velmi chutným.

Ing. Jiří Hoetzel.

Pásenku zdobenou sbíral jsem 30. VIII. 1953 blízko Kutné Hory v oboře zámku Rostěž; rostla tam celý srpen. Budeme ji sbírat na doporučení prof. Sm. k jídlu.

R. Kubík.

d) Houby jedovaté, podezřelé. Otravy, nemoce a léky z hub. Ochrana před houbami.

Dr Josef Pecánek:

Můj průzkum muchomůrky zelené v roce 1953.

V srpnu r. 1953 jsem podnikl podrobnější průzkum muchomůrky zelené v podmockých lesích na Královoměstecku, a to v jižních partiích, kde se každého roku objevují muchomůrky zel. v hojnějším počtu. Se dvěma pomocníky jsme jich nasbírali kolem 70 exemplářů. Vybírali jsme plodnice různého stáří, od nejmladších, často nevybarvených (ty jsou nejnebezpečnější, možná záměna s pýchavkou nebo žampionem) až po nejvyzrálejší. Zjistili jsme, že z uvedeného počtu byly červivé, a to nepatrně, 3 exempláře; provrtány byly jen nejspodnější části nohy, skryté v pochvě. Jen 1 exemplář měl klobouk s vyhloubeným korýtkem od nějakého plže. Jinak byly plodnice všech exemplářů bezvadné. Některé měly pronikavější typický pach po zahnívajících bramborách, jiné byly naproti tomu takřka bez zápachu.

Přes každoroční hojný výskyt těchto smrtelně jedovatých hub nevyskytla se tam po mnoho let žádná otrava. Vysvětluji si to tím, že se v tamějších listnáčích nevyskytují ani žampiony, ani zelánky, s kterými je možná záměna v jehličí, a dále tím, že tamní lidé sbírají většinou jen druhy hřibovité.

Ing. Miroslav Smotlacha: **Ještě satan.**

V srpnu 1953 bylo nalezeno několik krásných plodnic satana (B. satanas Lenz) na Kopci sv. Jana (Zámeček) u Hradce Král., a to na západním konci této protáhlé, od západu k východu se táhnoucí, poměrně vysoké terenní vlny — ukončení to Orlických hor. Na severním a severozápadním svahu této vyvýšeniny je vzrostlý ovocný sad s jednotlivými lesními stromy, hlavně duby, smrky, hojnými osikami a lískami. Z tohoto naleziště přinesli chlapci místní rodiny Zákravských několikráte vyspělé plodnice satana, které našli pod duby. Zvláště pěkné dva exempláře sbírali 5. srpna. Jsou nakresleny na obr. č. 11. Pokusím se o jejich popis: *Klobouk* větší plodnice byl 22 cm široký, pravidelný, polštářovitý, masitý, s několika požery (pravděp. po veverce), tuhý, bělo- nebo hlínově šedý. Na ohlodaných místech slabě purpurový. *Trubičky* žluté, okrouhlé, jejich ústí bylo sytě purpurové. *Třeň* soudkovitý, na nejširším místě asi 12 cm široký, s krásně vyvinutou purpurovou síťkou uprostřed. Bylo na něm však viděti, že je z původního stavu již vývojem plodnice značně redukován. Na třeni byly opět požery od stejného hlodavce jako na hlavě.

Obr. 11. Hřib (modrák) satan. - Boletus Satanas Lenz. Uvařen v polévce a na ohni dobře připraven, jedlý, za syrova jedovatý. Podle skutečných plodnic kreslil Ing. Mir. Smotlacha.

Výtrusy byly elipsoidní, světlé 11-14/5-7μ. *Dužnina* bělavá, slabě žlutá, modrala, ale rychle se zase odbarvovala. Chuť jsem pochopitelně nezkoumal. Mohu však říci, že je to houba vznosná a nijak neodpuzující, hýřící barvami a lákající svou masitostí.

Jedovatost satana je čtenářům našeho časopisu dostatečně známa, i to, že jed se dobrým povařením nebo smažením ničí, takže satan může být bez následků požit. Sníme-li jej však za syrova (i malou část plodnice), dostaví se po jedné, dvou nebo více hodinách prudké potíže (zvracení a průjmy). Přirozeně, že jej k jídlu nesbíráme, a tím méně sbírati doporučujeme. Podle požerů lze soudit, že hlodavcům nijak neublíží. Na výstavách a v poradně se často objeví otázka, jak snadno se pozná satan a jak se jednoduchým znakem odliší od jedlých modráků. Satan je houba mohutná, v mládí silně břichatá, s červenou síťkou a bělavým kloboukem. V dalším odkazuji čtenáře na Smotlachův Atlas hub, I. díl, a řadu článků v Mykologickém sborníku.

Milada Mášová: **Nahodilý pokus se satanem.**

V srpnu 1953 vyšla jsem si do Koutecké obory u Poděbrad na houby a našla jsem tam několik krásných hřibů satanů; jeden byl mezi nimi ¾ kg. Ze zvědavosti jsem jeden z nich ochutnala, a sice nepatrný kousek. To bylo o páté hodině odpolední a večer kolem deváté hodiny zvracela jsem asi osmkrát a bylo mně nevolno. To trvalo přes půlnoc. Napila jsem se trochu mléka, pak se mně ulevilo a druhý den jsem byla ještě malátná. Později mě nevolnost přešla. Též moje matka, která tyto houby čistila a oškrabovala, byla stižena nevolností a jednou zvracela.

K. Rudolf: **Houba pro zlost.**

Letos v červenci přiběhl ke mně soused Š., abych se přišel k němu podívat na úlovek krásných hřibů, které právě z lesa přinesl. Je jich prý 127 a jeden hezčí než druhý. Šel jsem a uviděl jsem: Celý stůl vyložený hřiby, jeden vedle druhého pěkně v řadách, nad nimi zářící obličeje nálezce a jeho manželky. »Tak to, p. Š., můžeme zrovna vyhodit!« Užas, zoufalé pohledy. — »A proč? Takové krásné hřiby?!« »Všecko je to hřib hořký.« — »Ježíšmarjá!« — Chudák p. Š. div se nerozplakal. »A já to sbíral a tahal se s tím celý den!!«

Much. žonkylovou jedla jsem beze škody, ale u mé matky vyvolala stejné následky jako zvonovka jarní. O. Hochmannová.

e) Všeobecná i speciální biologie. Nižší houby. Příroda. Ochrana přírody.

Jiří Skopec: **O nejvyšší houbě světa.**

Každého z nás jistě potěší, najdeme-li krásný, zdravý exemplář hřibu pravého nebo křemenáče březového který váží někdy — máme-li štěstí — kolem 2 kg a je až 30 cm vysoký. Také pýchavka obrovská a hadovka smrdutá vytvářejí vysoké plodnice. Ale všechny tyto v našem měřítku »ohromné« houby jsou zastíněny některými houbami z tropů.

Tak na př. na Havajských ostrovech roste jedna houba z rodu hadovek — Phallus — až do výše 10 metrů. Protože tato velkohouba má neblahý zvyk růsti na plantážích cukrové třtiny, byl o ni velký zájem. Přitom se zjistilo, že tohoto rekordního růstu dosáhla během 4 — slovy čtyř — hodin! Jistý badatel měl totiž to štěstí, že přistihl tuto houbu ve stadiu vzniku. Ve 3 hodiny ráno vyčníval na místě, kde houba rostla, nepatrný hrbolek, který však během půl hodiny dorostl do tvaru velkého vejce o výšce 20 cm. Potom vajíčko prasklo a houba rostla od 7 hodin ráno »jen« pomalu — vyrostla o 2 metry. Pak se však houba v minutě — !! — prodlouží, její noha se vymrští a klobouk nohy se vznáší ve výši 10 metrů nad zemí.

Proto, až v létě budeme zase sbírat veliké hřiby a křemenáče, vzpomeňme si také na tuto houbu! Potom se nám snad nebude zdát naše kořist tak významnou, ale pomysleme si, co bychom asi dělali, kdyby nám přes noc na zahrádce vyrostla houba vysoká 10 metrů!?

Ven z města do lesa je dnes touhou houbařů, pracujících atd. Proto chaty, stany... A lesník má tu pomáhat i les chránit, ale nezalesňovat města.

Prodloužení lidského života a pracovní schopnosti člověka do pozdního stáří jsou podmíněny správným biologickým způsobem života v pohybu (biologická tělesná výchova), v jídle (biologická strava), v práci, v bydlení, oblékání atd. Sm.

Vladislav Nejedlo: **Šupinovka zhoubná.**

Na libeňském ostrově v Praze stojí vedle mostu několik topolů. Jsou zachváceny a napadeny onou šupinovkou a pomalu, ale jistě, odumírají. Každý rok v září neb v říjnu vyrostou v korunách topolů nádherné plodnice, které jsou s mostu krásně pozorovány a houbaři obdivovány. Pozoruji tyto ničící houby každoročně a sleduji jejich zhoubnou činnost. Tyto šupinovky rostou pomalu asi 20 dnů a vytrvají tam, protože jsou tuhé, několik měsíců, jen trochu sešednou. Jeden topol jest touto houbou úplně zničen a jeho větve jsou až u kmene uřezány. Jde o zhoubného parasita, který zničí postupně všechny tam rostoucí topoly.

f) Zajímavosti. Referáty. Kritika.

Albín J. Havel: Sběr hub pod Přimdou na Tachovsku.

V jehličnatých lesích severní oblasti Čes. lesa, bohaté na rybníky, louky a pastviny, vévodí širému kraji na Tachovsku památná, historická hora Přimda se zříceninou kdysi mocného župního hradu, poblíž bavorských hranic. Obec Labuť pod Přimdou v okresu tachovském má svou historickou mohutnou staročeskou lípu s rozvětvenou korunou, pocházející z první poloviny XV. st. (z doby Mistra Jana Husi a Jana Žižky z Trocnova). Kmen této lípy sotva obepnou čtyři lidé. Okolí Labutě má řadu velkých rybníků, vroubených jehličnatými lesy. Povětrnostní podmínky této obce jsou velmi příznivé. Není proto zvláštností, že lesy jsou tu obdařeny množstvím lesních plodin (borůvkami, jahodami, brusinkami, malinami, ostružinami atd.). I lískových oříšků, šípků je zde hojnost. I houby tu rostou přehojně, takže každý náročný mykolog by v tomto krásném a málo známém kraji pošumavském byl plně uspokojen. Jako příklad uvádím sběr hub v srpnu r. 1951, kdy jsme během několika hodin přinesli s ženou a ostatní rodinou z okolních lesů 1012 kusů hřibovitých hub ve váze 22 kg a vzpomínali při tom na prof. Smotlachu. Byla toho plná kuchyň a práce do noci. V okresu tachovském sbíral jsem tyto druhy: smrž obecnou — M. esculenta (L.), kačenku českou — V. bohemica (Kr.), smrž tlustonohou — M. crassipes (Vent.), smrž vysokou — M. elata (Fr.), ucháče obecného — G. esculenta (Pers.), koloděje — B. luridus (Schff.), kováře — B. miniatoporus (Secr.), podmásník bílý — B. Boudieri (Qu.), syrovinku — L. volemus (Fr.). I jedovatých hub bylo vždy dostatek. O velikém množství hub v okolí Labutě přesvědčil se místopř. ČMS Dr Rob. Vávra, který tu u mne na prázdninách na výzkumu hub po dva roky pobýval.

R. 1954 je Labuť letní myk. výzk. stanicí ČMS, Hlaste se tam.

Ing. H. Pittner: Z mých „Mykologických zahrad".

Od 1.—28. VI. 1953 byl jsem na léčení v sanatoriu ve Vráži u Písku. Ihned po příjezdu zvolil jsem určitou část tamních lesů za mykol. zahradu (zkoumanou oblast), včetně zám. parku. Zprvu bylo sucho, do 8. VI., a mykoflora se omezovala na špičku ob., obě katmanky pošvaté (březovka a tmavka), sporadicky na much. růžovku, šedivku a pantherku, dále na vláknici Patouillardovu a hřib dubový, což vše ponejvíce rostlo v zám. parku. Na Medarda začalo pršet a bouřkové počas se udrželo do konce mého pobytu. Kromě shora uvedených druhů začaly růsti i hřiby smrkové a borové, z holubinek bukovka, namodralá, mandlová, proměnlivá, černající. Dále modrák dubový, kozák dubový, křemenáč osikový, pečárka obecná, penízovka ocasatá, šťavnatka kuželová, choroš šupinatý (na pařezu javoru mléčného). Později začaly růst lišky obecné a pýchavky hruškovité.

Zaslal jsem prof. Sm. tři zásilky. Uspořádal jsem ve Vráži popul. přednášku o houbách a do konce svého pobytu výstavku hub, které byly stále čerstvé. Štítky obsahovaly kromě názvu latinského a českého ještě názvy místní a lidové (někteří pacienti byli z Moravy a ze Slovenska), dále zatřídění a výskyt. Přednáška byla četně navštívena a výstavka se těšila velkému zájmu. V červenci, těsně u letiště »Točná«, objevil jsem v dubovém houští plantáž much. zelených. Pak jsem jel na dovolenou do Příbramě, kde v myk. zahradě »Na Květné« a »Na placích« jsem sbíral plno běžných jedlých hub. Ojediněle jsem nalezl hřib. Nelze vypsat, co vše jsem díky zdravotní dovolené sbíral.

Váš Atlas byl pro mne prvým krokem do tajemství hub. Mne zajímají houby nejen pro praktickou stránku života, ale i jako milovníka přírody. Těším se na časopis! (Z dopisu Sm.) Svat. Rychlý.

Dr Jindřich Kaupa: Z mého sběru v roce 1954.

Odmlčel jsem se v poslední době. Konečně ani r. 1953 jsem mnoho nehoubařil. Na jaře pro sucho houby nerostly a na podzim houby nebyly. Ovšem konec jara a počátek léta 1953 byl ve znamení dobré houbařské úrody. Rostly převážně hřiby. Hojné deště a teplo přispěly k tomu, že hubná úroda byla skvělá. Ovšem hřiby nerostly v lese, nýbrž mimo houštiny a na pasekách, v místech, kde bylo smrčí řídké. Chodil jsem na houby na paseky u Olšan — asi 9 km od Telče. Ve velmi řídkém smrkovém porostu na ploše asi 1 až 2 km na hřebenu svahu rostly hřiby po dobu 14 dnů ve velkém množství. Ovšem vedle hřibu smrkového rostly zde také růžovky (Am. rubescens). Vzhledem k tomu, že málo houbařů tuto výbornou houbu zná a zejména ne pasáci, kteří tam pásli dobytek, nalezl jsem poměrně málo nedotčených plodnic. Přesto jsem jich našel dosti a pochutnal jsem si na nich, upravených na guláš. Mně totiž růžovky nejlépe chutnají na paprice. S růžovkami jsem se setkal také v borovém lese Uliště, kde ovšem jinými houbaři byly rozkopány jako »prašivky«. Stejně tomu bylo i s bedlami pod smrky. Vedle hřibů smrkových jen zřídka vyrostl v borovém porostu hřib borový. Koncem června 1953 dosti zhusta rostly křemenáče březový a osikový, sem tam také i holubinka, zejména zeleně zabarvené (nazelenalá a olivová). I ryzce se ve smrkovém porostu objevily: ryzec obecný, kravský a syrovinka — »panská houba«. Byla výborná na kmíně.

Mám chatu v Husicích u Senohrab a má »mykol. zahrada« je v okolí. Večer jedeme z Prahy a brzy ráno jdeme na houby. Někdy najdeme, někdy ne. Jednou v červnu 1953, kdy před tím pršelo, nic nerostlo, až u vesnice Zvánovic vedle cesty rostly babky (sameťáčky) a předčasně (bylo zima) kožešníky či strakoše, které rostou na podzim. Nasbíral jsem jich asi 3 kg. U silnice a vesnice nikdo jich nehledal. Eugen Lohr.

Plaveč u Znojma. Včera jsme našly roztomilou krásku pozdních hub a trápí nás, že nemůžeme uhádnouti její jméno. Celou rodinku přiložených hub našly jsme na starém kaštanu v ústavním parku, dosti vysoko od země, zarosenou velmi slizkým potahem, který ovšem po odtržení hub oschl. Vzorek hadí kůže na kloboučku nás velmi desorientoval a právě proto jsme nevěděly, do kterého rodu ji máme zařaditi. Houbařskou vášní nás nainfikoval prof. Cmíral a jeho zásluhou houbaří již celé naše okolí. Těžko bychom se tedy obešly bez jména našeho včerejšího překvapení. Ředitelka Ž. U. CH. S.Šrubarová.

Odpověď Sm.: Byla to hlíva jilmová — Pleurotus ulmarius (Bull.), jedlá a chutná, I. tř.

Houby jsou naší rodině (děti, manžel) nejlepší a nejvybranější rekreací a sportem a zdravým, chutným příspěvkem do kuchyně. Všechno na nich nás zajímá. Věnujeme jim každou volnou chvíli. Potřebujeme proto vaši legitimaci do lesů, luk a polí, abychom mohli houby volně sbírat. Pošlete ji na rok 1954.

Vráž, 9. VI. 1953. Posílám z Vráže u Písku, kde jsem na léšení, do Myk. ústavu k ověření řadu hub, zvláště také jedovatou vláknici Patouillardovu.

Ing. Hynek Pittner.

Z dopisu prof. Smotlachovi. Pamatuji, že jste se zabýval již před rokem 1909, kdy jste mě učil na gymnasiu na Žižkově, houbami. Račte zaslat časopis novému členu ČMS (Ing. Hynek Jůza), kterého jsem získal. Václ. Válko.

Můj pracovní plán: Prozkoumám přesně oblasti výskytu hub kolem obce Rozsochatec (nejsem rodákem, zatím neznám všecka místa) a vyberu si nejvhodnější za mykologickou zahradu.

Bedřich Straka.

Obora Slepeč u Benátek n. J. vykazuje v srpnu 1953 vlivem sucha méně hub. 2. VIII. hub málo, jen ryzců ryšavých a peprných hojně. 14. VIII. málo hub — většinou konservovaných (zaschlých), záplava ryzců zmizela. Schází voda, podle Sm. velmi důležitý činitel při růstu hub. Miloš Klouček.

Srostlici křemenáče kozákovitého sbíral jsem dne 11. X. 1953 na pokraji smíšeného lesíku blíže obce Žlábku pod Kozákovem na Turnovsku.

Karel Rudolf.

g) Spolupracovníci. In memoriam.

Akademik Josef Podpěra, profesor všeobecné a systematické botaniky na universitě v Brně, zemřel 18. I. 1954 ve věku 75 let. Čs. mykol. společnost ztrácí v něm svého čestného člena, jenž u nás prvý psal o houbách Sibiře na podkladě svých poznatků z cesty kolem světa. Dlouhá léta byl spolupracovníkem našeho časopisu, kde uveřejnil naposledy články »Darwin mykologem« (r. XXIX.) a »Battarrea phalloides« (r. XXX.). Mezi téměř stem jeho vědeckých prací vyniká stěžejní dílo »Květena Moravy ve vztazích systematických a geobotanických«. Jako odborník na slovo vzatý prokázal prof. Podpěra platné služby budovatelskému úsilí domoviny, účastniv se řešení otázek rekultivace půdy, boje proti suchu a námraze, plánování větrolamů atd. Pohřeb zesnulého vědeckého pracovníka se konal 22. I. v Brně. Čs. mykol. společnost a předsedu Dr Smotlachu zastupoval Prof. Dr Ing. Eduard Baudyš, člen korespondent ČsAZV. Smotlacha.

Za Josefem Podpěrou. Brzy po svých 75. narozeninách překvapil nás Jos. Podpěra svou smrtí. Odešel v něm jeden z předních českých botaniků. Rodák z Jílového v Čechách, přišel záhy po skončených studiích na Moravu, které zůstal věren. Moravě zůstavil Květenu Hané a Květenu Moravy. Velikou lásku věnoval studiu mechů, zvláště pak rodu Bryum, jehož monografii napsal. Tato řadí se k význačným botanickým dílům vůbec. Podpěra byl botanický vševěd. Z hub objevil pro Moravu vzácnou pýchavkovitou Battarea phalloides. A což kolik nedělních vycházek botanického rázu se širší přírodomilnou brněnskou společností podnikl! Byl duší přírodovědeckého života nejen brněnského, ale i celé naší Moravěnky. Dr Rud. Picbauer.

Za Josefem Otrubou. Celá ČMS, MÚ a MSb i s předsedou Dr Smotlachou vzpomněli 2. XII. 1953 na výročí úmrtí tohoto našeho vynikajícího spolupracovníka. Před rokem jsem se s ním rozloučil o jeho důstojném pohřbu v Olomouci, kde jsem zastoupil uvedené instituce. Vojtěch Trázník.

Václav Vlastimil Mašek, ředitel měšťanské školy v. v., člen astronomické společnosti, spisovatel, básník, dlouholetý předseda Přírodovědeckého klubu Polabí v Nymburce, vynikající spolupracovník ČMS, MÚ a Myk. sbor. již déle než 40 let, zemřel dne 17. března 1954 ve stáří 82 let v Poděbradech, kde byl také zpopelněn. ČMS a MÚ vyslaly na pohřeb svého zástupce a uctily památku zemřelého na své přednáškové schůzi na technice v Praze dne 22. března 1954, kde podepsaný vzpomenul jeho zásluh. Smotlacha.

Miloš Klouček, celní ředitel v. v., vynikající spolupracovník ČMS a MÚ, zemřel dne 24. března 1954 ve věku 64 let ve Zdětíně u Benátek nad Jizerou, kde byl 27. III. 1954 pochován. Zásluh zemřelého vzpomenul předseda na přednáškové schůzi dne 29. března 1954.

Úmrtí. Ve dnech, kdy byla již sazba této strany hotová, došla nám smutná zpráva o úmrtí našich vynikajících spolupracovníků Bohumila Kašpara, říd. uč. v. v. z Mochova a Miroslava Boreckého ze St. Boleslavi. Věnujeme jim vřelou vzpomínku. Red.

Bedřich Kočí pětaosmdesátníkem. Bývalý nakladatel a vydavatel B. Kočí, žijící na odpočinku v Praze-Braníku, oslavil 2. III. 1954 své 85. narozeniny. Jubilant se zasloužil významným způsobem o naše houbařské hnutí. R. 1918 vydal Smotlachovy »Jedovaté houby« nákladem 10.000 výtisků, dále fotografický Atlas hub Němec-Smotlacha »Naše houby« (I. díl 1918, II. díl 1920) a od r. 1919 vydával za vedení prof. Smotlachy a Němce první tři ročníky Časopisu čs. houbařů (Mykologický sborník). B. Kočí nečinil tak z obchodních důvodů, ale především ze zájmu o houby, neboť sám byl praktickým houbařem. Ze svého loviště hub na Špičáku přinášel nám již v únoru březnovku (Limacium marzuolum), na př. také r. 1919, která vyrostla tam na jižním svahu. Přejeme zasloužilému příteli a podporovateli vše nejlepší do dalších let. Redakce.

Stanislav Buriánek:

Líbí se mi náš časopis.

Líbí se mi, že podává vědu formou přístupnou pracujícímu lidu. »Ne samým chlebem živ je člověk« a také ne samou učeností stane se člověk učeným. Staří Římané volali »Dejte nám chléb a hry!« a my bychom měli volat: Dejte nám vědu, ale lehce stravitelného obsahu, nejenom suchopárná data, vložme do toho trochu zdravého humoru, proložte vědecké pojednání nějakými veselými příběhy, týkajícími se tohoto oboru! Jídlo bez koření je stejně výživné, ale nechutné, stejně nechutná obsah vědeckých knih bez vloženého humoru. Kdyby byly všechny populárně vědecké knihy psány takovýmto lehce stravitelným slohem, kde je uplatněn humor jako koření života, měly by tyto knihy daleko větší odbyt, lidé by byli vzdělanější a co hlavní — měli by také smysl pro humor a tam, kde je zdravý humor, je také lepší mentalita a vzájemná snášenlivost. Hlavně houbaři by měli být tu příkladem, jak se o to dobře snaží náš »Mykol. sborník«.

Dr Bohumil Rejha:

Kominíčky.

Vřele jsem uvítal v ČČSH XXIX. článek Dr Smotlachy o stročku trubkovitém. Je to houba, jež si zaslouží, aby se sbírala všude, kde roste. Ze své zkušenosti mohu dodat, že všude v naší republice neroste. Sbíral jsem stročky na různých místech. U Jičína v nadm. výškách od 250 do 400 m. V lesích kolem N. Paky v nadmoř. výšce 400—600 m jsem však je dosud nikdy nenašel. Vedle výtečné chuti a výskytu ve spoustách na jednom místě má stroček ještě dvě velké výhody. Vůbec nečerviví. Vzácně v něm najdete t. zv. moučného červa, larvu brouka potemníka. Druhá výhoda je neobyčejně snadná zpracovatelnost stročků na kousky vhodné k sušení nebo k jiné úpravě. Někdo se pozastavuje nad černošedou barvou stročků, ale brzy z praxe ocení schopnost stročku barvit přiměřeně polévku.

Na Svitavsku jsou lidé nedůvěřiví k houbám, jichž neznají. Pozoroval jsem to letos i jiná léta. Nejdříve jsem musil dát ochutnat houby naložené v octě, což byla vlastně nejlepší propagace. Byly krásné, čisté, bílé, radost se na ně podívat. Potom jsem ukázal růžovku oloupanou a na prvý pohled byla považována za žampion. Teprve potom ukázal jsem růžovku neoloupanou a každý hned řekl: »Jejej, do těch hub kopu«. A to jsem ještě musil několik těchto hub dát sběrateli na cestu, aby podle nich sbíral; prvý den přišel za mnou se pozeptat, jestli dobře sbíral, měl velkou radost, že nesebral žádnou nejedlou houbu, že už umí sbírat růžovky. Rudolf Kovařík.

Časopis Mykologický sborník je naše pojítko, které nás dobře informuje a učí znát houby, je to jediný skutečně lidový časopis houbařský, pravá příručka pro praktického houbaře. Z Mykol. sborníku se mnoho učím. Tento časopis umožňuje využití hub pro výživu lidu a tím pomáhá zásobování — tak jsem r. 1952 ve větším množství dodával do závodních kuchyní nejrůznější druhy jedlých hub, bez jakékoli nehody. Josef Vostrčil, Brno.

Bedla. Na travnatém svahu u lesa roste houba vysoké vznosné krásy, se štíhlou, elegantní nohou a na ní s volným prstenem. Je přikryta moderním širokým kloboukem, dole řasnatým, na povrchu se šupinami, tvořenými zbytky závoje. Stojí proti vám s vyzývavým úsměvem. Poznáváte v ní bedlu vysokou. Tato krasavice je jedlá a může se jísti i syrová. Odřízněte nohu a opatrně sloupněte vrchní kůži. Pak ji důkladně osolte, obalte v mouce, vajíčku a housce a na másle pěkně usmažte! Pochutnáte si znamenitě. Podle Sm. ji ani loupat nemusíte. Fr. Probošt.

Jiří Neumann:

Dr. Františku Smotlachovi k sedmdesátinám.

Houby — maso lesa!

Srdce naše plesá
v této velké chvíli,
kdy ještě pln síly
sedmdesát slaví let
ten, jejž houbařský ctí svět.

Houby — děti deště!

Ať nám dlouho ještě
v čele stojí čilý
předseda náš milý!
Ať je každý rok hub dost,
jemu i nám pro radost!

Jaro Miškovský:

O muži práce, který vynikl.

(Sociologický nástin s reportážním záběrem.)

Málokterý z nepolitických veřejných pracovníků nabyl u nás takové popularity, jako Dr František Smotlacha. Jeho jméno je známo nejen v českých zemích a na Slovensku, ale i daleko za hranicemi. Však sjezdil Smotlacha křížem krážem téměř celou Evropu jako účastník mezinárodních sportovních a tělovýchovných sjezdů, při čemž v každé zemi, často ještě když jiní spali, chodil na houby. Houbaření bylo jeho koníčkem, pěstovaným od dětských let.

Rodilý Východočech Smotlacha, pocházející z kraje »hradeckých otroků«,) dostal do vínku houževnatost a pracovitost svých krajanů. Syn chudé vdovy poznal záhy v mládí jídlo chudých lidí a pochoutku labužníků — houby. Láska venkovského chlapce k přírodě a lesu pojila se s odříkáním a sebekázní. Touha po vědění přivedla ho na gymnasium v Hradci Králové, kam docházel každodenně pěšky (»per pedes apostolorum«) ze svého rodiště na kopci v okolí města. Tím se otužil a zesílil fysicky více, než se tak dělo při dětských hrách a toulkách po lesích za houbami. V mladém houbaři probouzel se po jeho vstupu do sokolského dorostu tělovýchovný pracovník, jenž dovedl spojit svou osobou tělovýchovu s houbařstvím v podivuhodný souzvuk.*

Dospívající jinoch neváhá chopit se o prázdninách fysické práce, aby si přivydělal na studie, a tak svými mozoly předzíravě pečetil sounáležitost inteligenta nové doby s pracujícím lidem tvrdých dlaní. Přes překážky a protivenství, se kterými se chudý hoch setkává na tehdejším gymnasiu, dostal se na universitu do Prahy, kde ho čekaly opět strasti a odříkání chudého studenta. Není divu, že sociální cítění se nevyhladitelně vtisklo do nitra graduovaného doktora filosofie, jenž se rozhodl pro čestné, ale málo výnosné povolání profesorské.

Po krátké středoškolské praxi věnuje se Smotlacha organisování tělesné výchovy na pražských vysokých školách, české universitě a technice, zakládá Vysokoškolský sport, Tělovýchovný ústav a vede středisko Marathon i velkou řadu jiných. Tělovýchova není Smotlachovi samoúčelem, nýbrž prostředkem k výchově charakteru mladých lidí, jakož i ke zvýšení a udržení celkové zdatnosti. Proto zavádí též pěstování všech pohybových sportů (i houbaření je cenný přírodní sport!) maje na zřeteli význam pospolitosti a soutěžení pro budoucí začlenění mládeže do pokrokového a socialistického lidského společenství. Smotlachova činnost vychovatelská, k níž přibývá postupem doby vysokoškolská docentura, je provázena obsáhlou činností publikační. Souběžně se svým povoláním, v němž se uplatňuje jako všestranný sportovec a vynikající cvičenec, pokračuje Smotlacha v šíření znalosti hub mezi naším lidem pořádáním přednášek a výstav. Aby mohl lépe sloužit lidu, z něhož vyšel, za-

*) „Otrok", správněji „votrok", z krajového oslovení Hradečáků: „Ty votroku!" - J. M.

kládá bezplatnou houbařskou poradnu, buduje po první světové válce na lidovém podkladě Čs. mykologickou společnost a řídí její časopis. Mykologii pojímá Smotlacha komplexně, dialekticky, ne jen s úzkého hlediska botanického, a v jeho populárně vědeckých pracích si podává ruku znalec hub se znalcem přírody a člověka.

Úspěchy, kterých se dopracoval Smotlacha svým nadáním, pilí a přičiněním, jak na poli tělovýchovy, tak i v mykologii, popudily proti němu mnohé, nezřídka vlivné odpůrce, ať ze závisti, osobní zášti či z neporozumění. To také proto, že Smotlacha se neslunil v přízni mocných, šel vždy jen za prací, jak říká, ne za kariérou, ale stal se populárním, a to stačilo, aby se naň vrhali odpůrci, zvláště konkurenti a také napodobitelé z řad jeho přímých či nepřímých vyučenců, kteří se vyšvihli výše anebo se chtěli vyšvihnout. Kdyby se navršily letáky, pomluvné dopisy (podání) a útočné články, které byly proti němu vydány, vzplanuly by, zapáleny, mohutným plamenem. Ale Smotlacha by nebyl Smotlachou, kdyby bezmocně a odevzdaně skláněl hlavu před všelikými nájezdy, osočováním a pomluvami. Již jeho fysiognomie, zvláště jak se jevil v mladších letech, prozrazuje bojovníka s výrazem odhodlání pod klenutým čelem myslitele. Celé jeho bytosti se příčí tolstojovské »Nebránit zlu!« Smotlacha-vědec bojuje za svou pravdu s otevřeným hledím a zloba odpůrců se odráží od jeho čistého štítu. Starý kozák, v bitvách tužený, se nedá přivésti z míry žádným přepjatým sebevědomím, žádnou neukojenou ctižádostí, žádným komplexem méněcennosti s kterékoli strany. Muž práce pokračuje ve svém díle pro blaho lidu nezlomen. Pohlíženo na činnost lidských tvorů s vědeckého hlediska, nechová vůči nikomu smrtelnou nenávist, i kdyby ho někteří přítelíčkové chtěli utopit na lžíci vody, a jak se ukázalo, je ochoten čestnému odpůrci podat kdykoli ruku k smíru.

Ač tolikrát zklamán a oklamán, přec neztratil Smotlacha víru v člověka. Neochvějný optimista miluje svět a v něm vše živé, jak se na biologa sluší a patří. Tolikrát uštknut jedem zlovolné hany a křivého nařknutí (jiný na jeho místě přál by svým škůdcům, aby šli tam, kde roste pepř), překvapí vás profesor-přírodomil otázkou:

— Což nemáte rád zmije? —

V předvečer Smotlachových 70. narozenin, 29. ledna 1954, sešli se jeho nejbližší spolupracovníci v Mykologickém ústavě v Karmelitské ulici, aby jubilantovi blahopřáli a povzbudili ho na mysli v jeho rekonvalescenci. Dvouletá vnučka Zuzanka Smotlachová přinesla dědečkovi dárkem k narozeninám bochánek sýra »Blatácké zlato« a roztomile žvatlajíc odříkala, ne bez rozpaků, veršíky:

Až bude hodně pršet a svatý Petr zatroubí,
pak s profesorem se Smotlachou — hurá na houby!

Dodatečně přála dědečkovi, aby dárek brzy spapal. A dědeček si liboval: — Ten sýr mám zrovna rád!

V družné zábavě vzpomněla jubilantova choť, paní Růžena Smotlachová, jež se osvědčila jako pozorná hostitelka, že právě před 42 roky se konala jejich svatba. Podle vlastního sdělení byla pí. Smotlachová deset let bezplatnou sekretářkou Vysokoškolského sportu a spolupracovala na prvních pražských Smotlachových výstavách hub, počínaje rokem 1912. Okolnost, že Smotlacha našel ve své choti tak zdatnou pomocnici, umožnila mu patrně, aby rozvinul v plné míře činnost, přesahující síly jednotlivce.

V mykologii nezůstala spolupráce pí. Smotlachová osamocena a počet spolupracovníků rostl postupně během let do desítek, stovek a lze mluvit o tisících, kterým dal Smotlacha za vyučenou.

Jeho práce je uznávána i v zahraničí, jak ukázala došlá blahopřání, první od sovětského mykologa prof. Orlova z Moskvy. Tak proslavil naši vědu ve světě někdejší chudý hoch — František Smotlacha.

h) Zprávy organisační, redakční a pod.

L. M. Růžička: Smotlachova pokusná zahrada.

Smotlachova pokusná mykol. a staroč. ovocná zahrada na Zámečku (Kopci sv. Jana) u Hradce Kr. (dnes jeho část) je zahrada rodinná. Děd a otec Smotlachův ji vypěstovali a Sm. v ní dnes pokračuje. Sm. strávil na ní své mládí. Houby učil se znát od pěti let (u babičky) a záhy vynikl jako úspěšný sběrač hub v lesíku, který sousedil s jejich zahradou. Později přešel na houby do velkých lesů královéhradeckých na jih od Zámečku na návrší — posledních to výběžků Orlických hor — se táhnoucích. Houby byly jeho velikou láskou a když byl dán pro svou lásku k přírodě na gymnasium do Hradce Kr., kam měl hodinu cesty, částečně zmíněným lesíkem, sbíral tam houby od jara do zimy, když se vracel ze školy. Běžné houby trhové v celku poznal na hradeckém trhu hub, který každodenně navštěvoval. Zde poznal i mnoho druhů hub, které nebyly v kodexu a které v Praze na trhu se nesměly prodávat. Nosili je tam houbaři novohradečtí, velice ve znalosti hub pokročilí. Zde poznal kováře (B. miniatoporus Secr.) a koloděje čili koláře (B. luridus Schff.), kozák habrový, (B. rugosus Fr.), dubový, jejž nazval B. Velenovskyi Sm. (1907), křemenáč šedý, topolový, holubinku jedlovou (R. olivacea Schff.), šafránovou, mandlovou, namodralou a nazelenalou. To všechno byly houby nekodexové, což Smotlachu, který přišel r. 1905 na universitu a opatřil si myk. literaturu, přesvědčilo, že praktická i theoretická mykologie je dosud nehotová a proto se jí začal obírat, zvláště také když zjistil, že se jí na Univ. Karl. u prof. Němce a Velenovského nikdo nezabývá. Již r. 1909 zakládá si na Zámečku pokusnou mykol. zahradu (začátek myk. zahrady na způsob botanické, kterou pro ČSR již r. 1912 a znovu 1919 navrhuje). Z původní odbočky ČMS v Hradci a N. Hradci Kr. utvořil Sm. r. 1948 Krajskou odbočku ČMS v Hradci Kr., která dobře pracuje. Pokusná myk. zahrada má úspěch v pěstování hub, hojně mu tam rostly a rostou (vypěstované) na př. mlženky, májovky, bedly vysoké, modráky liškové (B. luridus Schff.) atd. Sm. činí tam pokusy i s pěstováním jiných plodin. R 1940, když byly zavřeny č. vysoké školy, přestěhoval se Sm. na Zámeček a začal doplňovat svůj staročeský sad. Zjistil, že staročeské ovocné stromy nejsou nikde shromážděny, proto se ujal myšlenky, založit staročeskou zahradu. Jím doporučované jablko panenské a odkopková švestka domácí byly přijaty jako nejlepší z našich ovocných stromů.

Přeji Dr Smotlachovi k jeho 70. narozeninám (30. I. 1954) jménem houbařů Královéhradeckého kraje vše nejlepší a hlavně dlouhá ještě léta, aby mohl napsat svoje díla, jež měl a má v plánu a na něž mu pro jeho práci popularisační, výzkumnou a organisační dosud nezbyl čas.

Dr Smotlacha: Houby v závodních kuchyních.

V posledních létech a také letos naříkali si milovníci hub, že v našich podnikových kuchyních nevaří se polévky a nepřípravují se jídla z hub. Bylo to hlavně proto, že jedlých hub, dovážených do měst, bylo málo a když přišly, přišly nárazově a na to nebyly naše kuchyně a jejich správy, které jsou stále patrně úředněji vedeny, připraveny. V říjnu 1953 stěžují si naši praktičtí sběratelé hub v Praze, že nemají kam dodat houby, když na ně v lesích (václavky, zelánky, klouzky a p.) ve velkém přijdou a v Brně zase naříkají, že v kuchyních, kde dříve jedlé houby od nich odebírali přímo, dnes je to při složitějším úřadování spojeno s překážkami.

Houby v lesích v okolí Prahy, Brna atd. hnijí a pracující lid má jich v kuchyních nedostatek. V malých i větších městech, na př. v Hradci Kr. ale také v Bratislavě, přichází letos, i když bylo sucho, hub dostatek. To umožňují

místní trhy, které jsou v ČSR až na Prahu a Brno všude zachovány. Tím je tam svépomoc při sběru hub plně zajištěna. Tam nehnijí jedlé houby v lesích a pracující lid má hub dostatek. V Praze a v Brně, kde je svépomoc, jak jsem nahoře naznačil — znemožněna, je hub nedostatek a v širém okolí v lesích hnijí bez užitku. Radíme všem činitelům, kteří mají otázky zásobování v různých směrech na starosti, aby všude a tedy i v Praze a v Brně přímý sběr hub a přímé dodávky umožnili.

Velikou výhodou přímého sběru hub pro kuchyně nebo přímého prodeje na trhu (v Praze a Brně by to mohly převzíti určité obchody) by bylo: houby by docházely čerstvé, v době nárazového růstu hromadně a proto levně, v době nouze aspoň částečně (sběratelé by se snažili houby za každou cenu donést) a cenný dar naší přírody — houby — byl by lépe než dnes naším pracujícím lidem využit.

Václav Novák:

Smotlachův plán práce r. 1954 a 55.

Smotl. plán práce na r. 1955. Sm. a všichni spolupracovníci (referenti) připraví se v době klidu na: *Program výzkumné práce na rok kupředu.*

I. a) Růst hub v malých místních oblastech (myk. zahradách). Vše se zapisuje.

b) Výzkum pozoruhodných hub ve velkých oblastech (příprava na mapy hub).

c) Zvlášť potřebujeme podrobný výzkum hub buků a bučin, jedle a jedlin Zvlášť pečlivě je potřebí vyšetřit místa, kde bylo zjištěno, že loupák obecný — B. luteus L. a strakoš — B. variegatus Sw. rostou pod smrky a jedlemi. Provést kontrolu, zda tu neroste někde na sušším místě borovice, která vysílá své kořeny daleko pod smrky a jedle, jež rostou (zvláště smrky) spíše ve vlhčině.

d) Kdo nemáš místní nebo velké okresní či krajové mykologické oblasti doma, to se týká hlavně Pražanů, Brňanů a Ostravanů, vol si je přespolně. Také velké kraje, na př. Hradec Kr., Liberec, Plzeň, mohou být podobným způsobem našimi výzkumníky rozebrány. Zvlášť potřebujeme výzkum Opavska, Č. Těšínska a celého Slovenska. O každém výzkumu veďte si mapku a knihu! Třikráte do roka podej ČMS (Sm.) zprávu!

e) Každý výzkumník vyber si jeden, dva rody hub, případně menší čeledě, k podrobnému výzkumu!

f) Potřebujeme hlavně výzkum čirůvek, pavučinců, vláknic a zvlášť také podrobný výzkum hub chorošovitých a vytrvalých hub vůbec (pevníky, špičky a p.). Z těchto si dělej každý, kdo je zkoumá, sbírku! Jde u těchto hub v okresích a krajích v ČSR především o dokonalý průzkum, neboť není dosud hotov. Každý výzkumník založ si svou knihu a matriku hub!

g) Každý konej výzkum časový pro houby své malé i velké výzkumné oblasti, i pro své rody a čeledě a veď si o něm knihu!

II. a) Každý, kdo sbíráš houby k jídlu, pracuj na kontrole klasifikace hub! Oceň si pro sebe a pro Sm. každou houbu po všech jejích stránkách! Vedle běžných známých hub zkoušej tak i méně známé jedlé houby! K chemikům voláme: potřebujeme chemický rozbor hub!

b) Zkoušej a hlas nové způsoby jídel a konservace hub s různými houbami.

c) Hlas každou otravu (i u známých), poruchu, případy nechutnosti hub a p.

d) Každý hleď zvýšiti všude, kde můžeš, výsběr jedlých hub!

III. a) Každý si založ houbařský kroužek (zvláště též v ROH klubech, při Osv. besedách a ve školách), poradnu, výstavku: přednášej, konej vycházky a piš do časopisu! Každý získávej nové členy ČMS a spolupracovníky i mezi mládeží.

b) Každý propaguj jedlé houby, varuj před houbami jedovatými a nechutnými! Propaguj dobrá jídla z hub!

c) Každý snaž se rozšířit své vzdělání přírodopisné, biologické, mykologické, zejména také četbou literatury! Každý si opatři staré ročníky časopisu: obsahují důležitá poučení v každém směru! Vědecké pracovníky žádáme, aby se zúčastnili snahy provésti v mykologii theoretické i praktické desetinné třídění, jak bylo započato některými našimi předními spolupracovníky. Hlaste se v redakci!

IV. a) Každý pošli a posílej ze svého výzkumu, ze své oblasti, ze své činnosti zprávy, články, foto do redakce (v červenci, v září, v listopadu)!

Jaro Miškovský: O český ekvivalent slova „biotop".

V diskusi, k níž dala podnět redakce t. l., má-li se zavádět pro místo růstu název *růstiště* nebo *růstoviště*, vyslovili se pro druhý, delší tvar Dr Lad. Hanuš a B. Piperatus v loňském ročníku na str. 157. Jejich názor nesdílí Milada Dvořáková, autorka tamže uveřejněného článku »Houbařící veverky« (str. 146), jež použila názvu *růstiště*. Tento novotvar odpovídá českým slovům: naleziště (od nálezu), koupaliště (od koupelí), pastviště (od pastvy), výskytiště (od výskytu) atd. Čeština, jazyk stručný a výrazný, dává přednost kratším tvarům všude, kde to není na újmu srozumitelnosti. Vzhledem k tomu dávám za pravdu Miladě Dvořákové a hlasuji pro *růstiště*, příd. jm. růstištní.

Zastánci názvu *růstoviště* mohou ovšem poukázat na tvary, obdobně rozšířené vsuvkou -ov-, jako: jíloviště (od jílu), mechoviště (od mechu), mrchoviště (od mrch), vřesoviště (od vřesu) a pod. Ale příkladem jazykové stručnosti jsou vžitá slova: mraveniště (žádné mravencoviště), cvičiště, rejdiště, hřiště a také starodávné bojiště (pražský místní název Na bojišti připomíná krvavou bitvu z r. 1179). Ačkoli místo boje souvisí se slovesným tvarem »bojovati«, nezná čeština žádné bojoviště, nýbrž bojiště. Jelikož místu růstu odpovídá slovesný tvar růsti, jeví se tím méně oprávněn širší výraz *růstoviště*, lze-li tentýž pojem vyjádřit stručněji slovem *růstiště* (srov. bludiště, kluziště, shromaždiště atd.). Slovo růst má sice odvozeniny rostlý, srostlice (růsti — rostu, rosteme), avšak při skloňování nemění se zde kmenové *ů* v *o*, jak je tomu u slov: bůh — bozi — (božiště), hnůj — hnoje (hnojiště), kůň — koně atd. V daném případě mluvíme o růstu (množ. č. růsty, srůsty) s neproměnným kmenovým -ů- (srov. půda, půl, vůně, tůň), takže ani po této stránce není námitek proti názvu *růstiště*.

Zato v bratrské slovenštině, která nevymezuje tak přesně význam lokalisujících koncovek, jako jsou české -iště, -isko (viz ohniště, ohnisko; střediště, středisko) a má pro hřiště výraz ihrisko, dal by se přeložit biotop na rostlisko. Ale to ať řeší, aniž hřeší, Slovenská Akademie věd!

V. Melzer: K anketě o zčeštění názvu biotop.

Má-li se vystihnout význam řeckého slova *biotop* (bios = život, topos = místo), navrhuji český termín *žiliště*. V první polovině tohoto slova je obsažen pojem: život, žití, žije, žil a druhá část slova, t. j. přípona -iště označuje místo, kde se něco nachází, něco se děje, koná nebo roste jako na příklad: naleziště, loviště, skladiště, dějiště; jeteliště brambořiště, rašeliniště atd. *Je tedy žiliště místo, kde něco žije, roste, existuje*, prostě je to *do češtiny přeložený »biotop«*.

Pozn. red.: žiliště = živiště (bios = život) je výborné řešení, ale méně běžné nežli růstiště (růstoviště), když je lid navyklý říkat: houby rostou. Užívám

nyní častěji slov: houba žije. K tomu se nejlépe hodí slovo »žijiště«. To značí celkový život hub, kdežto »růstiště« značí nejen život hub, nýbrž (a to dnes klame) i místo, kde houby rostou, t. j. vytvářejí své plodnice. Znakem masového a lidového rozšíření mykologie u nás je i rozvoj její české terminologie. Dnes máme na vybranou místo názvu biotop správná, pěkná, česká, slova: žijiště (Melzer), růstiště (Miškovský), růstoviště (Dr Hanuš, B. Piperatus), stanoviště, jak se to kdy komu hodí. Je to i známkou bohatství a tvárlivosti českého jazyka. Sm.

Pýchavka hruškovitá — L. pyriforme (Schiff.), (viz obr. v min. roč.) roste často ve spoustách na hnijících pařezech a na humusu v našich listnatých lesích a hájích. V prvních letech svého studia (1910) nalezl jsem v lese „Holá" u Dohalic na Královéhradecku několik set malých pýchaviček pěkně šupinkatých na pařezech a na humuse v tamním listnatém, černou zemí naplněném háji. Vyrostly po dešti a brzy nedospělé zaschly, takže jsem tehdy nemohl zjistit, co je to za druh. Teprve když příštím rokem vyrostla na části těchto míst opětně hromadně pýchavka hruškovitá, zjistil jsem, že jde určitě jen o tento druh, neboť jen tento druh roste tak hromadně a ve spoustách a v mládí má plodničky význačně šupinaté. V dospělosti se šupiny většinou ztrácejí. Pěkný její obraz je v mém fotogr. Atlase, díl I. Sm.

Všichni členové, referenti, odběratelé ČMS, MÚ, MSb. sbírejte letos opět much. zelenou a záv. olovovou pro Chem. ústav Ak. Sorma (Dr. Keil, Dr Meloun) při Č. akademii věd na výzkum jejích jedů. Posílejte i sušené do MÚ v Praze. Při sběru poučujte! Všichni pište! Smotlacha.

Moje babička byla houbařka a kořenářka. Připravil jsem pro příští čísla časopisu o ní zajímavou stať. V. Vl. Mašek.

Opisy. Posílám a budu posílat ústavu prof. Smotlachy (MÚ) výstřižky článků, časopisů a knih atd., jednající o houbách. Kde nemůže být pořízen výstřižek, pošlu opis. Vyzývám všechny spolupracovníky a referenty Mykolog. sborníku ČČSH, ČMS a MÚ, aby činili podobně. Ref. Jos Friedl.

Naše stálá výstavka hub v Jaroměři má letos (1952) po návštěvě prof. Smotlachy celý podzim veliký zájem obecenstva. Pomáhají Dr Konečný, J. Kruf a j. Václav Chmelík.

Bolívá mne srdce, když zvláště v době nedostatku hub vidím na lukách u Val. Meziříčí rozšlapané žampiony a v lese roztřískané bedly. A tak především zaměřím svou práci alespoň ve svém okolí na to, aby si lidé a zvláště děti odvykli kopat do hub, které sami nesbírají. Věnceslava Adámková.

Houby, jež jsem měl tak rád, málo vidím, neboť mám oči po operaci. Ale cítím s ČMS, MÚ a M. sb. Je mi 75 let. Velmi jim děkuji. Způsobily mi zde v Chocni mnoho radosti. J. Zenker.

Luže pod Košumberkem. Sbírám a studuji houby v našich lesích a těším se až r. 1954 prof. Smotlacha k nám zavítá a uspořádá přednášku a výstavu až porostou. Arch. Josef Šantrůček.

Úspěšná výstava a přednáška Dr Smotlachy v Chotěboři v říjnu 1953 povzneslа tu zájem o houby. Ing. Klepetko.

Vzpomínám se svou chotí, jak jsme před lety v Praze pracovali s ČMS, MÚ, a hlavně s prof. Smotlachou. Dnes jsem v Střítěži nad Bečvou. Jindřich Štreit.

Bydlím v lese a pracuji řadu let přímo v přírodě. V létě sbírám lesní plodiny a hlavně houby, jež byly v Praze mým velikým zájmem. Stan. Fechtner.

Děkuji za jmenování referentem a čestným členem výboru Čs. myk. společnosti. Pracuji s ní již od r. 1918! V. Melzer.

Houby mne velice zajímají, proto jsem rád členem a odběratelem časopisu, ale pracuji více v zoologii. Publikoval jsem v Moravskoslezské akademii v posledních třech letech dvě práce. Vzpomínám na dobu společného studia na universitě před 45 lety, kdy jsi již pilně pracoval v houbách. (Úryvek z dopisu předsedovi ČMS.) Bruno Valoušek.

Miluji houby pro jejich krásu, jako každý člověk miluje krásu, i když o tom ani neuvažuje . . . Jakub Deml.

Těším se na jarní houby. Rostou u Rokycan hojně. Chodím na ně rád s J. Peškem, známým spolupracovníkem prof. Smotlachy. Jezdím za povoláním z Rokycan do Plzně a na houby mám málo času. MUDr Kamil Jáger.

Odbočka v Lounech pracuje normálně v oboru výstavním. Kontrolou na trzích byli jsme pověřeni zdejším MNV. Chráníme před otravou. Václav Šmolík.

Děkuji za legitimaci referenta a spolupracovníka. Velice se mi hodí k volnému pohybu v lesích, parcích, polích atd. Oznamuji 5 nových členů a odběratelů. Richard Burý, Petřvald

Staré ročníky časopisu hledal jsem již r. 1949 a některé se mi bohužel nezdařilo získat za žádnou cenu; taková je po nich poptávka. Chtěl jsem si pořídit souhrn velikého bohatství, t. j. soupis článků Myk. sborníku. Leo Strouhal.

Omlouvám se, jsem tolik zaměstnán, že mi nezbývá na houby vůbec času, ale jak se mi vše zlepší, budu s vámi spolupracovat, neboť houby a jejich život mne velice zajímají. J. Krejčí.

Trutnovské okolí je mou širokou mykol. oblastí, kterou prozkoumávám. Štěpán Holý.

Trojna, J. Tříska, Fr. Tršický, K. Turek, J. Tupa, Jar. Tušla, G. Turynek, Dr Tvrdoň, Fl. Urban, Jos. Urban, Fr. Vacek, J. Václavík, Valenta, Věra Valentová, B. Válková, Valkoun, Dr Vaniš, B. Valoušek, Jar. Vávra, Dr R. Vávra, A. Velecký, Ad. Venclíková, H. Vendyšová, Veselý, M. Vilímovská, Ing. Vilím, Ing. Vláčilík, J. Vlasák, Ing. Vlk, Petr Vlk, Sida Vlková W., J. Vochozka, J. Vodička, J. Vojíř, O. Vomáčka, Dr Vondráček, A. Vondráčková, Vojt. Voráček, V. Vosádka, Jos. Vostrčil, Taf. Votrubová, J. Vraný, MUDr Vurm, R. Vtelenská, B. Vymazalová, Jos. Vodňanský, Vyhnálek, J. Výtasa, A. G. Wynyczuk, J. Zahradník, J. Zajíček, Ing. Zamouřil, Em. Zátková, H. Zavřel, J. Zenker, J. Zeman, Jar. Zima, J. Žáček, Dr Žofka. Všichni jmenovaní i nejmenovaní pracovníci SVŠM pošlete svoje články, zprávy, kresby, foto atd. pro příští číslo časopisu a pro ročenku. Vedle výše uvedených a dalších několika set nejmenovaných spolupracovníků SVŠM je tu i několik houbařů, kteří prošli více méně SVŠM, avšak stojí dnes mimo: uč. Veselý, I. Charvát, Dr Pilát, Dr Kubička a Dr Herink.

Naše rovy. Zatím co se tento článek sázel, zemřelo nám z našich spolupracovníků několik vynikajících, většinou ve vysokém věku: Akademik Podpěra (75 let), Miroslav Borecký (St. Boleslav, 68), Miloš Klouček (Zdetín, 65), Boh. Kašpar (Mochov, 77), Vl. Mašek (Poděbrady, 82), Dr V. Vaniš (Turnov, 90 let). Prosíme všechny čtenáře, aby jim zachovali stálou vzpomínku.

Referentům a spolupracovníkům ČMS, MÚ a čtenářům M. Sb. Sestavujeme druhou část příslušníků SVŠM (I. je uvedena na obálce tohoto sešitu). Napište ihned prof. Smotlachovi, kdo jste nebyli v I. části v seznamu uvedeni. Dr R. Vávra.

ČMS a MÚ hledají další pomocníky (dobrovolné brigádníky) do kanceláře, redakce časopisu, výzkumníky do své chemie, mikroskopie a zejména též do bezplatné houbařské poradny. Václav Novák, Smotlacha.

Všem spolupracovníkům, starým i novým. I. a II. sešit nového (XXXI.) ročníku Myk. sborníku je již hotov, sestavujeme sešit III. Všichni pošlete články, zprávy a foto! ČMS hodlá vydat Ročenku. Získávejte nové členy ČMS a odběratele časopisu! Havel, Novák, Smotlacha, Vávra.

Poděkování. Prosím za prominutí, že jsem pro vleklou nemoc nemohl poděkovat všem svým gratulantům (bylo jich na 900). Činím tak dnes dodatečně. Jejich milé dopisy, telegramy, básně, kresby atd. mne velice povzbudily, takže opět pilně pracuji. Smotlacha.

Všichni staří i noví spolupracovníci pošlete články, zprávy, foto do časopisu.

R. 1954 je rokem jubilejním (bude oslaven výstavou a přednáškami), neboť před 45 lety (1909) založil Sm. Myk. výzk. ústav a bezpl. poradnu (obé první na světě) a dal tak základ k ČMS a SVŠM.

Biologický odbor ČMS a MÚ, který spojuje studium hub, mykologii, se studiem celé přírody a s ostatními přírodními vědami, žádá všechny spolupracovníky, kteří vedle hub pracují v některém jiném oboru přírodních věd, aby se přihlásili ústředí ČMS (Smotlacha) a snažili se v příslušných oborech získat pro ČMS a MÚ další spolupracovníky. Je však třeba, aby se nyní hlásili a) všichni chataři, b) všichni zahrádkáři, c) všichni lesaři, rolníci, zahradníci, ovocnáři atd., d) všichni botanici, zoologové, chemici, fysici, astronomové atd., e) všichni lovci, rybáři, včelaři atd. Zvláště to od pražských členů žádáme, abychom mohli doplnit výbor biologického odboru při ústředí. Doporučujeme všem svým členům i čtenářům, aby vedle studia hub zvýšili studium ostatní přírody, všech věd přírodních a zvláště biologických, jež je, bohužel, dnes stále ještě zanedbáváno. Tyto obory skýtají každému nejen cenné a uspokojující poučení, nýbrž i zábavu a rekreaci. Bohužel, MSb nemá pro tyto odbory místa.

ČMS a SVŠM mají nejen pracovníky vědecké, výzkumné, pokusníky, ale i *umělce*. Houby svou zajímavou existencí vedou podle Sm. nejen k vědě a k výzkumu, vedou i k umění. Máme vynikající malíře, kreslíře, modeláře, fotografy hub, máme vynikající pěvce, herce, hudebníky, spisovatele, sochaře ve svých řadách. Malíře, kreslíře, modeláře, fotografy potřebujeme nutně, neboť nám zachycují tvary, barvy a krásu hub. Voláme další. Umělecký a fotogr. odbor ČMS má na 70 členů, na př.: Fr. Borovička, V. Brož, Jan Bulíř, Richard Burý, B Čejka, Mil. Dvořáková, Francl, Zd. Frič, J. Hásek, Dr Jiří Hlaváček, Ing. Hoelcl, A. Hollegcha, Ant. Honz, Jar. Chytil, Jos. Kabrt, Vil. Knejfl, Dr P. Kurz, F. X. Margold, Zd. Moravec, V. Nepokoj, Jar. Podobský, Ing. J. Rozehnal, V. Skála, J. Spálený, N. Stallich, Al. Sísler, Štusák, L. Švec, Jan Tříska, Vaniš, Sída Vlková — W., Dr Jos. Žofka atd.

Výbor Čs. myk. společnosti upozorňuje členstvo, spolupracovníky, referenty a přátele, že je ve velké finanční tísni, a to proto, že členové a odběratelé, i když mohou, nic neplatí. Tím je existence ČMS, MÚ a Myk. Sb. ohrožena. Proto prosíme:

a) Aby zaplatili dlužné příspěvky, které činí nejméně 7 Kčs ročně. K tomu nutno připočísti 2 Kčs za upomínku. Zvlášť děkujeme těm, kteří platí 10, 20, 50 i 100 Kčs ročně místo pouhých 7 Kčs, které jsou určeny pro finančně nejméně situované. Kdo chceš společnost a časopis udržet a můžeš, zaplať příspěvek zvýšený, a to co nejdříve. Kdo brzo dává, dvakrát dává. Nemáš-li složenku, pošli pošt. poukázkou.

b) Z těchto důvodů pošli, kdo můžeš, i dar. Těm, kteří jej poskytli, děkujeme.

c) Aby jihned zaplatili předplatné na náš jubilejní XXXI. r. Myk. Sbor. v obnosu 20 Kčs (k tomu 2 Kčs upomínka). Potřebujeme, abychom mohli zaplatit tisk předešlého a tohoto sešitu a obrazy. Dluhujeme to vinou neplatících.

d) Aby kdo platil ve staré měně, doplatil v nové 5 Kčs.

e) Aby všichni zaplatili za diplomy a legitimaci referenta (à Kčs 12,50).

f) Aby každý referent získal 3, každý člen 1 nového odběratele. Kdo nemůžeš, pošli místo toho dar.

g) Nové (a školy) žádáme, aby jihned sdělili ČMS (Smotlachovi) kor. lístkem, že se stávají členy, odběrateli a v čem chtějí pracovat. Kdo nevíš, ptej se!

h) Nikdo nevracej, nepoškozuj ČMS, MÚ a časopis. Nepoškozuj naši práci.

ch) Školy, které odebírají náš časopis, hlaste své pracovníky mykol. za řádné členy ČMS (7,— Kčs ročně, 3,— Kčs záp.). Budou jmenováni referenty pro místa, kde působí a odbory ČMS. Utvořte houb. kroužky (žáků, pionýrů). Zřiďte šk. výstavku hub. Posílejte houby (úředně) k určení.

i) Přikládejte lístek (známku) na odpověď.

2. ČMS pořádá jako min. léta od 18. ledna do 12. července (následují prázdniny) cyklus svých pondělních tradičních přednášek, Praha II. Karlovo nám. č. 17, II. p. Vys. škola stav. inž. vždy večer 19—21 hod. Přednášejí: Prof. Baudyš, Ed. Borovský, O. Dvořák, Zd. Fišer, Zd. Frič, Dr Hlaváček, Jar. Javůrek, R. Kovanda, Ad. Krištof, Akad. Němec, V. Novák, Dr Pulec, Dr Pulchart, doc. Dr Smotlacha, Ing. M. Smotlacha, Dr Staněk, Dr Šípek, Dr Tvrdoň, Dr Vávra, R. Vtelenská, Dr Žofka. Na všech večerech se ukazují čerstvé houby. Večery řídí Smotlacha a Kovanda. V přestávce jsou tyto večery členskými a referentskými schůzemi (poradami), neboť ČMS nemá času na zvl. schůzování. Přednášky navštěvují pražští členové a referenti.

3. Kdo chceš znát dobře houby, opatři si Smotl. publikace (atlas atd.), staré ročníky Myk. sb. Do konce října prodávají se s velkou slevou téměř za polovinu 6 kusů 60, místo 108 Kčs. Vázané o 8 Kčs dráže (za kus). Posílej také houby k určení. Pražané, navštěvujte přednášky a kursy ČMS v pondělí a v úterý (vinohradské odbočky na rohu Slez. a Blan. P. XII.

4. Každý si pečlivě přečti obálky posl. ročníků. Jsou tam důl. informace. Piš!

5. **Každý sjednej aspoň 3 nové odběratele** ve svém okolí. Počítáme s tím, že každý náš člen, odběratel a zvláště referent nejen v Praze, nýbrž i všude jinde, utvoří kolem sebe, pokud tak ještě neučinil, houbařský kroužek, a to případně i z mládeže, s nímž bude v malém podnikat práci, kterou ČMS, MÚ a Myk. sborník konají v ústředí v Praze. Staňte se — kdo ještě nejste — učiteli hub našeho lidu.

6. **Naši čtenáři, členové klubů ROH,** utvoří tam houbařské kroužky a zajistí tam objednávku Myk. sborníku. Stejně zajistí ji — kdo můžeš — ve školách, v místních Osvět. besedách (tam se rovněž každý přihlas k práci).

7. R. 1954 je pro ČMS rokem jubilejním. Před 45 lety (1909) byl založen MÚ (s poradnou), jakožto začátek ČMS. Výbor ČMS se usnesl a) jmenovat všechny řádné nové pracovníky, referenty pro prac. odbor a místo, b) vydat svým star. pracovníkům: 1. starým 65 let, diplom čestn. člena přísl. odboru, 2. 75 let, diplom čestn. člena výboru ČMS, 3. 85 let diplom čestn. člena ČMS. c) Vydati diplom znalce hub všem těm, kteří o houbách přednášejí, píší nebo již dlouho navštěvují houb. přednášky a kursy. Zvlášť význační obdrží diplom vynik. znalce. 4. Diplom referenta a člena výboru organisačního odboru obdrží každý, kdo v posl. třech měsících získá pro ČMS nejméně tři členy-odběratele. Všichni, kdo máte nárok, hlaste se kor. lístkem, kde vše uveďte.

8. **Legitimaci znalce a referenta,** kterou žádají téměř všichni odběratelé a členové, vypravujeme postupně všem. Zdržení povstalo nemocí Sm.

9. **První táboření pod stany** u nás podnikl Sm. s vysokoškoláky a houbaři o prázdninách r. 1911 v Radotíně u lesa.

Vydavatel: Čs. mykologická společnost v Praze III, Karmelitská 14 tel. 673-80. Vedením redakce pověřen Dr F. Smotlacha. Redakce a administrace tamže. — Tisknou Středočeské tiskárny, n. p., závod 01, Praha II, Hálkova 2. — Povoleno MIO 26.582/47/TO ze dne 30. září 1947. — Novin. sazba povolena řed. pošt v Praze. — Dohlédací pošt. úřad: Praha 8. Za články odborné si odpovídá každý sám. Rukopisy se nevracejí. Předplatné 20 Kčs, do ciziny 35 Kčs. Jednotlivá čísla (sešity) 5 Kčs, dvojsešit 10 Kčs. — Odběr listu lze přerušiti jen včasnou výpovědí, t. j. před konečným sešitem ročníku (čili do měsíce po vyjití předposledního sešitu 4). Všechna autorská práva vyhrazena. — Nutno citovat. Číslo 1.—4., sešit 1.—2., str. 1—64 vyšlo 29. VI. 1954.